

årsredovisning

05

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

Innehåll

År 2005 i sammanfattning	5
Åklagarmyndighetens organisation 2005	9
Ärendehantering	11
1 Utgångspunkter för verksamhetsredovisningen	12
1.1 Statsmakernas mål för 2005 enligt budgetproposition och regleringsbrev.....	12
1.2 Riksåklagarens verksamhetsmål	12
1.3 Principer för verksamhetsredovisningen	12
1.4 Definitioner m.m.	13
2 Verksamhetens resultat.....	15
2.1 Inkomna och avslutade ärenden.....	15
2.2 Ärenden under handläggning.....	17
2.3 Lagföring.....	18
2.4 Åtgärder som vidtagits för att rättstillämpningen skall vara enhetlig ...	26
2.5 Genomströmningstider	28
2.6 Kvalitet i brottsutredning och processföring	31
2.7 Bekämpning av våld mot kvinnor	33
2.8 Bekämpning av våld mot barn	35
2.9 Bekämpning av ungdomsbrottslighet.....	36
2.10 Bekämpning av hatbrott.....	38
2.11 Åtgärder för att vidareutveckla och effektivisera samarbetet mellan åklagare och polis vid utredningar om mängdbrott	40
2.12 Utveckling av det internationella samarbetet	41
2.13 Internationellt rättsligt utvecklingssamarbete	44
2.14 Riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen.....	45
2.15 Samordning av bekämpning av ekonomisk brottslighet.....	54
2.16 Åtgärder för att uppnå målen med 24-timmarsmyndigheten	54
2.17 Omställning av åklagarorganisationen till en myndighet.....	55
2.18 Verksamheten vid utvecklingscentrumen.....	59
3 Kompetensförsörjning	64
3.1 Mål för kompetensförsörjningen.....	64
3.2 Personalpolitiska åtgärder	64
3.3 Personalstatistik	68
3.4 Utbildning.....	70
4 Ekonomiskt resultat	73
4.1 Kostnader och intäkter – övergripande	74
4.2 Kostnader och intäkter per brottstyp.....	74
5 Finansiell redovisning	76
5.1 Resultaträkning.....	76
5.2 Balansräkning.....	77
5.3 Anslagsredovisning.....	78
5.4 Finansieringsanalys	79
5.5 Tilläggsupplysningar och noter.....	80
6 Sammanställning av väsentliga uppgifter	86

Grafisk form och produktion: Edita Communication AB

Foto: Pawel Flato, sid 8, 10 (Torkild Strandberg, pressbild från riksdagen)
Pressens bild/Trons, sid 14, 37, 75; Stefan Lindblom, sid 29; Fredrik Persson, sid 38;
Lars Epstein, sid 52; Göran Gustafson, sid 60

Utvecklingscentrum Göteborg, sid 27

Pia Hansen, sid 33, 45, 71

Göran Fält, sid 51

Ann Öberg, sid 66

Tryck: Edita Västra Aros AB, 2006

År 2005 i sammanfattning

Åklagarmyndighetens första år

Den 1 januari 2005 inrättades Åklagarmyndigheten genom att myndigheten Riksåklagaren och sex regionala åklagarmyndigheter slogs ihop till en myndighet. Sex regionala myndighetskanslier avvecklades och 43 operativa enheter placerades direkt under riksåklagaren. Därtill inrättades fyra utvecklingscentrum i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå för tillsyn och utveckling av åklagarverksamheten. Även riksåklagarens kansli har fått en förstärkt ny organisation med enheter för tillsyn och uppföljning av åklagarverksamheten, för riksåklagarens uppgifter i Högsta domstolen och för den internationella verksamheten. Avdelningen för administration har fått ett bredare ansvarsområde. Dessutom har en ny informationsavdelning bildats med uppgifter för hela Åklagarmyndigheten.

Detta är således årsredovisningen för Åklagarmyndighetens första verksamhetsår.

I samband med en större omorganisation är det inledningsvis inte ovanligt med vissa problem. Jag kan dock, trots de stora organisatoriska förändringar som skett, med stor tillfredsställelse redovisa ett mycket gott resultat och en mycket väl fungerande organisation. En bidragande orsak till detta är den ledningsstruktur som skapats inom myndigheten med närhet mellan ledningen och de operativa åklagarkamrarna. I det nya ledningsrådet kan jag diskutera och förankra viktigare frågor med företrädare för den operativa nivån samt med cheferna för utvecklingscentrumen och de centrala avdelningarna. Genom nära kontakter mellan riksåklagarens kansli och åklagarkamrarna kan man möta den nya organisationens krav på stöd och snabba besked som den operativa verksamheten ofta måste ha.

Med Åklagarmyndighetens nya organisation finns den struktur och de förutsättningar jag behöver för att arbeta med en förändrad inriktning av verksamheten. Den innebär:

- utveckling av kvaliteten i verksamheten genom ökad kunskap och bättre metoder för utredning och processföring

- ökad rättslig styrning och enhetlighet i rättstillämpningen
- styrning och koncentration av resurser till bekämpning av särskilt problematiska och angelägena brottstyper
- utveckling av spetskompetens för olika brottstyper
- förstärkning av resurserna för den operativa verksamheten
- en bra personal- och lönepolitik med möjlighet att rekrytera personal med hög kompetens och med särskild uppmärksamhet på hög säkerhet, allt i syfte att öka effektiviteten och rättssäkerheten i verksamheten.

Under året har jag besökt i stort sett alla åklagarkammare och genom samtal med såväl åklagare som övrig personal har jag fått information om vardagsarbetet och kunnat diskutera olika rättsliga och administrativa frågor. Jag har också träffat alla chefer i organisationen, både personligen och i grupp. De sammantagna intrycken från alla mina kontakter och besök vid kammare och andra enheter inom Åklagarmyndigheten är dels den höga kompetens och skicklighet som både åklagare och övrig personal har, dels det engagemang och den stora lojalitet som personalen visar. Jag vill tacka alla anställda för goda insatser under 2005 och för de mycket goda resultat vi kunnat vidmakthålla trots omorganisationen.

En hög arbetsbelastning

Under 2005 har påfrestningarna på Åklagarmyndighetens operativa verksamhet fortsatt. Åklagarorganisationen har tidigare redovisat ett kraftigt ökat inflöde av ärenden. Sedan 2002 har ökningen varit drygt 20 000 ärenden, motsvarande 12 procent. Ärendeinflödet ligger fortfarande kvar på denna höga nivå och ökade under 2005 med ytterligare 1 procent. De tillgängliga personalresurserna, s.k. faktiskt årsarbetande, som under tidigare år har minskat, har nu genom rekrytering och andra åtgärder ökat något. Ökningen består dock till stor del av

nyrekryterade åklagaraspiranter som är under utbildning och av personal som på grund av osäkerheten i de ekonomiska förutsättningarna är tillfälligt anställda. Vi har en kapacitet just nu som knappt klarar det nuvarande ärendeflödet. De stora satsningar som nu sker på polisen, på skattebrottsenheterna och på försäkringskassans kontrollverksamhet beräknas ge ett väsentligt ökat ärendeflöde, vilket kommer att öka påfrestningarna på Åklagarmyndigheten. Jag vet att arbetsbördan på många håll redan är mycket stor, inte sällan alltför stor. Ett budskap som jag vid olika tillfällen framfört till justitieministern är att satsningar på polisen och andra myndigheter får omedelbara återverkningar på resten av rättskedjan. Om inte de kriminalpolitiska effekterna av dessa satsningar skall gå om intet måste också Åklagarmyndigheten vara i stånd att klara det ökade ärendeflödet.

Ett fortsatt bra resultat

Som jag antydde inledningsvis finns det stora risker för nedgångar i verksamheten under en större omorganisation. Så har det inte blivit. Jag kan nu konstatera att resultaten för 2005 i allt väsentligt blivit bättre än beräknat. Genomströmningstiderna har förkortats ytterligare och lagföringsandelen är oförändrad. Stora ansträngningar har gjorts för att förbättra kvaliteten i brottsutredningarna och processföringen och grunden har lagts för de kommande årens utveckling, både genom inrättandet av utvecklingscentrumen och genom en ny struktur för rättslig styrning. Under slutet av året ökade inflödet av ärenden i en takt som de redan hårt belastade kamrarna inte hann klara av. En viss balansökning har därför skett. Sammantaget ser jag dock 2005 som ett positivt år.

Fortsatta korta genomströmningstider

Den genomsnittliga tiden från inkommet beslutsunderlag till åklagarbeslut har sedan föregående år minskat med 2 dagar till 21 dagar, vilket är klart under det mål om högst 30 dagars genomsnittlig handläggningstid som Riksåklagaren tidigare beslutat.

En oförändrad lagföring

Som jag redan nämnt är *andelen* lagförda misstänkta personer oförändrad 61 procent. Samtidigt har *antalet* lagförda personer minskat mot föregående år med ca 1 100 till ca 119 000. Jämfört med 2003 är antalet lagförda misstänkta fortfarande ca 5 000 fler och sedan 2002 är den sammanlagda ökningen ca 10 000 fler lagförda. Det är också att märka att antalet lagförda för våldsbrott ökat, medan minskningen avser mer okomplicerad brottslighet. Arbetsbördan totalt sett har härigenom ökat också under 2005.

Åklagarstämman

I september 2005 genomfördes den första Åklagarstämman. Stämman är en gemensam utbildningsdag för all personal. Vid stämman presenterades utvärderingen av samarbetet mellan åklagare och polis i det stora Knutbymålet liksom ett projekt som går ut på att samla utredningsresurserna på ett och samma ställe i s.k. barnahuset när barn utsatts för brott. Ett annat ämne var samarbetet mellan åklagarna och försäkringskassorna för att effektivisera utredningarna om bidragsfusk. Också den viktiga frågan hur man kan förstärka rättsäkerheten i brottmålsprocessen togs upp.

Åklagarstämman kommer att vara en viktig del av åklagarnas och administratörernas fortsatta kompetensutveckling.

Satsning på rättsutveckling och rättslig styrning

Under 2005 överklagade jag 13 mål till Högsta domstolen. I endast ett fall avsågs min begäran om prövningstillstånd. Min ambition är att öka antalet mål för prövning i Högsta domstolen. I den rättsutvecklingsplan som fastställts för 2005–2007 är de viktigaste områdena angivna för vilka det är angeläget att på olika sätt få vägledning av Högsta domstolen. Bland dessa ingår våldsbrott och särskilt familjerelaterat våld, sexualbrott och tillämpningen av den nya sexualbrottslagstiftningen, människohandel, narkotikabrott, hatbrott samt påföljder för brott begångna av ungdomar.

Såväl domarna från Högsta domstolen som de utvecklingsinsatser som genomförs av utvecklingscentrumen ligger till grund för den rättsliga styr-

ningen mot en högre kvalitet på utredningarna och en mer enhetlig rättstillämpning. En struktur för föreskrifter, rättsliga riktlinjer och rättspromemorior ger åklagarna vägledning i deras ärendehantering och beslutsfattande. Styrdokumenten presenteras på åklagarväsendets intranät och stöds av utbildningsinsatser. Exempel är den handledning om uppsåt som väckt intresse inom hela rättsväsendet. Jag räknar med att den systematiska rättsliga styrningen skall resultera i en högre rättsäkerhet och bättre effektivitet.

Några uppmärksammade mål

Ett av de mål som väckt störst intresse under året är åtalet mot en pastor i Pingstkyrkan som i en predikan gjort uttalanden mot homosexuella. Högsta domstolen frikände honom med hänvisning till skyddet för religionsfrihet i Europakonventionen.

Ett annat uppmärksammat mål var kidnappningen av SIBA-direktören Fabian Bengtsson. Han blev bortförd men släpptes efter en tid. Gärningsmännen dömdes för bl.a. människorov till långa fängelsestraff.

Den inledande delen av det stora *Systembolagsmålet* som gällde mutor till anställda i Systembolaget prövades under hösten i Stockholms tingsrätt och resulterade i fällande domar.

Slutligen vill jag nämna det s.k. *terroristmålet*. Två män befanns av såväl tingsrätten som hovrätten skyldiga till förberedelse till terroristbrott, förberedelse till allmänfarlig ödeläggelse och finansiering av terrorism. Målet överklagades till Högsta domstolen som inte beviljade prövningstillstånd. Gärningsmännen dömdes till långa fängelsestraff.

Det är en svår balansgång att klara nödvändig sekretess under en brottsutredning samtidigt som allmänhetens och medias berättigade krav på information tillgodoses. Jag är mycket nöjd med det sätt som åklagarna agerat i medialt uppmärksammade mål. De erfarenheter som gjorts i dessa mål kommer att tillvaratas och föras vidare till samtliga åklagare.

Personalpolitiken

Ett flerårigt medvetet personalpolitiskt arbete börjar nu ge resultat. Andelen sjukskrivningar sjunker sta-

digt och antalet anställda ökar. Detta bidrar till en högre arbetskapacitet och en på sikt bättre arbetsmiljö. Andelen kvinnliga chefer fortsätter att öka och är nu 38 procent. Inom organisationen finns lika många kvinnliga som manliga åklagare. Av administratörerna är merparten dock kvinnor. Arbetet med jämställdhetsåtgärder kommer att fortsätta. I samband med rekrytering kommer också fortsatta åtgärder att vidtas för en ökad etnisk och kulturell mångfald.

Under 2005 har också stor uppmärksamhet riktats mot åtgärder för förbättring av personalens säkerhet. Hoten mot åklagare ökar. Under 2005 har Åklagarmyndigheten fortsatt att utveckla och förbättra säkerhetsrutinerna och stödet till medarbetare som utsatts för våld eller hot. Åklagarmyndigheten har under året skapat en rikstäckande organisation med handledare för s.k. debriefing som skall kunna stötta och handleda medarbetare som utsatts för våld eller hot. En krisberedskapsplan har utarbetats för myndigheten och i slutet av 2005 genomfördes en krisövning med myndighetens ledning.

En karriärutveckling, en kontinuerlig utbildning och en lönepolitik som belönar goda arbetsinsatser är viktiga komponenter i strategin för att kunna rekrytera och behålla duktig personal i organisationen. Den kompetens och det engagemang som såväl nya åklagare som administratörer uppvisar är imponerande.

Åklagarrollen utvecklas

Åklagarrollen befinner sig ständigt under utveckling. Under 2005 har Beredningen för rättsväsendets utveckling, BRU, publicerat betänkanden bl.a. med förslag till överföring av vissa uppgifter till polisen. Regeringen har vidare beslutat om en översyn av Ekobrottsmyndigheten.

Den svenska åklagarrollen är i huvudsak väl utformad. Samtidigt som den medger effektivitet i utredning och lagföring är den väl ägnad att värna om rättssäkerheten i förfarandet och både den misstänktes och brottsoffrets intressen. Den svenska modellen för ledningen av förundersökningen, där processperspektivet ligger i förgrunden, tjänar som inspiration för många andra länder i deras rättsliga

reformarbete. Vi bör värna om de olika rollerna och kontrollmomenten i rättskedjan.

Detta innebär naturligtvis inte att vi skall vara främmande för förändringar som skapar en mer effektiv brottsbekämpning. Jag tror till exempel att polisens möjligheter att leda förundersökning vid mindre allvarliga brott måste öka. Den utveckling BRU föreslår och den överenskommelse som träffats under 2005 mellan åklagare och polis om arbetsfördelningen är steg i denna riktning.

Jag vill också betona vikten av att åklagaren är en aktiv förundersökningsledare i de åklagarledda förundersökningarna. Åklagarna måste kunna komma in tidigare, i många fall redan på spanings- och underrättelsestadiet. Åklagarna måste också ha de verktyg som krävs för att kunna bekämpa grov och organiserad brottslighet. Den utveckling som nu

sker vad avser tvångsmedelsregleringen, särskilt avseende de hemliga tvångsmedlen, är positiva för åklagarnas möjlighet att utreda och lagföra grov brottslighet. En tydligare styrning av utredningsresurserna i de mest komplicerade åklagarledda förundersökningarna skulle också kunna öka effektiviteten i bekämpningen av sådan brottslighet. Jag har påbörjat en dialog med Rikspolisstyrelsen om en utveckling i den riktningen.

Ett annat sätt att öka effektiviteten är att utvidga de summariska processformerna ordningsbot och strafföreläggande. Denna fråga kan övervägas för sig eller inom ramen för en större översyn av processformerna. Under 2005 har jag vidare samlat en arbetsgrupp med representanter för hela rättsväsendet för utveckling av hanteringen av processen i stora och vidlyftiga mål.

Jag kommer att verka för att åklagaren får en ännu tydligare rättspolitisk profil. Det finns mycket kunskap i åklagarväsendet om brottsligheten och dess orsaker som bör komma bl.a. lagstiftaren och andra samhällssektorer tillgodo. Om resurser fanns, skulle jag gärna se att åklagaren kunde få utrymme att vidga sitt perspektiv och ställa detta kunnande till förfogande för andra ändamål än förundersökningsledning och lagföring. Jag tänker exempelvis på sådant som brottsförebyggande arbete, åtgärder för vittnesskydd samt skydd och omhändertagande av brottsoffer.

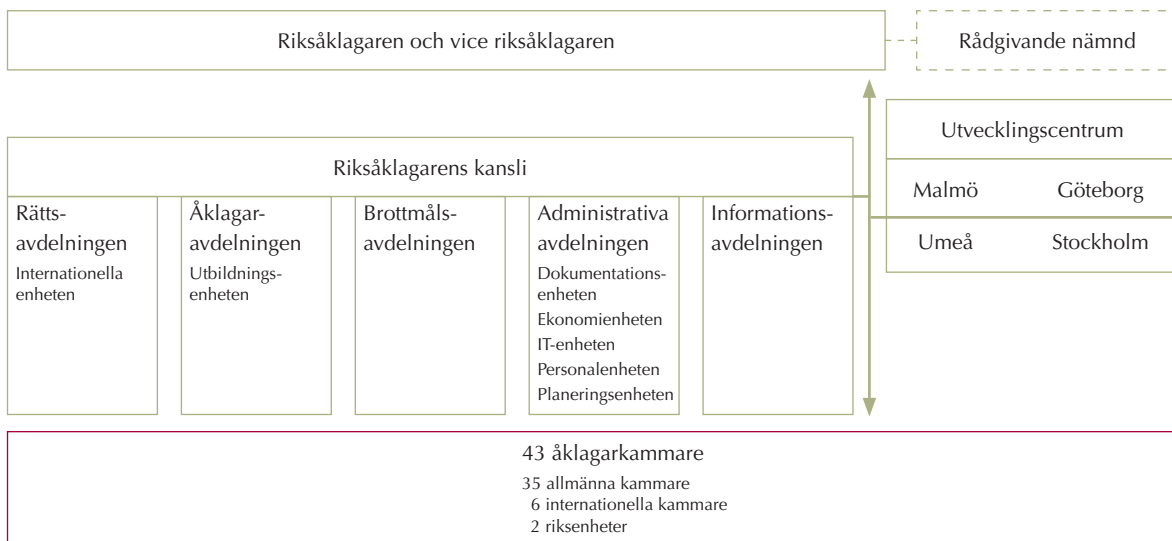
Stockholm i februari 2006

A handwritten signature in black ink that reads "Fredrik Wersäll".

Fredrik Wersäll
Riksåklagare

Åklagarmyndighetens organisation 2005

Åklagarväsendet skall verka för en minskning av brottsligheten genom en rättssäker och effektiv lagföring av dem som har begått brott. Åklagarens huvuduppgifter är att leda brottsutredningar (förundersökningar), att besluta om åtal skall väckas och att föra talan vid domstol.

Åklagarväsendet består av Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten. Riksåklagaren är högste chef över åklagarväsendet och utövar tillsyn över åklagarverksamheten samt verkar som ensam åklagare i Högsta domstolen för rättsutveckling och rättsbildning.

Åklagarmyndigheten består av en central ledningsnivå och 43 åklagarkammare som svarar för den operativa åklagarverksamheten. Kamrarna har vanligtvis ett geografiskt ansvarsområde motsvarande ett helt län, utom i de tre storstads länen, där det finns flera åklagarkammare. Sex av kamrarna är internationella åklagarkammare för bekämpning av organiserad, gränsöverskridande brottslighet. Två av

åklagarkamrarna är rikstäckande och handlägger polismål respektive korrupsionsmål.

Inom den centrala ledningsnivån finns fyra utvecklingscentrum för bl.a. rättslig uppföljning och tillsyn samt metod- och rättsutveckling inom särskilda brottsområden. Utvecklingscentrumen, som leds av överåklagare, svarar för den samlade kunskapen inom sina områden. Inom den centrala ledningsnivån finns också riksåklagarens kansli med fem avdelningar; brottmålsavdelningen för bl.a. verksamheten i Högsta domstolen, rättsavdelningen med övergripande ansvar för rättslig styrning och information samt för centrala internationella frågor, åklagaravdelningen, som ansvarar för frågor som rör driften och den övergripande tillsynen av den operativa verksamheten, administrativa avdelningen samt informationsavdelningen.

Åklagarmyndigheten hade under 2005 drygt 1 100 anställda, varav nära 800 åklagare. Anslaget uppgick till ca 844 miljoner kronor.

Hos Åklagarmyndigheten finns en rådgivande nämnd, som består av en ordförande och sex ledamöter. Dessa nomineras av respektive riksdagsparti och utses av regeringen. I frågor av större vikt eller principiell betydelse skall nämndens mening inhämtas. Ärenden där det är fråga om att utöva en åklagaruppgift eller att pröva en tillsynsfråga i ett enskilt fall behandlas inte i nämnden.

Ärenden som gäller ekonomisk brottslighet inom Stockholms, Gotlands, Blekinge, Skåne, Hallands och Västra Götalands län handläggs vid Ekobrottsmyndigheten (EBM). EBM leds av en generaldirektör, som i åklagarfrågor har ställning som överåklagare. Myndighetens operativa verksamhet bedrivs i storstadslänen med kontor i Stockholm, Göteborg och Malmö samt vid mindre utredningskontor på andra orter. EBM lämnar en egen årsredovisning.

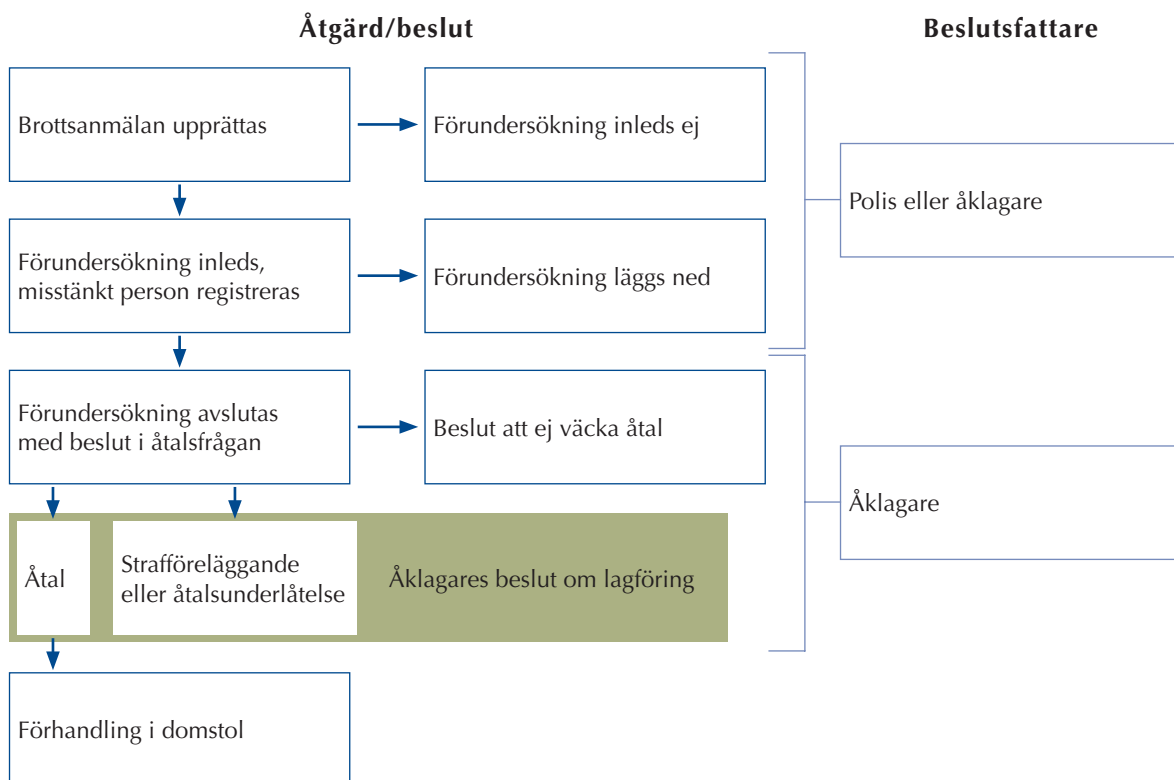

Hos Åklagarmyndigheten finns en rådgivande nämnd med en ordförande och sex ledamöter. Dessa nomineras av respektive riksdagsparti och utses av regeringen.

Från vänster: Helena Frisk (s) ordförande
Helena Hillar-Rosenqvist (mp)
Jeppe Johnsson (m)
Johan Linander (c)
Ragnwi Marcelind (kd)
Rolf Olsson (v)
Torkild Strandberg (fp)

Ärendehantering

En översiktlig beskrivning av processen från brottsanmälan till åklagarbeslut och förhandling i domstol

1 Utgångspunkter för verksamhetsredovisningen

1.1 Statsmakternas mål för 2005 enligt budgetproposition och regleringsbrev

Politikområde rättsväsendet

Politikområdet omfattar myndigheterna inom domstols- polis- och åklagarväsendena samt kriminalvården. Dessutom ingår bl.a. Brottsförebyggande rådet, Rättsmedicinalverket och Brottsoffermyndigheten.

Målet för rättsväsendet är den enskildes rättstrygghet och rättssäkerhet. Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Rättsväsendets verksamheter skall utgå från medborgarnas intresse. I detta ligger bl.a. att förkorta tiden från brottsanmälan till dom och straffverkställighet.

Verksamhetsområde Utredning och lagföring

Polisen och åklagarväsendet ansvarar gemensamt för merparten av verksamheten inom verksamhetsområdet.

De mål regeringen angav för verksamhetsområdet 2005 var att verksamheten skulle bedrivas med högt ställda krav på rättssäkerhet och kvalitet och att fler brott skall leda till lagföring.

Målet för Åklagarmyndigheten för 2005 var att lagföringen skulle öka och kvaliteten höjas på brottsutredningsverksamheten och processföringen. Återrapporteringen skulle innehålla en sammanhållen beskrivning och analys av hur verksamheten har utvecklats och dess resultat. Väsentliga skillnader i åklagarverksamheten mellan åklagarkammare eller grupper av åklagarkammare i olika delar av landet skulle analyseras och kommenteras.

Därutöver ställdes en rad övriga återrapporteringskrav, avseende bl.a. bekämpning av vissa brottstyper, det internationella samarbetet, riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen samt det personalpolitiska området.

1.2 Riksåklagarens verksamhetsmål

Åklagarmyndigheten har mot bakgrund av regeringens regleringsbrev beslutat om vissa mål och riktlinjer för verksamheten under 2005. Dessa kan sammanfattas enligt följande:

- Antalet lagförda misstänkta personer skall öka.
- Andelen misstänkta personer som lagförs av samtliga misstänkta som inkommit till Åklagarmyndigheten skall öka och uppgå till lägst 62 procent. Särskilda krav har ställts beträffande vissa av statsmakterna prioriterade brottstyper.
- Andelen brottsmisstankar som leder till lagföring i slutförda åklagarledda utredningar skall ligga kvar på en oförändrat hög nivå, dvs. 88 procent.
- Den genomsnittliga genomströmningstiden inom Åklagarmyndigheten från inkommet beslutsunderlag till beslut skall inte överstiga 30 dagar.
- Antalet öppna ärenden skall inte öka under året.

Utöver verksamhetsmålen gav riksåklagaren åklagarkamrarna en rad uppdrag, som bl.a. innefattade enhetlig rättstillämpning, utveckling av brottsbekämpning av vissa prioriterade brottstyper, barnperspektivet, metod- och kvalitetsutveckling samt medborgar- och brottsofferfrågor. Dessutom gällde uppdragen frågor rörande arbetsmiljön inom Åklagarmyndigheten.

1.3 Principer för verksamhetsredovisningen

Denna årsredovisning är den första som avser verksamheten i den nya organisationen. I tidigare årsredovisningar har Riksåklagaren redovisat verksamhetsresultaten totalt och per åklagarmyndighet. Resultaten för de enskilda åklagarkamrarna har följts

upp månadsvis genom verksamhetsstatistiken och kvartalsvis i den s.k. resultatmodellen, men inte redovisats i årsredovisningen.

Som underlag för denna årsredovisning finns liksom tidigare år en verksamhetsstatistik specificerad på de 43 åklagarkammarna. Skillnader i verksamhetsresultaten mellan kammarna har analyserats, dels genom statistiska analyser, dels med hjälp av uppgifter från åklagarkammarna. Slutsatserna av detta arbete är att skillnader när det gäller kamrarnas resultat främst har berott på variationer i antalet ärenden, polisens arbetssätt och ärendestrukturen på kammaren. Kvaliteten i de färdiga förundersökningarna är av stor betydelse för främst lagföringen. Andra faktorer som påverkat resultaten är tillgången på personalresurser totalt sett och personalstrukturen vid kammaren, t.ex. om kammaren har många erfarna åklagare eller en stor andel unga åklagare under utbildning. Särskilt vid mindre åklagarkammare kan genomströmningstider och balanser påverkas av t.ex. sjukdom och föräldraledigheter. För mindre åklagarkammare gäller också att enstaka ärenden med många brottsmisstankar tillfälligt under ett år kan påverka resultaten i betydande grad. Detsamma gäller resultatet avseende brottstyper med liten ärendemängd, såsom miljöbrott, hatbrott samt våld mot kvinnor och barn.

I de resultatavsnitt som följer förklaras orsaker till att vissa åklagarkammare väsentligt avviker från genomsnittet, i positiv eller negativ riktning. Av de skäl som angetts ovan har Åklagarmyndigheten dock avstått från att namnge enskilda åklagarkammare.

Enskilda åklagarkammare nämns dock i de avsnitt som beskriver åtgärder som vidtagits för en ökad lagföring, större enhetlighet, högre kvalitet och fortsatt korta genomströmningstider. Redovisningen bygger på en sammanställning av åklagarkamrarnas årsrapporter.

1.4 Definitioner m.m.

I redovisningen i avsnitt 2 används omväxlande uppgifter avseende ärenden, misstänkta personer och brottsmisstankar. Ett ärende kan innehålla en eller

flera misstänkta personer som var och en misstänks för ett eller flera brott. Vilket av begreppen ärende, misstänkt person eller brottsmisstanke som används beror på hur regeringen formulerat återrapporteringskraven samt på vilka uppgifter som enligt Åklagarmyndighetens bedömning beskriver verksamhetsresultaten på ett relevant sätt.

Redovisningen görs enligt följande indelning:

- våldsbrott
- narkotikabrott
- ekonomisk brottslighet
- miljöbrottslighet
- bötesbrott (brott med enbart böter i straffskalan)
- övriga brott med fängelse i straffskalan.

Vidare skall enligt regeringens regleringsbrev åtgärder avseende följande brottslighet särredovisas:

- våld mot kvinnor
- våld mot barn
- ungdomsbrott
- brott med rasistiska, främlingsfientliga, antisemitiska eller homofobiska inslag samt olaga diskriminering.

Definitionerna för de olika brottstyper som finns i redovisningen är följande:

Våldsbrott

Brott mot

- 3 kap. 1–6 samt 11 §§ brottsbalken (mord, dråp, barnadråp, misshandel, grov misshandel samt försök eller förberedelse till dessa brott och stämpling till mord, dråp eller grov misshandel)
- 4 kap. 4a § brottsbalken (grov fridskränkning samt grov kvinnofridskränkning)
- 6 kap. 1 och 12 §§ brottsbalken (våldtäkt, grov våldtäkt samt försök, förberedelse eller stämpling till dessa brott)
- 8 kap. 5–6 samt 12 §§ brottsbalken (rån, grovt rån samt försök, förberedelse eller stämpling till dessa brott)
- 17 kap. 1 och 16 §§ brottsbalken (våld mot tjänsteman samt försök eller förberedelse till detta brott).

Narkotikabrott

Brott mot

- Narkotikastrafflagen (1968:64)
- Lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel
- Lagen (2000:1225) om straff för smuggling såvitt avser smuggling av narkotika eller dopningsmedel
- Läkemedelslagen (1992:859) såvitt avser läkemedel som hanterats tillsammans med preparat som klassificerats som dopningsmedel.

Ekonomisk brottslighet

Brott mot

- 11 kap. brottsbalken
- Lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.
- Skattebrottslagen (1971:69)
- Aktiebolagslagen (2005:551)
- Lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument

Mål vars handläggning annars ställer särskilda krav på kännedom om finansiella förhållanden, näringslivsförhållanden, skatterätt eller liknande.

Miljöbrottslighet

Brott mot

1. Miljöbalken med tillhörande förordningar och föreskrifter
2. Lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg med tillhörande förordningar och föreskrifter
3. Brott som avses under 1 och 2 även om brotten vid en granskning visar sig falla under en svårare brottsrubricering i exempelvis brottsbalken
4. Jaktbrott som avser de fredade rovdjuren.

Brott med enbart böter i straffskalan

Exempel på bötesbrott är brott mot trafikförordningen (1998:1276) samt ett antal andra s.k. specialstraffrättsliga brott.

Övriga brott

Exempel på övriga brott (alla med fängelse i straffskalan) är brott mot

- 8 kap. brottsbalken utom 5–6 och 12 §§ (tillgreppsbrott)
- 9 kap. brottsbalken (bedrägeribrott)
- 12 kap. brottsbalken (skadegörelse)
- 16 kap. brottsbalken (brott mot allmän ordning).

Därutöver finns s.k. *A-ärenden*, som avser annat än ansvar för brott. Exempel är ärenden om besöksförbud, yttranden enligt lagen om rättspsykiatrisk vård och vissa internationella ärenden.

I följande avsnitt finns uppgifter om ytterligare brottstyper:

Våld mot kvinnor

- 3 kap. 5–6 §§ brottsbalken (misshandel och grov misshandel, endast avseende fall där offret är en kvinna 15 år eller äldre och gärningsmannen är bekant med offret)
- 4 kap. 4a § 2 st. brottsbalken (grov kvinnofridskränkning).

Våld mot barn

- 3 kap. 5–6 §§ brottsbalken (misshandel och grov misshandel, endast avseende fall där offret är under 15 år och gärningsmannen är bekant med offret).

Ungdomsbrott

- Samtliga brott där den misstänkte var 15 till 17 år gammal vid tidpunkten för brottet.

Hatbrott

- 16 kap. 8 § brottsbalken (hets mot folkgrupp)
- 16 kap. 9 § brottsbalken (olaga diskriminering).

2 Verksamhetens resultat

2.1 Inkomna och avslutade ärenden

Såväl antalet inkomna som antalet avslutade ärenden har ökat med 5 procent sedan 2003. Ökningen mellan 2004 och 2005 var knappt 1 procent.

Om ärenden

Ärendebegreppet omfattar samtliga ärenden som förekommer på en åklagarkammare, även sådana som avser annat än ansvar för brott, t.ex. begäran om besöksförbud.

Åklagaren är förundersökningsledare i alla utredningar som inte är av "enkel beskaffenhet". I övriga fall slutför polisen utredningen på egen hand, varefter åklagaren tar ställning till om åtal kan väckas. Dessa ärenden registreras hos åklagare först då den färdiga utredningen kommit från polisen. Vilka typer av ärenden detta gäller regleras efter en central överenskommelse med Rikspolisstyrelsen i föreskrifter och allmänna råd från Åklagarmyndigheten.

Uppgifterna i **tabell 2.1** avser samtliga inkomna och avslutade brottsmisstankar och ärenden, även sådana som avser annat än ansvar för brott, t.ex. begäran om besöksförbud och yttrande gällande rättspsykiatrisk vård. Dessa utgjorde år 2005 i det närmaste 3 procent av alla ärenden.

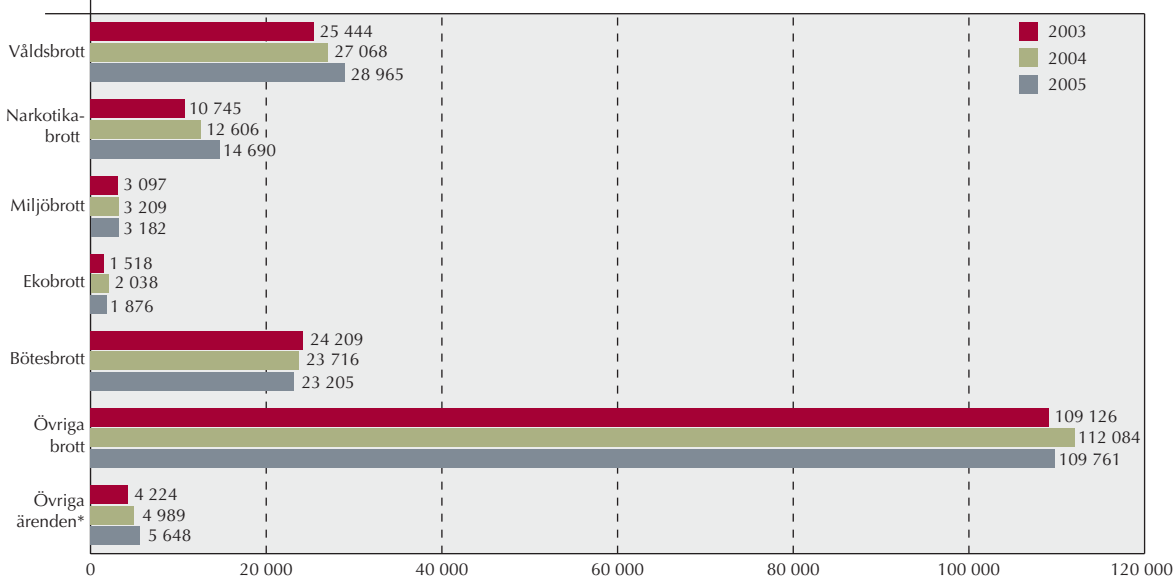
Antalet anmälda brott har under 2005 minskat med 1 procent enligt preliminär statistik från Brottsförebyggande rådet (BRÅ). Antalet inkomna ärenden till åklagare har dock ökat med 1 617 ärenden, närmare 1 procent, sedan 2004.

Ökningen är ojämnt fördelad mellan brotstyperna, vilket framgår av **diagram 2.1**. Narkotikaärendena har ökat med drygt 16 procent, vålds-

Tabell 2.1 Antalet inkomna respektive avslutade ärenden och brottsmisstankar 2003–2005

	2003	2004	2005
Inkomna brottsmisstankar	474 095	490 853	497 436
Avslutade brottsmisstankar	482 177	499 724	498 666
Inkomna ärenden	178 363	185 710	187 327
Avslutade ärenden	181 674	189 327	190 607

Diagram 2.1 Antalet inkomna ärenden 2003–2005, per brottstyp

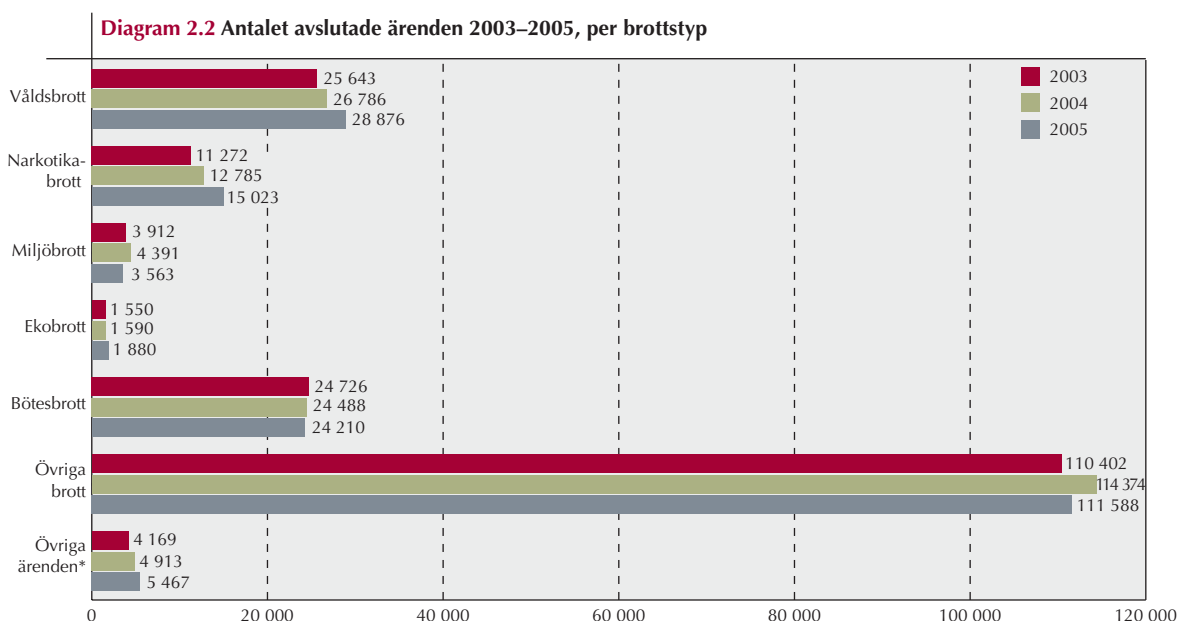
*Ärenden som inte rör ansvar för brott samt ett fåtal ärenden som saknar klassificering.

ärendena med 7 procent och ärenden som inte avser brott med 13 procent, medan övriga ärendetyper minskat. Den volymmässigt största förändringen svarar de övriga brotten för. Dessa har minskat med 2 323 ärenden eller 2 procent mellan 2004 och 2005. Denna kategori omfattar bl.a. tillgreppsbrott och skadegörelse.

Ungefär hälften av de allmänna åklagarkammarna har registrerat fler inkomna ärenden 2005 än under 2004. Vid några kammare har antalet inkomna ärenden ökat betydligt, vilket kan förklaras dels av att polisen i högre utsträckning prioriterat sin utredningsverksamhet, dels av att antalet anmälda brott ökat i de aktuella länen. Minskningen av antalet ärenden förklaras för en del kammare av att de under 2004 handlagt polismålen, som 2005 flyttats över till en speciell åklagarkammare inom Åklagarmyndigheten, riksenheten för polismål. Vid den tidigare Åklagarmyndigheten i Umeå koncentrerades handläggningen av samtliga bötesbrott till en åklagarkammare. Efter omorganisationen har bötesbrotten fördelats till samtliga kammare i de aktuella länen, vilket har medfört förändringar i antalet inkomna ärenden vid de åklagarkammare som tidigare tillhörde Åklagarmyndigheten i Umeå.

Som framgår av **tabell 2.1** har antalet avslutade ärenden totalt sett ökat med 1 280, motsvarande en ökning på 0,7 procent sedan 2004. Förändringen mellan 2004 och 2005 uppvisar ungefär samma fördelning på brottstyper som inkomna ärenden. Antalet avslutade narkotikaärenden har således ökat med 18 procent, våldsärendena med 8 procent och ärenden som inte avser brott med 11 procent. Antalet avslutade ekobrottsärenden har dock ökat med 18 procent (290 ärenden) 2005 jämfört med 2004.

Vid två åklagarkammare har det registrerats en särskilt stor ökning av avslutade ärenden, 23 procent (517 ärenden) respektive 19 procent (673 ärenden). Dessa kammare är de som också har haft den största procentuella ökningen av inkomna ärenden under året.

*Ärenden som inte rör ansvar för brott samt ett fåtal ärenden som saknar klassificering.

2.2 Ärenden under handläggning

Det totala antalet balanserade ärenden uppdelade på polisbalans, åklagarbalans och domstolsbalans

Det totala antalet öppna ärenden var vid utgången av 2005 ca 57 000, eller ca 90 per heltidsarbetande åklagare. Det totala antalet ärenden under handläggning har ökat även under 2005, med drygt 3 procent eller nära 2 000 ärenden. Ärenden som är under utredning hos polisen har ökat med 5 procent eller 1 200 ärenden. Ärenden där utredningen är avslutad men där åklagaren ännu inte fattat beslut har ökat med 14 procent, vilket motsvarar ca 900 ärenden. Ärenden som avvaktar förhandling i domstol och som föregående år ökade kraftigt, har under 2005 minskat med nära 2 procent, vilket motsvarar ca 400 ärenden.

Balanserade ärenden

Uttrycket "balans" innebär här samtliga ärenden som på något sätt är under handläggning, dvs. öppna ärenden. När ett ärende registreras hos åklagare läggs det till balansen och när det avslutas räknas det bort.

De öppna ärendena hos åklagare brukar delas in i tre grupper, polisbalans, åklagarbalans och domstolsbalans. De olika grupperna speglar de tre processstegen i åklagarverksamheten, nämligen förundersökningsledning, beslut i åtalsfrågan samt processföring i domstol. Till polisbalansen räknas ärenden där åklagaren är förundersökningsledare och förundersökningen ännu inte är avslutad. Med åklagarbalans avses ärenden där förundersökningen är avslutad men åklagaren ännu inte fattat beslut i åtalsfrågan. Med domstolsbalans avses ärenden som finns i domstol i avvaktan på huvudförhandling eller dom.

Förändringen i ärendebalansens storlek är inte densamma som skillnaden mellan inkomna och avslutade ärenden under ett kalenderår. Detta beror oftast på att ärenden som avslutats genom att t.ex. strafföreläggande utfärdats eller tingsrättsdom meddelats öppnas igen om strafföreläggandet inte godkänns eller domen överklagats. Även då ny bevisning tillkommer i ett ärende där förundersökningen lagts ned kan ärendet öppnas på nytt. Något nytt inkommet ärende registreras inte i dessa fall.

Diagram 2.3
Processuppdelade ärendebalanser 2003–2005

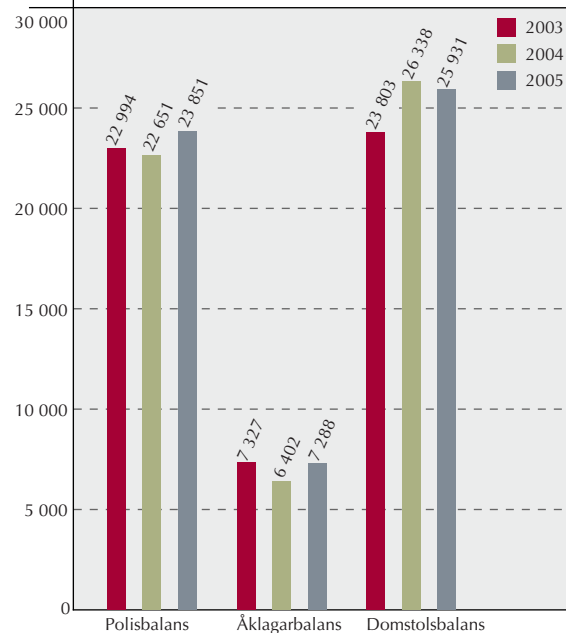

Diagram 2.3 visar antalet öppna ärenden uppdelade på polisbalans, åklagarbalans och domstolsbalans vid utgången av åren 2003, 2004 och 2005 exklusive "Övriga ärenden", dvs. ärenden som inte rör ansvar för brott. Såväl polisbalansen som åklagarbalansen har ökat sedan utgången av 2004, med 5 respektive 14 procent. Att märka är dock att åklagarbalansen fortfarande är lägre 2005 än den var vid utgången av 2003. Domstolsbalansen som ökade kraftigt 2004 har nu gått tillbaka något (nästan 2 procent) men är fortfarande hög jämfört med 2003.

Vid ungefär en tredjedel av alla allmänna åklagarkammare har det skett en minskning av åklagarbalanserna sedan föregående år. Några kammare har gjort särskilda insatser för att avarbeta sina ärendebalanser. Drygt hälften av åklagarkamrarna redovisar ökning av åklagarbalanserna mellan 2004 och 2005. Ökningarna beror främst på ett ökat inflöde av ärenden från polisen.

Tabell 2.2 Processupplade ärendebalanser 2003–2005, per brottstyp

		Våldsbrott	Narkotikabrott	Miljöbrott	Eko-brott	Bötesbrott	Övriga brott	Totalt	Övriga ärenden
Polisbalans	2003	5 292	554	2 495	1 495	197	12 961	22 994	444
	2004	5 811	493	2 156	1 939	203	12 049	22 651	564
	2005	6 513	533	1 830	2 036	237	12 702	23 851	716
Åklagarbalans	2003	1 085	491	98	135	1 156	4 362	7 327	18
	2004	1 065	472	71	157	1 088	3 549	6 402	22
	2005	1 285	696	63	159	813	4 272	7 288	23
Domstolsbalans	2003	4 434	2 104	138	300	2 956	13 871	23 803	1
	2004	5 143	2 681	144	369	3 127	14 874	26 338	2
	2005	5 630	3 005	127	331	2 979	13 859	25 931	12
Totalbalans	2003	10 811	3 149	2 731	1 930	4 309	31 194	54 124	463
	2004	12 019	3 646	2 371	2 465	4 418	30 472	55 391	588
	2005	13 428	4 234	2 020	2 526	4 029	30 833	57 070	751

Tabell 2.2 visar ärendebalanserna per balanstyp och brottstyp vid utgången av åren 2003–2005. För alla brottstyper utom miljöbrott och bötesbrott ökade balanserna under 2005. Den kraftigaste ökningen uppvisar våldsbrottsärendena och narkotikaärendena, där det skedde en ökning av såväl polisbalans som åklagarbalans och domstolsbalans under 2005 med 1 409 (12 procent) respektive 588 ärenden (16 procent). När det gäller våldsbrotten är ökningen relativt stor av antalet ärenden som dels ligger hos polisen för utredning, dels avvaktar huvudförhandling i tingsrätt. För narkotikaärendena är problemet huvudsakligen den kraftiga ökningen av domstolsbalansen, men även åklagarbalansen har ökat betydligt. Öppna ärenden som gäller övriga brott med fängelse i straffskalan ökade också, främst beroende på en ökad åklagarbalans. Däremot minskade domstolsbalansen av dessa brott. Den totala ärendebalansen för miljöbrott minskade med 351 ärenden eller 13 procent, och minskningen gäller samtliga balanstyper.

2.3 Lagföring

Antalet lagförda misstänkta personer i våldsbrotts- och narkotikabrottsärenden har ökat under 2005, medan lagförda misstänkta för bötesbrott och övriga brott har minskat. Totalt sett är antalet misstänkta personer som lagförts i stort sett oförändrat jämfört med 2004, men större än för 2003. Andelen som lagförts av samtliga misstänkta personer är också i det närmaste oförändrad.

Lagföring

I begreppet "lagföring" ingår här åklagares beslut om
 – åtal
 – strafföreläggande och
 – åtalsunderlåtelse.

För åtal krävs en bevisning som åklagaren anser kan leda till en fällande dom.

Strafföreläggande kan bara användas när gärningen är erkänd och påföljden för brottet är böter, villkorlig dom eller villkorlig dom i förening med böter.

Reglerna om åtalsunderlåtelse kan tillämpas när åklagaren anser att den misstänkte är skyldig till brottet, men ändå avstår från att väcka åtal. Anledningen kan t.ex. vara att den misstänkte åtalas för andra brott, att personen är ung eller att brottet är lindrigt.

Särskilda åtgärder för att öka lagföringen

De elektroniska statistikrapporterna på intranätet Rånet har under 2005 utökats med rapporter som rör lagföring av de högst prioriterade brottskategorierna, bl.a. vålds- och sexualbrott mot kvinnor och barn, grova våldsbrott, ungdomsbrott och hatbrott. Lagföringen – särskilt inom de prioriterade områdena – har på basis av verksamhetsstatistiken fortlöpande analyserats och diskuterats inom såväl den operativa nivån som den centrala ledningsnivån. Detta har bl.a. skett vid planerings- och budgetdialoger samt vid resultatdialoger med samtliga kammarchefer.

Åklagarmyndighetens nya organisation fr.o.m. den 1 januari 2005 skapar förutsättningar för en ökad lagföring av dem som begått brott. I den nya organisationen ges mer utrymme och resurser för rättsutveckling och rättsligt stöd samt för kvalitetsuppföljning och kvalitetsutveckling. Ett led i detta är inrättandet av de fyra utvecklingscentrumen, som inom sina respektive verksamhetsområden svarar för bl.a. metodutveckling och rättslig utveckling, rättslig tillsyn och kontroll, uppföljning och analyser samt utveckling av brottsbekämpningen. Under året har centrumen gett ut ett stort antal promemorior och handböcker till ledning för åklagarnas handläggning i syfte att åstadkomma en ökad lagföring och en enhetligare rättstillämpning.

Ett exempel på uppföljnings- och utvecklingsarbete under 2005 som främst syftar till en ökad lagföring och en högre andel bifallna åtal är den analys av miljöbrottsdomar som gjorts vid utvecklingscentrum Stockholm för att undersöka om det finns några systematiska problem i ärendena, t.ex. av beviskaraktär eller på annat sätt av utredningsmässig art. Analysen har kompletterats med ett erfarenhetsseminarium för miljöåklagare och ett flertal tillsynsbesök vid åklagarkamrarna. Genom utvecklingscentrum Göteborg har Åklagarmyndigheten under år 2005 tillsammans med Rikspolisstyrelsen genomfört en inspektion av ärenden som rör våldtäkt och grov våldtäkt där brottsoffret är över 15 år. Syftet med inspektionen var att analysera om kvalitet och handlägningsrutiner i utredningarna uppfyller de krav som kan ställas och att upptäcka eventuella systematiska brister. Resultatet redovisa-

des i en gemensam rapport i april 2005. Ett mängdbrottsprojekt vid utvecklingscentrum Umeå syftar till en effektivare mängdbrottsbekämpning och därmed en ökad lagföring. Utvecklingscentrum Malmö har bedrivit ett s.k. hatbrottsprojekt som skall ge en högre lagföring av dessa brott genom bl.a. förbättrade utredningsmetoder och ökat internationellt samarbete. Projekten beskrivs närmare i avsnitten 2.4 och 2.6.

Åklagarmyndigheten har under året påbörjat ett tillsynsprojekt för att försöka identifiera de faktorer som bidrar till en väl fungerande åklagarkammare med hög kvalitet, hög lagföring och goda verksamhetsresultat i övrigt. De områden som granskas är bl.a. ledning och styrning av kammaren, organisation och arbetsmetoder samt samverkan med andra myndigheter. Syftet med projektet är att finna goda exempel som kan utgöra en grund för fortsatt förbättringsarbete vid åklagarkamrarna för en ökad kvalitet och en högre lagföring.

Avgörande för en hög och effektiv lagföring är en nära samverkan med polisen. Åklagarkamrarna har under året haft regelbundna samverkansmöten med polisen för att finna möjligheter till att höja kvaliteten i den brottsutredande verksamheten och därmed öka lagföringen. Åklagarkamrarna har vidare medverkat i kvalitetssäkring av förundersökningar samt i utbildning av polispersonal. Kamrarna har som ett led i denna utbildning också tagit emot polisiära förundersökningsledare för praktiktjänstgöring vid åklagarkammaren. Åklagare har vidare medverkat i olika projekt tillsammans med polisen och andra myndigheter och organisationer, t.ex. kvinnofridsprojekt och polisens mängdbrottsprojekt.

Den rättsliga uppföljningen och utvärderingen har en viktig funktion när det gäller att se till att lagföring sker i alla de fall där detta är möjligt. Verksamheten beskrivs närmare i avsnitt 2.4.

Den omfattande kompetensutvecklingen av åklagarna syftar också till att öka lagföringen. Under året har ett utbildningsprogram utarbetats också för administratörerna inom Åklagarmyndigheten. Administratörernas kompetensutveckling är bl.a. avsedd att leda till en effektivare avlastning av åklagarna i deras arbete. Denna effekt förväntas efter

genomförandet av utbildningarna och införandet av det nya ärendehanteringssystemet Cåbra. Utbildningsverksamheten beskrivs närmare i avsnitt 4.5.

Antalet och andelen misstänkta personer som har lagförts

Diagram 2.4 visar att antalet lagförda misstänkta personer minskade något under 2005 jämfört med 2004, med 1 127 personer eller ca 1 procent. Utvecklingen beträffande de olika brottstyperna har dock varit ojämn. Antalet lagförda misstänkta i våldsbrottsärenden har ökat med 1 053 personer eller 7 procent. Ännu mera har antalet lagförda i narkotikabrottsärenden ökat, med 1 694 personer eller 13 procent. För övriga brottstyper har antalet lagförda misstänkta personer minskat. Antalet lagförda i bötesärenden har minskat med 462 personer, 2 procent, vilket främst torde bero på det minskade inflödet av bötesärenden. Lagförda personer i ärenden som rör övriga brott, bl.a. tillgreppsbrott, har minskat med 3 345 eller närmare 5 procent.

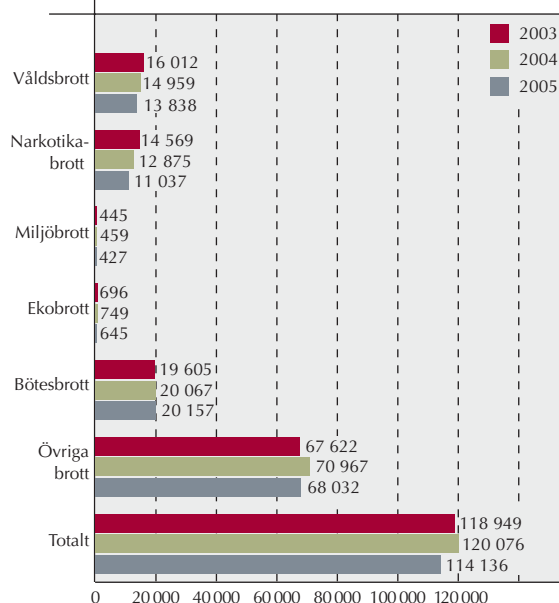
Diagram 2.5 ger en bild av utvecklingen när det gäller andelen av misstänkta personer som lagförts i förhållande till samtliga misstänkta personer med

avslutande beslut. Med avslutande beslut avses här enbart beslut att lagföra respektive att inte lagföra, lägga ned förundersökning eller att inte inleda förundersökning. Diagrammet visar att andelen misstänkta personer som lagförts är 61 procent (avrundat), vilket är lika mycket som föregående år. Dock har lagföringen de facto ökat något, från 61,0 procent till 61,2 procent.

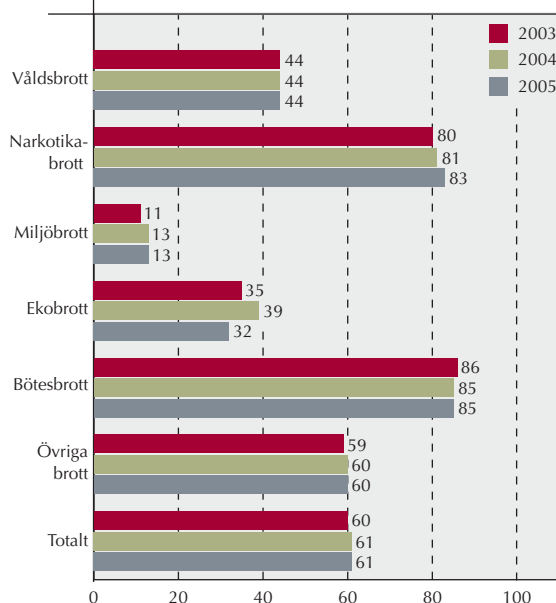
Totalsiffran avseende lagföring är dock ett trubbigt mått, eftersom den påverkas av variationer i ärendesammansättningen från år till år. Studier av lagföringen för enskilda brottstyper visar att andelen lagförda misstänkta i narkotikabrott ökat med 2 procentenheter medan den i ekoärenden minskat med 7 procentenheter. Andelen lagförda misstänkta i övriga ärenden är oförändrad sedan år 2004.

För allmänna åklagarkammare varierar andelen lagförda misstänkta personer mellan 53 och 71 procent. Måttet omfattar samtliga brottstyper utom ekobrott, vilka endast handläggs vid ca en tredjedel av alla åklagarkammare. Vid jämförelse av åklagarkammare är det lämpligt att även utesluta miljöbrotten, som också de är koncentrerade till en tredjedel av kamrarna och liksom ekobrotten normalt har

Diagram 2.4
Antalet misstänkta personer som lagförts 2003–2005, per brottstyp

Diagram 2.5
Andelen misstänkta personer som lagförts 2003–2005 i förhållande till samtliga misstänkta med avslutande beslut, per brottstyp (procent)

lägre lagföring. Vid en jämförelse är det också rimligt att ta hänsyn till ärendesammansättningen i övrigt på åklagarkammaren, eftersom lagföringen varierar mellan brottstyperna. Lagföringen i hela Åklagarmyndigheten år 2005 var för bötesärenden 85 procent och för narkotikaärenden 83 procent, medan den för våldsbrott var 44 procent. En åklagarkammare med en hög andel bötesärenden och narkotikaärenden och en låg andel av våldsbrottsärenden får således en hög sammanlagd lagföringsandel.

Varierande lagföringsandel

Lagföringsandelen varierar påtagligt mellan olika typer av ärenden. Detta är naturligt, bl.a. eftersom upptäckt och inrapportering till åklagare sker på helt skilda sätt beroende på brottstyp.

Bötesbrott (ofta trafikbrott) och **narkotikabrott** upptäcks vanligen av polisen genom övervaknings- och spaningsverksamhet. Därmed finns goda möjligheter till lagföring genom att bevisning vanligen kan säkras i samband med polisringripandet.

Våldsbrott är i allmänhet svårare att bevisa. Ofta saknas säkra vittnesuppgifter och många gånger står uppgift mot uppgift.

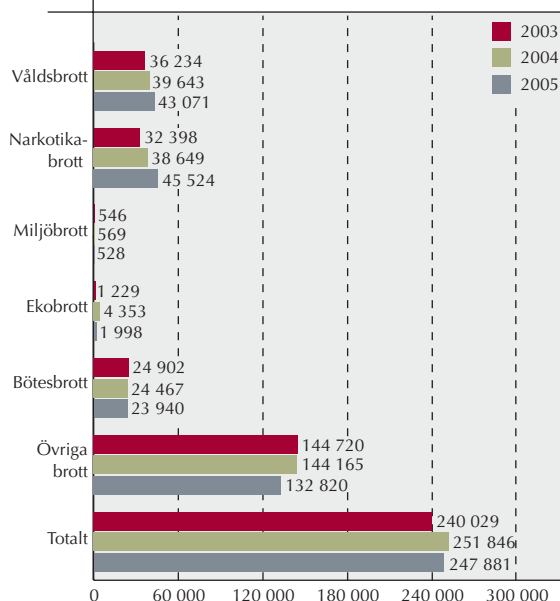
Vid bedömning av skillnader i lagföring mellan åklagarkammare måste man ta hänsyn till ovanstående. Efter korrigering för både förekomsten av miljöbrottsärenden och för brottstypssammansättningen minskar spännvidden i fråga om lagföring mellan kamrarna, men den är ändå betydande. Skillnaderna måste alltså också förklaras av andra faktorer. Åklagarmyndigheten har under året inlett ett arbete för att identifiera skillnader i lagföringen. Arbetet, som ännu inte är slutfört, har beskrivits i avsnitt 2.3.

Även **ekobrott** och **miljöbrott** är många gånger svåra att utreda och bevisa. De anmäls i de flesta fall direkt till åklagare, som i sin egenskap av förundersökningsledare fattar alla beslut, dvs. även samtliga beslut att inte inleda eller att lägga ner förundersökning.

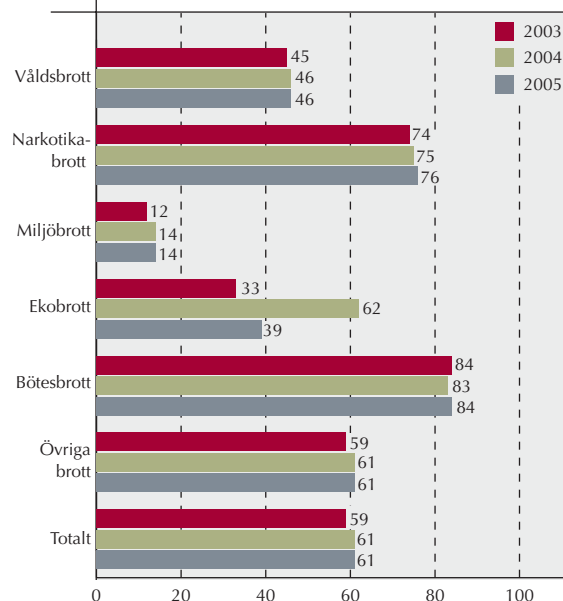
Vid **övriga brott** är polisen ofta förundersökningsledare. Det innebär bl.a. att polisen själv kan lägga ned utredningar utan att åklagare kopplas in.

Den totala lagföringsandelen påverkas således av ärendesammansättningen vid de enskilda åklagarkamrarna. Denna kan variera mellan olika år.

Diagram 2.6
Antalet brottsmisstankar som avslutats med lagföring 2003–2005, per brottstyp (procent)

Diagram 2.7
Andelen brottsmisstankar som avslutats med lagföring 2003–2005 i förhållande till samtliga avslutande beslut, per brottstyp (procent)

Några av de åklagarkammare som har högst lagföring har förklarat detta med att man utbildar polisens förundersökningsledare och därmed ser till att de förundersökningar som åklagaren har att hantera håller hög kvalitet. En kammare har framhållit att målet är att inga utredningar med färdiga förundersökningsprotokoll i polisleda förundersökningar skall skrivas av. Kamrarna satsar också medvetet på hög lagföring för speciella brottskategorier, t.ex. våld mot kvinnor. En kammare framhåller som en förklaring till den höga lagföringen en mer individanpassad ärendefördelning. Som orsak till låg lagföring anger några åklagarkammare brister i samarbetet med polisen.

Antalet och andelen avslutade brottsmisstankar som lett till lagföring

Antalet brottsmisstankar som avslutats med lagföring (**diagram 2.6**) minskade 2005 jämfört med 2004 med 3 965 brottsmisstankar eller 1,5 procent. Antalet lagförda brottsmisstankar i narkotikabrott och våldsbrott ökade dock – narkotikabrotten med 6 875 (18 procent), och våldsbrotten med 3 428

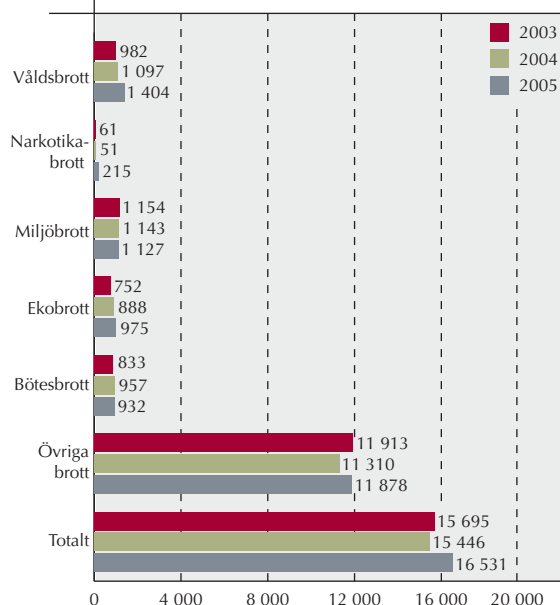
(9 procent), medan andra brottstyper uppvisade en minskning. En orsak till minskningen av det totala antalet lagförda brottsmisstankar är den kraftiga minskningen av lagförda misstankar om ekobrott, vilket beror på en exceptionellt stor mängd lagförda ekobrottsmisstankar år 2004. Detta orsakades av några få ärenden med mycket stort antal brottsmisstankar, t.ex. ett ärende med 1 078 och ett annat med 930 brottsmisstankar. Ärenden av detta slag har inte förekommit under år 2005.

En mycket stor del av ökningen mellan 2004 och 2005 av lagförda narkotikabrott består av bruk av narkotika, där antalet lagförda brottsmisstankar ökat med nästan 80 procent.

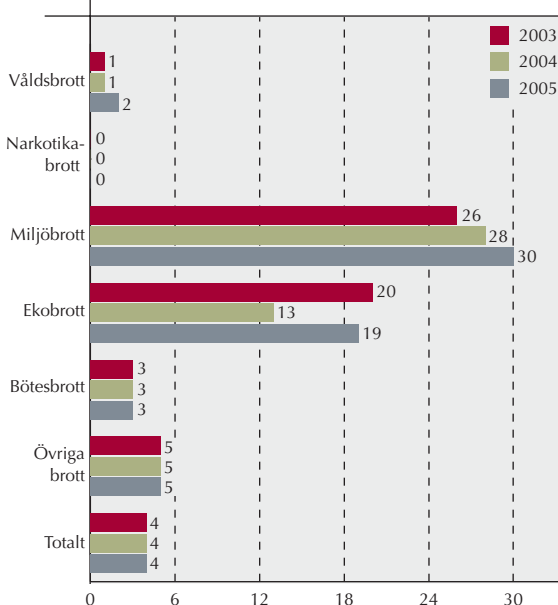
För våldsbrotten gällde den största ökningen misshandel annan än grov mot man inomhus. Denna brottskategori ökade med 3 090 brottsmisstankar eller närmare 9 procent.

Andelen lagförda brottsmisstankar (**diagram 2.7**) har med undantag av ekobrotten ökat eller är oförändrade för de olika brottstyperna vilket korrelerar med den svaga ökning av lagföringen som kunnat konstateras avseende misstänkta personer.

Diagram 2.8
Antal beslut avseende brottsmisstankar att inte inleda förundersökning 2003–2005, per brottstyp

Diagram 2.9
Andel beslut avseende brottsmisstankar att inte inleda förundersökning i förhållande till samtliga avslutande beslut 2003–2005, per brottstyp (procent)

Fördelning av beslut i åtalsfrågan

Beslut att inte väcka åtal

När en förundersökning slutförts skall åklagaren besluta om åtal skall väckas. I de fall åtal inte väcks bedömer åklagaren att bevisningen inte är tillräcklig för att han eller hon skall kunna förvänta sig en fällande dom.

Övriga skäl till att inte väcka åtal kan t.ex. vara att brottet hunnit preskriberas, att den misstänkte lämnat landet och inte förväntas återkomma eller att den misstänkte har avlidit.

Tabell 2.3 visar hur åklagarna har beslutat i åtalsfrågan fördelat per brottstyp. Det totala antalet åtal har sjunkit något jämfört med 2004, främst beroende på det stora antalet lagföringar av ekobrottsmisstankar i ett fåtal ärenden år 2004, vilket tidigare nämnts. Antalet strafföreläggandebeslut har ökat sedan föregående år med 1 procent medan antalet

åtalsunderlåtelse minskat med 6 procent. Totalt har antalet lagföringsbeslut minskat med drygt 1 procent i förhållande till 2004.

När det gäller de antalsmässigt stora brottstyperna har antalet åtal i våldsärenden ökat (9 procent) liksom i narkotikaärenden (16 procent) medan det minskat i bötesärenden (-2 procent) och ärenden rörande övrig brottslighet (-9 procent). Antalet strafföreläggandebeslut har ökat i våldsbrott (7 procent) och narkotikabrott (28 procent) men minskat för bötesärenden (-2 procent) och ärenden angående övrig brottslighet (-1 procent).

Andelen beslut av respektive beslutstyp är totalt sett oförändrad jämfört med 2004. Andelen åtal har varit oförändrad mellan 2004 och 2005 för bötesärendena och de övriga brotten, medan den ökat för våldsbrottsärendena och minskat för andra brottstyper. Andelen strafföreläggandebeslut har ökat med en procentenhet för narkotikabrott och övriga brott

Tabell 2.3 Fördelning av samtliga beslut i åtalsfrågan 2003–2005, brottstyp och typ av beslut

		Åtal		Strafföreläggande		Åtalsunderlåtelse		Bevisproblem		Ej åtal: Övriga skäl		Summa	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Våldsbrott	2003	33 644	78%	975	2%	1 615	4%	5 978	14%	966	2%	43 178	100%
	2004	36 857	79%	958	2%	1 828	4%	5 961	13%	1 126	2%	46 730	100%
	2005	40 315	80%	1 022	2%	1 734	3%	5 849	12%	1 306	3%	50 226	100%
Narkotikabrott	2003	24 469	68%	3 956	11%	3 973	11%	2 779	8%	627	2%	35 804	100%
	2004	29 472	70%	4 648	11%	4 529	11%	2 801	7%	621	1%	42 071	100%
	2005	34 069	68%	5 957	12%	5 498	11%	3 170	6%	1 047	2%	49 741	100%
Miljöbrott	2003	298	43%	224	33%	24	3%	87	13%	53	8%	686	100%
	2004	259	37%	294	42%	16	2%	47	7%	85	12%	701	100%
	2005	216	35%	293	47%	19	3%	52	8%	38	6%	618	100%
Ekobrott	2003	934	66%	275	20%	20	1%	147	10%	33	2%	1 409	100%
	2004	4027	88%	312	7%	14	0%	146	3%	53	1%	4 552	100%
	2005	1692	77%	285	13%	21	1%	134	6%	63	3%	2 195	100%
Bötesbrott	2003	8293	30%	15 153	55%	1 456	5%	2 196	8%	419	2%	27 517	100%
	2004	8689	32%	14 382	53%	1 396	5%	2 289	8%	486	2%	27 242	100%
	2005	8520	32%	14 139	53%	1 281	5%	1 870	7%	690	3%	26 500	100%
Övriga brott	2003	101 476	62%	25 118	15%	18 126	11%	14 595	9%	3 390	2%	162 705	100%
	2004	100 083	62%	27 137	17%	16 945	11%	12 655	8%	3 522	2%	160 342	100%
	2005	91 524	62%	26 581	18%	14 715	10%	11 115	8%	3 509	2%	147 444	100%
Totalt	2003	169 114	62%	45 701	17%	25 214	9%	25 782	10%	5 488	2%	271 299	100%
	2004	179 387	64%	47 731	17%	24 728	9%	23 899	8%	5 893	2%	281 638	100%
	2005	176 336	64%	48 277	17%	23 268	9%	22 190	8%	6 653	2%	276 724	100%

samt varit oförändrad beträffande våldsbrott och bötesbrott.

Antalet och andelen beslut att inte inleda respektive att lägga ned förundersökning

Den vanligaste motiveringen till att **förundersökning inte inleds** är att det inte finns anledning att anta att något brott som hör under allmänt åtal har förövats.

Den vanligaste orsaken till att förundersökning **läggs ned** är att utredningen visar att brott inte kan styrkas. Den näst vanligaste orsaken är förundersökningsbegränsning, vilket innebär att åklagaren i vissa fall får lägga ned en förundersökning avseende en brottsmisstanke även om utredningen kunde ha lett till ett lagföringsbeslut. Förundersökningsbegränsning används t.ex. när den misstänkte nyligen lagförts för andra brott och den nya brottsligheten inte bedöms påverka påföljden. Även när en brottsutredning omfattar många brottsmisstankar kan åklagaren begränsa förundersökningen till att avse några av dem.

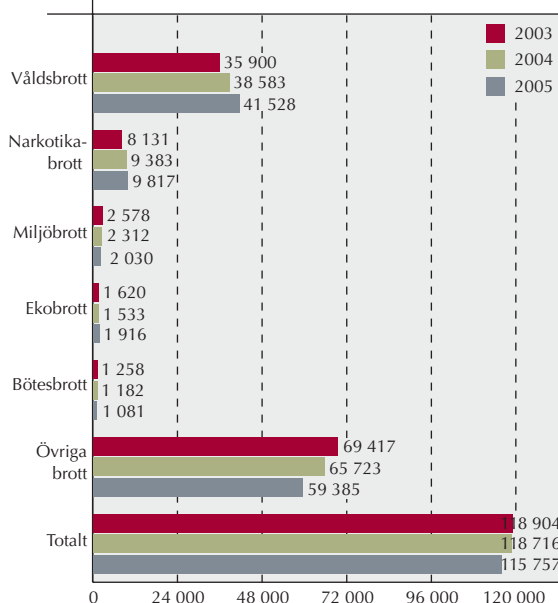
Reglerna om förundersökningsbegränsning innebär att den totala andelen lagföringsbeslut aldrig kan uppgå till 100 procent.

Åklagares beslut att inte inleda respektive att lägga ned en förundersökning har sammanlagt minskat med nära 2 000 beslut mellan 2004 och 2005, från ca 134 000 till ca 132 000. Andelen av dessa beslut i förhållande till samtliga avslutande beslut är oförändrad (ca 4 procent) när det gäller att inte inleda förundersökning och har minskat avseende beslut att lägga ned förundersökning (från 29 till 28 procent).

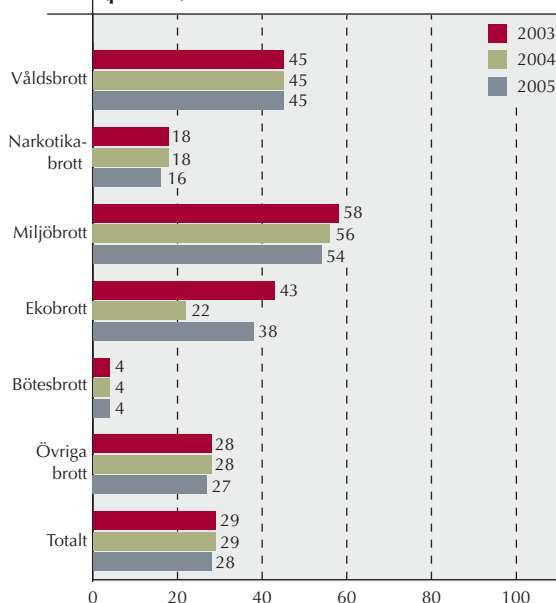
Antalet beslut att inte inleda förundersökning har ökat med ca 1 100 (7 procent) sedan 2004, vilket framgår av **diagram 2.8**. Ökningen gäller samtliga brottstyper utom bötesbrott och miljöbrott, där antalet beslut minskat något.

Andelen beslut att inte inleda förundersökning av det totala antalet beslut är oförändrad sedan 2004. För samtliga brottstyper utom miljöbrott och ekobrott är andelen liten, vilket framgår av **diagram 2.9**. Däremot är andelen av samtliga beslut relativt stor vad gäller miljöbrott och ekobrott. Anledningen till detta är att miljöbrotten och övervägande delen av ekobrotten anmäls direkt till åklagare utan att först ha inkommit till polisen. Det gör att åklagaren

Diagram 2.10
Antal beslut avseende brottsmisstankar att lägga ned förundersökning 2003–2005, per brottstyp

Diagram 2.11
Andel beslut avseende brottsmisstankar att lägga ned förundersökning i förhållande till samtliga avslutande beslut 2003–2005, per brottstyp (procent)

Tabell 2.4 Fördelning av samtliga avslutande beslut* efter brottstyp 2005 (antal och procent)

Beslutstyp	Våldsbrott	Narkotikabrott	Miljöbrott	Ekobrott	Bötesbrott	Övriga brott	Totalt
Ej inleda förundersökning	1 404	215	1 127	975	932	11 878	16 531
Lägga ned förundersökning	41 528	9 817	2 030	1 916	1 081	59 385	115 757
Ej väcka åtal	7 155	4 217	90	197	2 560	14 624	28 843
Lagföring	43 071	45 524	528	1 998	25 940	132 820	247 881
Lagföring fördelad på Åtal	40 315	34 069	216	1 692	8 520	91 524	176 336
Strafföreläggande	1 022	5 957	293	285	14 139	26 581	48 277
Åtalsunderlåtelse	1 734	5 498	19	21	1 281	14 715	23 268
Totalt	93 158	59 773	3 775	5 086	30 513	218 707	409 012
Procentuell fördelning	Våldsbrott	Narkotikabrott	Miljöbrott	Ekobrott	Bötesbrott	Övriga brott	Totalt
Ej inleda förundersökning	2%	0%	30%	19%	3%	5%	4%
Lägga ned förundersökning	45%	16%	54%	38%	4%	27%	28%
Ej väcka åtal	8%	7%	2%	4%	8%	7%	7%
Lagföring	46%	76%	14%	39%	85%	61%	61%
Lagföring fördelad på Åtal	43%	57%	6%	33%	28%	42%	43%
Strafföreläggande	1%	10%	8%	6%	46%	12%	12%
Åtalsunderlåtelse	2%	9%	1%	0%	4%	7%	6%
Totalt	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

* Exklusive administrativa beslut som rör annat än ansvar för brott

själv måste fatta beslut att inte inleda förundersökning till skillnad från andra brottstyper där polisen kan fatta beslut om detta. En annan anledning är att åklagaren i eko- och miljöbrott ofta har mycket information att ta ställning till innan eventuell förundersökning inleds.

Diagram 2.10 visar att antalet beslut att lägga ned förundersökningen har minskat mellan 2004 och 2005 med ca 3 000 beslut (-2 procent). Mest har antalet beslut minskat för den övriga brottsligheten (-10 procent), medan den ökat för våldsbrotten (8 procent).

Av **diagram 2.11** framgår andelen beslut att lägga ned förundersökningen i procent av samtliga beslut. Uppgifterna i diagrammet är i linje med det faktum att det generellt sett är svårare att bevisa våldsbrott liksom miljöbrott och ekobrott.

I **tabell 2.4** sammanfattas de beslut som fattats avseende brottsmisstankar som avslutats av åklagare under 2005.

Antal strafförelägganden med villkorlig dom eller sådan påföljd i förening med böter

Under år 2005 ökade antalet utfärdade strafförelägganden med villkorlig dom eller villkorlig dom i förening med böter till 1 176 (6 procent), vilket innebär att dessa strafförelägganden ökat för andra året i rad. Antalet utfärdade strafförelägganden med enbart villkorlig dom ökade från 148 till 166 mellan 2004 och 2005 (12 procent). Som jämförelse kan nämnas att det totala antalet utfärdade strafförelägganden 2005 uppgick till drygt 48 000.

Det är i första hand i narkotikabrott som antalet utfärdade strafförelägganden med villkorlig dom ökat, medan sådana strafförelägganden i bötesärenden och övriga brott minskat något. För övriga brottstyper är antalet i stort sett detsamma.

2.4 Åtgärder som vidtagits för att rättstillämpningen skall vara enhetlig

Ett av Åklagarmyndighetens verksamhetsmål är att rättstillämpningen skall bli mer enhetlig.

Verksamhetsstatistiken ger en bild av åklagarnas beslutsfattande på myndighets- och kammarnivå samt uppdelat på brottstyper. I avsnitt 2.3 redovisas hur besluten under åren 2003 till 2005 fördelats på olika slag av beslut för de olika brottstyperna. Detaljerad statistik ända ner på brottskodsnivå kan tas fram som underlag för analys när särskilda åtgärder krävs. Detta har även gjorts under 2005 när det gäller de prioriterade brottskategorierna våld mot kvinnor, våld mot barn, sexuella övergrepp mot barn, sexuella övergrepp mot vuxna, hatbrott, ungdomsbrott, grova våldsbrott, narkotikabrott, ekono-

misk brottslighet, miljöbrott och arbetsmiljöbrott. De flesta av dessa brottskategorier uppvisar relativt stora kammarvariationer när det gäller lagföring.

Analyserna visar att variationer i lagföringen till stor del beror på skillnader i ärendestrukturen mellan åklagarkamrarna. Åklagarkammare med stor andel bötesbrott har t.ex. en högre lagföring än kammare med miljöbrott och en stor andel våldsbrott. Även för samma typ av ärenden varierar dock lagföringen mellan åklagarkamrarna. Detta gäller huvudsakligen de brottskategorier där relativt få ärenden handlagts, och där ett fåtal ärenden med många brottsmisstankar kan påverka hela årets resultat.

I vissa fall går det inte att finna någon förklaring till skillnaderna genom en analys av verksamhetsstatistiken. Sådana analyser sker då vid de enskilda åklagarkamrarna och inom ramen för Åklagarmyndighetens rättsliga uppföljning och utvärdering.

Tabell 2.5 Överprövningsärenden vid utvecklingscentrumen 2005 (t.o.m. början av december)

	Antal inkomna	Antal avgjorda	Antal ändrade	Andel ändrade
Arbetsmiljö	8	6	1	17%
Bedrägeri	177	160	18	11%
Dråp/mord	7	5	0	0%
Ekobrott	19	16	1	6%
Hatbrott/rasism	13	11	2	18%
IT-brott	4	4	0	0%
Korruption	1	1	0	0%
Miljö	41	30	8	27%
Misshandel	270	225	24	11%
Människohandel/koppleri	0	0	0	0%
Narkotika/doping	3	3	0	0%
Olaga hot	50	30	2	7%
Rån	4	3	0	0%
Sexualbrott	127	111	18	16%
Smuggling	1	0	0	0%
Stöld/snatteri	67	65	2	3%
Skadegörelse	28	27	5	18%
Tjänstefel	269	184	11	6%
Trafik	43	41	10	24%
Våld,övrigt	287	274	29	11%
Mordbrand	7	6	0	0%
Övriga brott	485	447	40	9%
Totalt	1911	1649	171	10%

Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum har under året arrangerat en rad seminarier. Utvecklingscentrum Göteborg har bl.a. genomfört en hearing om våldtäktsutredningar.

Åtgärder som har vidtagits vid åklagarkamrarna med anledning av analysresultatet för enskilda brottstyper eller brottskategorier är främst praxisdiskussioner och seminarier, i flera fall tillsammans med t.ex. representanter för domstolar, polisen, socialtjänsten och advokatkåren. Vidare sker genomgång av domar. Den teamindelning som finns vid ett flertal åklagarkammare bidrar också till en enhetligare rättstillämpning främst inom kammaren.

Åklagarmyndigheten har även under 2005 verkat för att rättstillämpningen skall bli mer enhetlig genom åtgärder inom flera områden, t.ex. genom överprövningsverksamheten, genom verksamheten i Högsta domstolen, genom rättsutvecklingsplanen samt genom information och utbildning. De fyra utvecklingscentrumen har under år 2005 utgivit ett stort antal rättspromemorior (RättsPM) till ledning för åklagarna i deras handläggning och beslutsfattande och därmed till stöd för en ökad enhetlighet.

Överprövningsverksamheten

Överprövningsverksamheten har en viktig funktion när det gäller att främja en enhetlig rättstillämpning.

Sammanlagt har drygt 1 600 åklagarbeslut överprövats vid de fyra utvecklingscentrumen under 2005. Detta utgör mindre än 1 procent av samtliga åklagarbeslut som fattats under året. Ändring av åklagarbeslut har skett i 171 fall (ca 10 procent av avgjorda överprövningar och ca 0,4 procent av samtliga åklagarbeslut). Som framgår av **tabell 2.5** varierar andelen ändrade åklagarbeslut i hög grad mellan de olika brottstyperna.

Rättsutveckling främst i Högsta domstolen

Som åklagare i Högsta domstolen har riksåklagaren en viktig roll för rättsutveckling och rättsbildning inom straffrättens och straffprocessrättens områden. Inriktningen är att verksamheten i så stor utsträckning som möjligt skall koncentreras till de områden som har störst betydelse för att förverkliga kriminalpolitiken och utveckla straffrätten.

Till grund för riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen ligger bl.a. en rättsutvecklingsplan. En ny plan utarbetades under 2005, och ingår i Åklagarmyndighetens utvecklingsplan 2005–2007. I planen identifieras ett antal områden där det finns ett särskilt behov av gemensamma utgångspunkter och där det kan finnas anledning att föra mål till Högsta domstolen. Rättsutvecklingsplanen har under året varit föremål för genomgång och diskussioner vid åklagarkamrarna, såväl vid arbetsplatsträffar och praxismöten som löpande i samband med pågående ärenden.

En närmare beskrivning av rättsutvecklingsplanen och verksamheten i Högsta domstolen återfinns i avsnitt 2.14.

Rättslig uppföljning och utvärdering m.m.

I den nya organisationen ligger ansvaret för den rättsliga uppföljningen och utvärderingen i huvudsak på de fyra utvecklingscentrumen. Som exempel kan nämnas att utvecklingscentrum Stockholm har genomfört ett flertal tillsynsbesök vid åklagarkammarna som rör handläggningen av miljöbrott och försäkringskassebedrägerier. Utvecklingscentrum Göteborg har granskat handläggningen av ärenden rörande kvinnofridskränkning och utvecklingscentrum Malmö har genom bl.a. en ärendegranskning följt upp handläggningen av hatbrott. Utvecklingscentrum Umeå har genomfört en utvärdering av mängdbrottsreformen. En uppföljning av den tidigare granskningen av äldre ärenden har genomförts vid riksåklagarens kansli under året.

Information och utbildning

För att öka kunskaperna och utbyta erfarenheter inom Åklagarmyndigheten och rättsväsendet i övrigt har åklagare deltagit i kurser, seminarier och konferenser som arrangerats av både Åklagarmyndigheten och andra myndigheter och organisationer, såväl inom som utom Sverige. Här kan särskilt framhållas den Åklagarstämman som genomfördes i september 2005, där all personal, såväl åklagare som administrativ personal, deltog i en gemensam utbildningskonferens.

Rättslig information sprids löpande via Åklagarmyndighetens intranät. Under 2005 har en ny struktur tagits fram för den rättsliga styrningen och informationen och har närmare preciserats i en författning med tillhörande handbok. Strukturen är kopplad till beslutsfunktionen; Åklagarmyndigheten, som beslutar om föreskrifter och allmänna råd, riksåklagaren, som beslutar om riktlinjer för den rättsliga verksamheten och överåklagare vid utvecklingscentrum eller riksåklagarens kansli, som beslutar om handböcker och RättsPM.

Utvecklingscentrumen har under året anordnat en rad erfarenhetsseminarier. Som exempel kan nämnas att miljöbrottsenheten vid utvecklingscentrum Stockholm har anordnat seminarier för miljöåklagare och arbetsmiljöåklagare och också genomfört ett erfarenhetsseminarium om bedrägeribrott.

Vidare har utvecklingscentrum Malmö tillsammans med Rikspolisstyrelsen anordnat ett hatbrottsseminarium. Utvecklingscentrum Göteborg har bl.a. genomfört en hearing och ett uppföljningsseminarium angående granskningen av våldtäktsutredningar samt fyra regionala konferenser om kvinnlig könsstympning i samarbete med Socialstyrelsen och Rikspolisstyrelsen. Utvecklingscentrum Umeå har genomfört ett erfarenhetsseminarium om brottsprovokation, ett seminarium om hanteringen av ungdomsmål och en mängdbrottskonferens.

Åklagarmyndighetens övriga utbildningsverksamhet beskrivs i avsnitt 4.5.

2.5 Genomströmningstider

Genomströmningstider (medel- och mediantider) uppdelade på polis- och åklagarledda förundersökningar

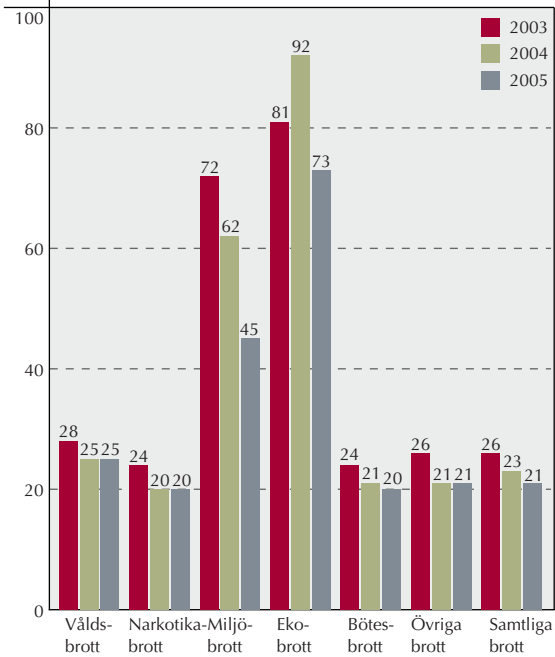
Den genomsnittliga genomströmningstiden från inkommet beslutsunderlag till beslut i åtalsfrågan har minskat med 2 dagar till 21 dagar sedan föregående år. Hälften av brottsmisstankarna avgörs inom 6 dagar.

Åklagarmyndigheten har sedan 2001 haft som mål att den genomsnittliga genomströmningstiden för brottsmisstankar i färdiga utredningar skall vara högst 30 dagar. Målet uppnåddes redan 2001 och för 2005 var den genomsnittliga genomströmningstiden från inkommet beslutsunderlag till beslut 21 dagar.

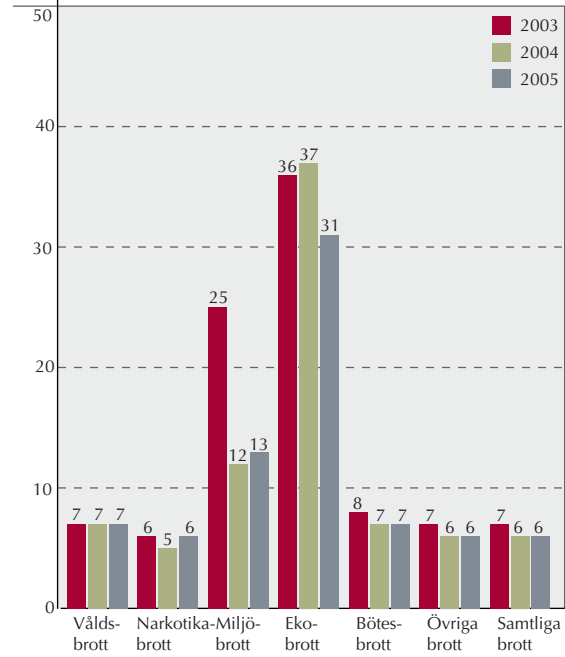
Som framgår av **diagram 2.12** har genomströmningstiderna minskat mellan 2004 och 2005 för brottsmisstankar i bötesärenden, miljöärenden och ekobrottsärenden och varit oförändrade för brottsmisstankar i våldsärenden, narkotikaärenden och ärenden som rör övriga brott.

Samtliga allmänna åklagarkammare utom tre har uppnått 30-dagarsmålet. Myndigheten har analyserat detta och funnit att orsaker till att dessa tre kammare har längre genomströmningstider bl.a. är avarbetning av ärendebalanser samt tillfällig resursbrist under året.

Diagram 2.12
Genomströmningstid för brottsmisstankar från
inkommet beslutsunderlag till beslut 2003–2005,
per brottstyp (medelvärde, dagar)

Diagram 2.13
Genomströmningstiden för brottsmisstankar från
inkommet beslutsunderlag till beslut 2003–2005,
per brottstyp (median, dagar)

Tabell 2.6 Genomströmningstid i dagar från inkommet beslutsunderlag till beslut för polis- respektive åklagarledda förundersökningar. Medel- och medianvärden per brottstyp

	Polisledda förundersökningar			Åklagarledda förundersökningar			Totalt		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Medelvärde									
Våldsbrott	34	29	27	25	24	24	28	25	25
Narkotikabrott	24	20	20	24	19	20	24	20	20
Miljöbrott	73	96	35	72	55	47	72	62	45
Ekobrott	66	138	50	82	89	74	81	92	73
Bötesbrott	24	21	19	29	26	34	24	21	20
Övriga brott	23	19	18	31	25	26	26	21	21
Samtliga	24	20	19	29	27	25	26	23	21
Median									
Våldsbrott	12	9	9	6	6	6	7	7	7
Narkotikabrott	8	6	7	4	3	4	6	5	6
Miljöbrott	21	20	9	28	10	14	25	12	13
Ekobrott	28	158	15	36	34	31	36	37	31
Bötesbrott	8	7	7	13	8	9	8	7	7
Övriga brott	7	6	6	5	5	5	7	6	6
Samtliga	8	6	7	6	5	5	7	6	6

Medelvärden kan påverkas avsevärt av ett fåtal avslutade ärenden med mycket lång genomströmningstid. Detta blir som framgått ovan särskilt påtagligt då åklagarkamrarna avslutat ett antal äldre ärenden. För att undvika denna påverkan av ett fåtal ärenden kan genomströmningstiden redovisas i form av medianvärden, dvs. det mittersta värdet när tiden för samtliga brottsmisstankar ordnas efter antal dagar. Medianvärdena redovisas i **diagram 2.13**, där det framgår att hälften av alla brottsmisstankar blivit föremål för beslut i åtalsfrågan inom högst 6 dagar från det att beslutsunderlag inkommit från polisen. Medianvärdet för ekobrottsmisstankarna har minskat kraftigt sedan 2004 (-6 dagar) medan de ökat något vad gäller narkotikabrott och miljöbrott. För övriga brottstyper är medianvärdet oförändrat.

Tabell 2.6 visar att den genomsnittliga genomströmningstiden i *polisledda förundersökningar* minskat med en dag sedan föregående år. Samtliga brottstyper uppvisar en minskning av genomströmningstiden utom narkotikabrotten, där tiden är oförändrad.

I *åklagarledda förundersökningar* har den genomsnittliga genomströmningstiden minskat med 2

dagar sedan 2004. Detta beror helt och hållet på de stora minskningarna vad gäller ekobrott och miljöbrott. Eko- och miljöbrottens andel av det totala antalet åklagarledda brottsmisstankar som fått beslut i åtalsfrågan var också betydligt högre 2004 (4 procent) än 2005 (2 procent).

Av **tabell 2.6** kan utläsas att medianvärdet för *polisledda förundersökningar* ökat med en dag sedan 2004. För de *åklagarledda förundersökningarna* är medianvärdet totalt sett oförändrat sedan föregående år. Medianvärdet för miljöbrott har ökat 4 dagar, beroende på att åklagarkamrarna under året arbetat av balanser av äldre ärenden. För ekobrott har medianvärdet minskat med 3 dagar. Detta kan förklaras med att de särskilt krävande ekobrotten utgjorde hälften av alla avslutade ekobrottsmisstankar under 2004, medan de endast utgjorde 25 procent under 2005.

Åtgärder för fortsatt korta genomströmningstider

Det systematiska och långsiktiga utvecklingsarbete som påbörjades redan i anslutning till åklagarreformen 1996 har, som redovisats i tidigare årsredovisningar, resulterat i dramatiskt förkortade genom-

strömningstider med början år 2001. Som jämförelse kan nämnas att den genomsnittliga genomströmningstiden under de närmast föregående åren var mer än dubbelt så lång.

Utvecklingsarbetet, som också i hög grad syftar till att öka kvalitet och effektivitet i verksamheten, har fortsatt under 2005. Åklagarkammarna har vidtagit en rad åtgärder som gäller arbetsorganisation och metoder för att effektivisera ärendehantering inom åklagarkammarna och inom rättskedjan polis-åklagare-domstol. Det utvecklingsarbete som redovisats från kammarna är huvudsakligen en fortsättning på åtgärder som påbörjats under de närmast föregående åren.

Som exempel på åtgärder kan nämnas en aktivarer ledning av åklagarledda förundersökningar, s.k. filterverksamhet och kontaktåklagarverksamhet, samverkan i familjevåldsenheter samt diskussioner med polisledningarna om organisation och rutiner för att åstadkomma en snabbare hantering av polisleda förundersökningar. Flera åklagarkammare har biträtt polisen med att arbeta av gamla balanser. Återkopplingsmöten mellan polis och åklagare i större ärenden har förekommit. Vidare har specialiseringen vid åklagarkammarna fortsatt. Att särskilt avdelade åklagare handlägger ärenden som kräver speciell kompetens ger en snabbare handläggning. Specialisering sker även genom arbete i team eller arbetslag. Allt fler åklagarkammare har under de senaste åren infört rutinen med att särskilda åklagare (t.ex. jouråklagare, dagåklagare eller snabbmåls-team) handlägger bötesbrott och polisleda förundersökningar, vilket fortsätter att ge goda effekter på genomströmningstiderna. Vid åklagarkammaren i Kalmar har åklagarna tillgång till dokumenten i polisens utredningssystem DurTvå, vilket ger en snabbare och effektivare handläggning.

Trots det intensiva samarbetet med polisen har inte den totala genomströmningstiden från inkomsten anmälan till åklagarbeslut (alltså inklusive utredningstiden hos polisen) kunnat minskas med mer än en dag jämfört med 2004. Den är nu densamma som 2003, dvs. 98 dagar.

För att minska tiden från åklagarbeslut till tingsrättsdom har de flesta åklagarkammare haft en orga-

niserad samverkan med berörda tingsrätter för att effektivisera målhanteringen. Snabbspårsprojekt har bedrivits på flera håll, bl.a. i Stockholms tingsrätt. Som ett annat exempel kan nämnas en överenskommelse mellan Södertörns åklagarkammare, Huddinge och Handens tingsrätter, Södertörns polismästardistrikt och kriminalvårdsmyndigheten. Överenskommelsen innebär specifikt angivna korta tidsfrister inom respektive myndighets verksamhetsområde för att förkorta handläggningstiderna i mål om hot och våld i nära relation.

Ytterligare exempel på åtgärder för att minska tiden från åklagarbeslut till tingsrättsdom är att åklagarkammarna i Linköping och Norrköping samverkat med bl.a. tingsrätten och socialförvaltningen för att gemensamt ta fram rutiner för att bl.a. korta ned handläggningstiden vid utfärdande av yttranden i ärenden om vård av unga lagöverträdare. På vissa håll har åklagarkammaren och tingsrätten träffat överenskommelser beträffande utsättning av mål. Åklagarkammaren i Linköping har tagit initiativ till en planering av huvudförhandlingen i större mål tillsammans med domstolen, advokater och häktet. Ökad användning av e-post vid översändande av handlingar mellan åklagarkammaren och tingsrätten redovisas från ett par åklagarkammare som ett sätt att minska genomströmningstiderna.

2.6 Kvalitet i brottsutredning och processföring

De åtgärder som redovisats i avsnitten 2.3–2.5 ovan syftar till en ökad kvalitet i form av ökad lagföring, snabbare handläggning och större enhetlighet. I detta avsnitt redovisas ytterligare åtgärder som vidtagits under året för en ökad kvalitet i brottsutredning och processföring.

I samband med organisationsförändringen inrättades två nationella åklagarkammare, riksenheten mot korruption och riksenheten för polismål. Syftet var en enhetlig rättstillämpning och en högre kvalitet vid handläggningen av ärenden som rör sådana brott.

År 2003 tillsatte Riksåklagaren en arbetsgrupp

med uppdraget att göra en bred analys av kvaliteten i de olika leden i brottmålsprocessen. I uppdraget ingick att identifiera behovet av olika slags förbättringar av bl.a. arbetsmetoder och hur dessa sammantaget kan leda till att lagakraftvunna domar står sig över tiden och inte blir föremål för resningsbeslut. Gruppen lämnade sina förslag hösten 2004 i en rapport med titeln "Hållbara domslut – en förtroendefråga för rättväsendet".

Som en uppföljning av arbetsgruppens arbete har under 2005 en ny grupp inrättats för effektivare hantering av stora och komplicerade brottmål. I gruppen ingår liksom i den ursprungliga arbetsgruppen representanter för polisen, åklagarväsendet, domstolarna, advokat kåren och rättsvetenskapen. Gruppen skall diskutera och analysera hur utredningar skall drivas fram till åtal i syfte att förkorta utredningstiden och begränsa målens volym. Gruppen skall i första hand undersöka vad som kan göras inom gällande regelverk och, om så erfordras, även analysera behovet av lagändringar.

Under året har en översyn gjorts av i vilka typer av ärenden som polis respektive åklagare skall leda förundersökningen. Syftet har varit att anpassa reglerna efter den utveckling som skett under de senaste åren när det gäller såväl åklagarnas som polisens kompetens och arbetsformer. De bestämmelser som polis och åklagare gemensamt kommit överens om har för åklagarväsendets del publicerats i Åklagarmyndighetens författningssamling.

Åklagarmyndighetens utvecklingsresurser har i den nya organisationen till största delen koncentrerats till de fyra utvecklingscentrumen, som under året byggt upp en verksamhet med syfte att öka lagföring, kvalitet och enhetlighet i åklagarverksamheten. Ett stort antal utvecklingsprojekt har bedrivits under året i enlighet med den utvecklingsplan för åren 2005–2007 som publicerades i april 2005. Som exempel på ämnesområden där utvecklingsprojekt bedrivits kan nämnas våldtäkter, sexualbrott och våld mot barn, människohandel, barnpornografibrott, hedersrelaterat våld, ungdomsbrott, mängdbrott, hatbrott, narkotikabrott, miljöbrott samt bedrägerier. Utvecklingscentrumen har också under året verkat för en högre kvalitet i åklagarverksam-

heten genom sitt löpande arbete med tillsyn, överprövningar och riktade granskningar. Dessutom har utvecklingscentrumen under året tagit fram ett stort antal RättsPM och handböcker till ledning för åklagarnas operativa arbete. Dessa publikationer syftar ytterst till att höja verksamhetens kvalitet, öka enhetligheten i rättstillämpningen och på sikt även öka lagföringen.

Ett exempel på ett kvalitetsuppföljningsprojekt är den utvärdering som gjorts av det s.k. Knutbyärendet av utvecklingscentrum Umeå tillsammans med Rikspolisstyrelsen. Syftet med utvärderingen var att ta tillvara de erfarenheter som erhållits i denna brottsutredning, främst när det gäller samarbetet mellan polis och åklagare. Även frågor som bevissäkring och bevisvärdering, hur extern och intern information hanterades samt vilka särskilda svårigheter som präglat denna förundersökning omfattades av utvärderingen.

Åklagarkammarna har under 2005 fortsatt sitt nära samarbete med polisen för att förbättra förundersökningarnas kvalitet. Utvecklingen av utredningsarbetet har skett såväl i projektform som i den löpande verksamheten. Flera åklagarkammare har vidare medverkat i den särskilda insats som sker inom ramen för polisens mängdbrottsstraffning och PNU, polisens nationella utredningskoncept. Olika former av kvalitetssäkringssystem för främst polisleda förundersökningar tillämpas allmänt. Poliser har även under 2005 erbjudits utbildning, information och praktik vid åklagarkammarna i syfte att förbättra utredningarna. Vidare har åtgärder vidtagits för en bättre samordning av brottsanmälningar och brottsutredningar i syfte att öka förutsättningarna för lagföring. Exempel på övriga åtgärder för att förbättra kvaliteten i brottsutredningarna är granskning och analys av avskrivna familjevåldsärenden, framtagande av checklistor för utredning av vissa brottstyper samt utvärdering tillsammans med polisen av handläggningen av större ärenden.

För att förbättra kvaliteten i åklagarnas processföring har kammarchefer följt upp åklagarnas arbete i rätten genom att studera inkomna domar och genom att vara närvarande vid huvudförhandlingar i domstol. Flera åklagarkammare har funnit olika

former för att få återkoppling från tingsrätterna om åklagarnas processföring. En annan kvalitetshöjande åtgärd är ökad användning av IT-stöd i rättssalen. Åklagare har utbildats och fått tillgång till teknik och utrustning för att kunna presentera material på ett modernt och effektivt sätt vid huvudförhandlingar. Videokonferensutrustning finns nu på varje arbetsställe och har under året använts vid häktningsförhandlingar, hovrättsförhandlingar och administrativa möten.

2.7 Bekämpning av våld mot kvinnor

Resultat

Våld mot kvinnor definieras här som grov kvinnofridskränkning samt misshandel av någon som den misstänkte är bekant med.

Antalet inkomna brottsmisstankar ökade under året med 2,5 procent jämfört med 2004. Ökningen mellan 2003 och 2004 var 1,5 procent.

Antalet lagförda brottsmisstankar har minskat med ca 3 procent under 2005. Andelen brottsmisstankar som lett till lagföring av samtliga avslutade brottsmisstankar är i stort sett oförändrad. Då det rör sig om mindre volymer som här kan de marginella förändringarna förklaras av tillfälliga variationer mellan åren.

Flera åklagarkammare har uppnått en jämförelsevis hög lagföring. Dessa kammare har haft ett tätt och nära samarbete med polisen och gett tydliga direktiv om hur polisen ska agera när de kommer i kontakt med denna typ av brottslighet. Tre av kammarna arbetar tillsammans med polisen i familjevårdsteam.

Besöksförbud används i ökande grad som verktyg för att skydda kvinnor som utsatts för våld. Sedan lagen om besöksförbud infördes 1988 har antalet utfärdade besöksförbud ökat kontinuerligt och uppgick år 2005 till 4 207. Antalet polisanmälda överträdelser av besöksförbud var enligt Brottsförebyg-

Tabell 2.7 Våld mot kvinnor. Sammanfattande tabell 2003–2005

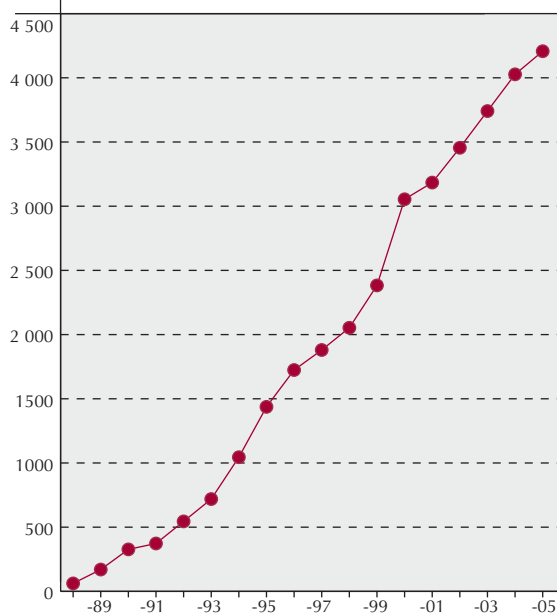
	2003	2004	2005
Inkomna brottsmisstankar	15 927	16 165	16 568
Avslutade brottsmisstankar	15 857	16 308	16 629
Lagförda brottsmisstankar	4 808	5 096	4 956
Andel av samtliga avslutade* brottsmisstankar som lett till lagföring	32%	34%	33%
Brottsmisstankar där beslut ännu inte fattats	4 190	4 225	4 618
Antal och andel av dessa där förundersökning avslutats	464 (11%)	443 (10%)	489 (11%)
Genomströmningstid (dagar) från inkommet beslutsunderlag till beslut i åtalsfrågan			
Medelvärde	22	22	19
Medianvärde	5	5	5

*Exklusive beslut av administrativ karaktär, t.ex. överflyttning av ärenden mellan åklagarkammare

gande rådets (BRÅ) preliminära statistik 3 205 under år 2005. Det är inte ovanligt att samma person anmäls för upprepade överträdelser, vilket innebär att det är svårt att säga hur många personer som överträtt besöksförbud. BRÅ har f.n. regeringens uppdrag att utvärdera lagen om besöksförbud. I studien ingår att mäta i vilken utsträckning personer misstänks och lagförs för brott mot person som skyddas av besöksförbud.

År 2003 infördes ny lagstiftning som möjliggör utfärdande av besöksförbud avseende gemensam bostad. Ca 130 sådana beslut om besöksförbud har fattats sedan lagen infördes t.o.m. utgången av år 2005.

Diagram 2.14
Antal meddelade besöksförbud 1988–2005

Åtgärder under 2005

Frågor om utveckling av åklagarnas brottsbekämpning när det gäller våld mot kvinnor handläggs vid Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum Göteborg. Bland annat har följande arbete bedrivits under 2005:

För att ge åklagarna kunskap om den nya sexualbrottslagstiftningen har en utbildning genomförts och en första praxisöversikt har publicerats.

Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten har genomfört en gemensam granskning av brottsutred-

ningar som gällt våldtäkt. Resultatet av granskningen, som presenterades i en rapport i april 2005, visade att många utredningar höll hög kvalitet, men att det också fanns brister. Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten har därför kommit överens om konkreta insatser för att förbättra rutiner och metoder vid utredningar av våldtäkter. Som ett led i detta arbete anordnade utvecklingscentrum Göteborg och Rikspolisstyrelsen en hearing om hur utredningar av våldtäkter kan förbättras. Till hearingen kom representanter från rättsväsendet, kvinnoorganisationer, brottsofferjourer m.fl. Vad som kommit fram vid hearingen behandlades vid ett för polis och åklagare gemensamt seminarium under hösten 2005.

Utvecklingscentrum Göteborg har i samarbete med Socialstyrelsen och Rikspolisstyrelsen arrangerat fyra regionala konferenser om kvinnlig könsstympning. Konferenserna riktade sig till personal inom skola, socialtjänst, hälso- och sjukvård, polis, åklagare och övriga som kommer i kontakt med berörda flickor och familjer. Utvecklingscentrum Göteborg har även, i samråd med Socialstyrelsen och Rikspolisstyrelsen, tagit fram en broschyr för polis och åklagare.

Under våren 2005 startade utvecklingscentrum Göteborg ett projekt som rör utredningar om hedersrelaterat våld. Projektet har under året ersatts av ett regeringsuppdrag med liknande innehåll och under hösten påbörjades en kartläggning av ärenden. Projektet kommer att fortgå under 2006.

Åklagarkammarna i landet har samverkat med olika aktörer, som till exempel polis, socialtjänst och sjukvård, i syfte att höja kvaliteten på brottsutredningarna. Bland annat har åklagare fortlöpande deltagit i samverkansgrupper och samverkansprojekt och genomfört utbildningar. Många åklagarkammare har särskilda åklagare eller grupper av åklagare som arbetar med bekämpning av relations-/familjevåld.

Södertörns åklagarkammare i Stockholm har tagit fram en plan för samverkan i arbetet med våldsutsatta kvinnor tillsammans med Socialförvaltningen i Botkyrka kommun, Stockholms läns landsting, Brottsofferjouren, Södertörns polismästar-distrikt och kvinnojouren i Botkyrka.

Ett stort antal åklagarkammare medverkar också i samverkansprojekt med andra myndigheter för att bekämpa relationsvåld. *Utväg* är ett samverkansprojekt mellan polismyndigheten, hälso- och sjukvården, kriminalvården, åklagarkamrarna och socialtjänsten i Västra Götaland, som arbetar för att synliggöra det våld som sker mot kvinnor i nära relation. Alla myndigheter som kommer i kontakt med problematiken skall bemöta de berörda på ett samlat och konsekvent sätt. I Norrköping och Linköping bedrivs ett projekt, *Frideborg*, som bl.a. innehåller gruppverksamhet för män respektive kvinnor samt deras eventuella barn. I projektet är åklagarkamrarna representerade både i styr- och arbetsgrupp. Övriga aktörer i projektet är landstinget i Östergötland, Norrköpings- och Linköpings kommun, polisen och kriminalvården. Liknande projekt bedrivs i bl.a. Nyköping, Katrineholm, Eskilstuna, Jönköping, Malmö och Örebro.

I syfte att få en högre kvalitet på rättsintygen genomfördes i Östergötland ett försöksprojekt under tiden oktober 2004 t.o.m. december 2005. Projektet var gemensamt för åklagarkamrarna och polisen och gick ut på att en rättsläkare undersökte alla gärningsmän och brottsoffer i ärenden om våld mot kvinnor.

2.8 Bekämpning av våld mot barn

Resultat

Våld mot barn definieras här som våld mot person under 15 år som är bekant med den misstänkte.

Antalet inkomna brottsmisstankar ökade med drygt 3 procent jämfört med 2004. Sedan 2003 har antalet inkomna brottsmisstankar ökat med 11 procent. De senaste tre åren, 2003 t.o.m. 2005, har andelen lagförda brottsmisstankar varierat mellan 22 och 24 procent.

Flera åklagarkammare har under 2005 haft en jämförelsevis hög lagföring för våld mot barn. Dessa kammare har satsat särskilt på olika former för ett ökat samarbete med polisen.

Åtgärder under 2005

Familjerelaterat våld mot barn är brott som är svåra att utreda. De kräver åklagare med särskild kunskap bl.a. om hur bevisvärdet av barns berättelser bör bedömas. I de flesta fall är det speciellt utsedda åklagare eller team som handlägger dessa ärenden, i ökande grad vid s.k. familjevålds- eller relationsvåldsenheter. Ärendena, som är prioriterade, handläggs i samverkan med andra myndigheter, t.ex. polisen, socialtjänsten, rättsmedicin samt barn- och ungdomspsykiatri. De flesta åklagarkammare arbetar tillsammans med övriga myndigheter i olika typer av projekt eller samverkansgrupper för att för-

Tabell 2.8 Våld mot barn. Sammanfattande tabell 2003–2005

	2003	2004	2005
Inkomna brottsmisstankar	3 981	4 294	4 431
Avslutade brottsmisstankar	3 824	3 959	4 278
Lagförda brottsmisstankar	858	815	908
Andel av samtliga avslutade* brottsmisstankar som lett till lagföring	24%	22%	23%
Brottsmisstankar där beslut ännu inte fattats	1 495	1 793	1 954
Antal och andel av dessa där förundersökning avslutats	103 (7%)	154 (9%)	132 (7%)
Genomströmningstid (dagar) från inkommet beslutsunderlag till beslut i åtalsfrågan			
Medelvärde	27	26	33
Medianvärde	14	12	13

*Exklusive beslut av administrativ karaktär, t.ex. överflyttning av ärenden mellan åklagarkammare

bättra kvalitet, kompetens och rutiner i utredningarna. I Malmö deltar t.ex. åklagare i Kriscentrum för barn och ungdomar i Malmö, som är ett samarbete mellan socialtjänst, sjukvård, kriminalvård, polis och åklagare.

Åklagarmyndigheten har tillsammans med Rikspolisstyrelsen, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen fått ett uppdrag av regeringen att medverka till att försöksverksamheter med s.k. barnahus etableras. Barnahus är samlingsnamnet på verksamhet där olika myndigheter samverkar under ett gemensamt tak vid utredningar kring barn som misstänks vara utsatta för allvarliga brott. Syftet är att de utredningar som görs i samband med sådana brottsmisstankar skall vara anpassade till barnen. Barnen skall inte behöva gå till flera platser och utsättas för upprepade förhör och intervjuer av olika personer och för olika syften. Ett annat syfte är att höja kvaliteten i utredningarna. De orter som ingår i försöket är Stockholm, Göteborg, Malmö, Linköping, Umeå och Sundsvall. Även på andra orter pågår projekt som syftar till inrättande av barnahus, bl.a. i Uppsala. Utvecklingscentrum Göteborg, liksom åklagarkamrarna på berörda orter, är engagerade i arbetet med att etablera och utforma barnahusen.

Riksåklagaren ställde för år 2005 krav på att åklagarkamrarna skulle beakta barnperspektivet utifrån FN:s barnkonventions bestämmelser och intentioner. Utöver de åtgärder som nämnts tidigare i detta avsnitt och i avsnittet som rör ungdomsbrottslighet har en rad andra åtgärder vidtagits för att säkerställa att ett barnperspektiv beaktas. Således har särskild uppmärksamhet ägnats vid åklagarkamrarna åt att det vid behov förordnas försvarare, målsägandebiträde eller särskild företrädare. Rutiner för detta har tagits fram liksom system för bevakning av frister i barnärenden. De särskilda straffskärpningsreglerna beaktas liksom barnens särskilda behov av stöd under förundersökning och i rätten. Vidare har information, utbildning och diskussioner som rör barnkonventionen och hur denna skall beaktas vid allt beslutfattande ägt rum vid åklagarkamrarna.

Utvecklingscentrum Malmö har under året bedrivit ett utvecklingsarbete vad gäller barnpornografibrott. Arbetet har omfattat en sammanställning av

domar samt en handledning, som kommer att ges ut i början av år 2006. Vidare har ett seminarium ägt rum där åklagare med stor erfarenhet av barnpornografibrott delat med sig av sina kunskaper till andra åklagare.

Riksåklagaren har under året fört ett mål till Högsta domstolen för att få prövat om det utgör ett ofredande mot barnet att i dess närvaro misshandla mamman. Fallet redovisas närmare i avsnitt 2.15.

Åklagarkamrarna har under året fortsatt att utveckla verksamheten inom detta område. Som exempel kan nämnas att 2:a åklagarkammaren i Göteborg har ett relationsvåldsteam som kontinuerligt samverkar med polisen. I Östersund har åklagarna regelbunden genomgång med ett team av utredare som handlägger relationsvåld. Syftet är bl.a. snabbare beslutsvägar samt enhetliga handläggningar och bedömningar. Södertörns åklagarkammare i Stockholm har genomfört flera utvecklingsinsatser på området för att höja kvaliteten och lagföringen.

2.9 Bekämpning av ungdomsbrottslighet

Resultat

Ungdomsbrott definieras här som brott där den misstänkte är mellan 15 och 17 år.

Antalet inkomna brottsmisstankar ökade med 10 procent och antalet avslutade brottsmisstankar med drygt 7 procent under 2005. Däremot minskade lagföringen, beräknad som andelen avslutade brottsmisstankar som lett till lagföring, med 3 procentenheter från 65 procent 2004 till 62 procent 2005.

En åklagarkammare har en jämförelsevis stor andel lagförda brottsmisstankar i ungdomsärenden. En av anledningarna till detta är ett nära samarbete mellan polisens ungdomsgrupp och kammarens ungdomsåklagare.

Åtgärder under 2005

Vid åklagarkamrarna har ungdomsbrottsligheten under året bekämpats på många sätt, ofta i samarbete med representanter för andra myndigheter,

främst polisen och socialtjänsten. Såväl löpande verksamhet som projektverksamhet har bedrivits under 2005. Den löpande verksamheten omfattar bl.a. översyn av utredningsrutiner tillsammans med socialsekreterare och polisens ungdomsutredare samt utbildning av högstadie- och gymnasieelever, skolpersonal och poliser. Samrådsmöten med andra myndigheter, ofta i samverkansgrupper, har ägt rum vid i stort sett alla åklagarkammare. Samverkande myndigheter har varit t.ex. kommuner, polisen, tingsrätten och kriminalvården.

Ett stort antal åklagarkammare är engagerade i den medlingsverksamhet som bedrivs i samverkan med polisen och socialtjänsten i respektive kommun. Medling innebär att gärningsman och brottsoffer möts tillsammans med en opartisk medlare för att tala om brottet. Syftet med medling är att minska de negativa följderna av ett brott. Brottsoffret får möjlighet att bearbeta sina upplevelser samtidigt som gärningsmannen får möjlighet till ökad insikt om brottets konsekvenser.

Nästan alla åklagarkammare har utsett speciella "ungdomsåklagare" för att handlägga ärenden där den misstänkte gärningsmannen är under 18 år.

Många åklagarkammare medverkar i projekt för att minska brottsligheten bland ungdomar. Som exempel kan nämnas "Ung och trygg i Järva", som är ett samarbetsprojekt mellan polis, Västerorts åklagarkammare, sociala myndigheter m.fl., "Våga vittna" som är ett projekt i samverkan mellan åkla-

Antalet inkomna brottsmisstankar om ungdomsbrott ökade med 10 procent och antalet avslutade brottsmisstankar med drygt 7 procent under 2005.

gare, skolor och de lokala brottsförebyggande råden i Eskilstuna, ett klotterprojekt i Växjö samt det s.k. Landskronaprojektet, där åklagarkammaren i Helsingborg medverkar.

Tabell 2.9 Ungdomsbrott. Sammanfattande tabell för 2003–2005.

	2003	2004	2005
Inkomna brottsmisstankar	35 855	38 572	42 443
Avslutade brottsmisstankar	35 605	38 070	40 870
Lagförda brottsmisstankar	22 019	23 234	23 658
Andel av samtliga avslutade* brottsmisstankar som lett till lagföring	66%	65%	62%
Brottsmisstankar där beslut ännu inte fattats	6 233	7 095	9 273
Antal och andel av dessa där förundersökning avslutats	2 557 (41%)	2 338 (33%)	2 773 (30%)
Genomströmningstid (dagar) från inkommet beslutsunderlag till beslut i åtalsfrågan			
Medelvärde	25	23	28
Medianvärde	11	9	9

*Exklusive beslut av administrativ karaktär, t.ex. överflyttning av ärenden mellan åklagarkammare

Ett antal åklagarkammare medverkar också i arbete som syftar till att minska nyrekryteringen till kriminalitet bland unga. "Ung och trygg", är ett samarbetsprojekt mellan Göteborgs stad, stadsdelsnämnderna, socialtjänsten, polisen och 1:a åklagarkammaren i Göteborg bl.a. för att förhindra rekryteringen till kriminella gäng. Södertörns åklagarkammare medverkar i en samrådsgrupp där cheferna för i stort sett samtliga verksamhetsgrenar inom Södertörnsområdet ingår. Arbetet i gruppen har som övergripande mål att minska ungdomskriminaliteten och nyrekryteringen till denna. Ett policydokument utgör en gemensam plattform för en aktiv samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer i syfte att skapa långsiktigt hållbara strategier som förebygger att ungdomar begår brott och rekryteras till kriminella beteenden.

Utvecklingsarbetet vid utvecklingscentrum i Umeå syftar bl.a. till en större enhetlighet i landet när det gäller handläggningen av ungdomsmål. Under året har ett seminarium med företrädare för Socialstyrelsen, BRÅ och kommunala socialtjänster genomförts. En kurs med benämningen "Ungdomar och brott" har genomförts i samarbete med utbildningsenheten vid riksåklagarens kansli. Kursen, som ingår i den högre utbildningen och återkommer terminsvis, riktar sig till åklagare som arbetar med ungdomsmål. Vidare har ett utkast till nya riktlinjer för hanteringen av ungdomsbrott tagits fram och kommer att beslutas under början av år 2006.

2.10 Bekämpning av hatbrott

Resultat

De hatbrott som går att identifiera genom statistiken är brotten hets mot folkgrupp och olaga diskriminering. Övriga brott där det kan finnas ett främlingsfientligt eller homofobiskt motiv går för närvarande inte att särredovisa.

När det gäller brottet *hets mot folkgrupp* har antalet inkomna brottsmisstankar minskat något sedan 2004, från 419 till 393 stycken (-6 procent). Även antalet anmälda brott har minskat något, enligt preliminär statistik från BRÅ. Antalet avslutade brotts-

misstankar har likaledes minskat i jämförelse med 2004, med 94 stycken (-20 procent).

Den andra typen av brott som går att identifiera som hatbrott i den löpande statistiken är som nämnts ovan *olaga diskriminering*. Antalet inkomna brottsmisstankar har ökat med 40 stycken (18 procent). De avslutade brottsmisstankarna har ökat i ungefär samma omfattning.

Det har visat sig att denna typ av anmälningar om brott är mycket svåra att utreda och bevisa, och endast en brottsmisstanke ledde till lagföring under 2005. Den låga lagföringen 2005 – som inte nämnvärt skiljer sig från lagföringen under de två föregående åren – beror främst på att åklagaren inte anser sig kunna styrka att det huvudsakliga motivet varit att diskriminera målsäganden på grund av dennes hudfärg, etniska ursprung, trosbekännelse eller sexuella läggning.

Åtgärder under 2005

Under flera år har åtgärder av skilda slag vidtagits för att påverka förundersökningarnas kvalitet och

Tabell 2.10 Hets mot folkgrupp. Sammanfattande tabell 2003–2005

	2003	2004	2005
Inkomna brottsmisstankar	436	419	393
Avslutade brottsmisstankar	415	469	375
Lagförda brottsmisstankar	85	89	69
Andel av samtliga avslutade* brottsmisstankar som lett till lagföring	25%	23%	21%
Genomströmningstid (dagar) från inkommet beslutsunderlag till beslut i åtalsfrågan			
Medelvärde	41	26	32
Medianvärde	8	13	12

*Exklusive beslut av administrativ karaktär, t.ex. överflyttning av ärenden mellan åklagarkammare

Tabell 2.11 Olaga diskriminering. Sammanfattande tabell 2003–2005

	2003	2004	2005
Inkomna brottsmisstankar	161	221	261
Avslutade brottsmisstankar	194	198	232
Lagförda brottsmisstankar	1	7	1
Andel av samtliga avslutade* brottsmisstankar som lett till lagföring	1%	4%	0%
Genomströmningstid (dagar) från inkommet beslutsunderlag till beslut i åtalsfrågan			
Medelvärde	16	37	8
Medianvärde	8	28	8

*Exklusive beslut av administrativ karaktär, t.ex. överflyttning av ärenden mellan åklagarkammare

lagföringen i fråga om s.k. hatbrott. Riksåklagaren har lämnat vägledande anvisningar för bekämpningen av dessa brott i en promemoria från 2002, där det bl.a. finns en närmare beskrivning av vilka brottstyper som definieras som hatbrott. I promemorian anges bl.a. att utredningar om hatbrott skall handläggas med förtur, att syftet eller motivet bakom ett misstänkt hatbrott skall klarläggas under förundersökningen och att det kan finnas anledning att göra en bred rättslig analys innan man tar ställning till vilket brott som kan anses föreligga. Vid varje åklagarkammare finns minst en särskilt utsedd åklagare som har i uppgift att bl.a. handlägga denna typ av brottsutredningar. För varje samverkansområde (se avsnitt 2.17) inom Åklagarmyndigheten samt vid Ekobrottsmyndigheten finns det en samverkansansvarig åklagare, dvs. totalt sju hatbrottsamordnare. Seminarier och utbildningar för hatbrottsåklagare och samordnare har ägt rum varje år sedan 2000. Samverkan har i flera fall skett med Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och utbildningen

har vid flera tillfällen också innefattat polisens hatbrottsutredare.

Inom Åklagarmyndigheten finns således en mycket hög medvetenhet om vikten av bekämpning av denna typ av brottslighet. Det finns också generellt sett en mycket hög medvetenhet om vikten av att prioritera dessa ärenden. Även medvetenheten om straffskärpningsregeln i 29 kap. 2 § 7 p. brottsbalken är allmänt sett god.

Under våren 2005 påbörjade Åklagarmyndigheten genom utvecklingscentrum Malmö ett omfattande hatbrottsprojekt. Projektet har varit framåt-syftande och inriktat på åklagarkamrarnas vardagliga problem och frågor som avser hatbrott. Projektets första del har bestått av en granskning av ett stort antal ärenden rörande olaga diskriminering och hets mot folkgrupp. Det främsta syftet har varit att resultatet skall kunna bidra till att ytterligare förbättra polis- och åklagararbetet med hatbrotten. Som helhet gav granskningen en positiv bild av hur anmälningarna om olaga diskriminering hanteras. Ett mindre antal utredningar hade kunnat genomföras på ett bättre sätt, men det stora flertalet ärenden hade handlagts korrekt. Det fanns dock vissa brister som relativt enkelt bör kunna undvikas framöver, t.ex. när det gäller förstahandsåtgärder och dröjsmål med överlämnande av ärendet till åklagare. Granskningen av ärenden om hets mot folkgrupp ledde inte till något annat resultat än vad gäller olaga diskriminering. I viss mån gjordes här samma iakttagelser både vad avser omedelbara åtgärder och säkrande av bevisning liksom dröjsmål med inlottnings till åklagare. De granskade ärendena avseende hets mot folkgrupp var betydligt färre än de som gällde olaga diskriminering, vilket ger anledning till större försiktighet att dra långtgående slutsatser.

Projektets andra del har bestått i ett möte med samtliga hatbrottsamordnande åklagare i landet och en tredje del av ett seminarium för polis och åklagare. Vid seminariet har erfarenheter redovisats och många av de både teoretiska och praktiska frågor och problem som rör hatbrottsbekämpningen har diskuterats. I en promemoria som utgör projektets fjärde och sista del redovisas fakta och synpunkter som är avsedda att tjäna som handledning och direkt

stöd för de åklagare som arbetar operativt med hatbrott.

Även under 2005 har Åklagarmyndigheten kontinuerligt följt rättstillämpningen och spritt information om hatbrottsbekämpningen. För att snabbt och effektivt sprida information och kunskap till såväl åklagare som övriga personalkategorier finns sedan flera år en kunskapsbank, en s.k. ämnessida, på Åklagarmyndighetens intranät Rånet. Bland annat läggs ett stort antal tingsrätts- och hovrättsdomar som gäller hatbrott ut på ämnessidan.

Åtgärder som vidtagits vid åklagarkamrarna under året för att utveckla arbetet när det gäller hatbrott är bl.a. samverkan med andra organisationer och myndigheter, t.ex. invandrarorganisationer, brottsförebyggande centrum, Diskrimineringsombudsmannen och Säkerhetspolisen. Vidare har åklagare deltagit i utbildning och rättsliga möten vid kamrarna, där bl.a. vikten av att vid plädering i domstol påpeka den straffskärpningsregel som finns i 29 kap. 2 § brottsbalken har betonats.

Åklagarkamrarna har också en fortlöpande kontakt med polisen för att dels framhålla vikten av att dessa brott prioriteras, dels skapa rutiner för handläggning. Dessutom får flera av åklagarkamrarna information av polisens kriminalunderrättelsetjänst för att hålla sig uppdaterade om t.ex. extrema grupperingar.

2.11 Åtgärder för att vidareutveckla och effektivisera samarbetet mellan åklagare och polis vid utredningar om mängdbrott

Riksåklagaren antog 2003 en plan för bekämpning av mängdbrott, Riktlinjer för mängdbrottsbekämpningen. Riktlinjerna är en samlad beskrivning av de arbetsmetoder för bekämpning av mängdbrott som redan under 2002 tillämpades vid ett flertal åklagarkammare. I enlighet med riktlinjerna inrättades i anslutning till reformen ett antal specialistbefattningar vid flera av de allmänna åklagarkamrarna. En särskild grundutbildning genomfördes och uppfölj-

ningsseminarier hölls. Därefter har fortlöpande specialistbefattningar inrättats för mängdbrottsbekämpning och från 2005 finns minst en mängdbrotts-specialist vid flertalet åklagarkammare.

Definitionen av mängdbrott enligt riktlinjerna är brott som drabbar enskilda, som förekommer i stor mängd men som om man betraktar varje brott isolerat, straffrättsligt bedöms som mindre allvarliga. Vidare ligger förundersökningsledningen för dessa brott huvudsakligen hos polisen.

Riktlinjerna innebär en utveckling av den traditionella åklagarrollen. I samverkan med polisen och efter diskussioner med representanter för lokalsamhället skall brottsligheten analyseras på lokal nivå. Utgångspunkten är en aktiv mängdbrottsåklagare, som tar initiativ till olika insatser i samverkan med andra aktörer på lokal nivå för att bekämpa den typ av brottslighet som medborgarna anser vara viktig. Genom att delta i de lokala brottsförebyggande råden skall åklagarens arbete även inriktas på preventiva frågor i brottsbekämpningen. En aktiv samverkan med polisen med inriktning på en utveckling av rutiner och metoder för en effektiv utredningsverksamhet är väsentlig. Den polisledda utredningsverksamheten skall stödjas med råd av generell och övergripande natur. Det tidigare inledda kvalitetssäkringsarbetet skall fortsätta genom att åklagare som handlägger mängdbrott svarar för en kvalitetssäkring av förundersökningarna. Arbetet genomförs i samverkan med de polisiära förundersökningsledarna.

Utvecklingscentrum Umeå har under 2005 genomfört en utvärdering av mängdbrottsreformen i syfte att få en grund för en vidareutveckling av mängdbrottshanteringen i hela landet. Utvärderingen visar att nya arbetsmetoder och fördjupad samverkan mellan åklagare och polis har lett till ökad lagföring och minskade genomströmningstider. Vid flertalet av de åklagarkammare där en mängdbrottspecialist svarat för mängdbrottsbekämpningen har särskilda projekt genomförts tillsammans med polisen i syfte att utveckla och effektivisera verksamheten. Mängdbrottspecialisterna har därutöver bl.a. arbetat med återkoppling till polisen och utvecklat samverkan med närpolischefer och polisiära förundersökningsledare i syfte att höja kvalite-

ten i förundersökningarna. Genomgående redovisar åklagarkammarna att åtgärderna har lett till en ökad och snabbare lagföring samt att kvaliteten i förundersökningarna har förbättrats.

Utifrån bl.a. de redovisade erfarenheterna har utvecklingscentrum Umeå i samråd med mängdbrottsåklagarna och polisen under året arbetat med att revidera de tidigare gällande riktlinjerna för mängdbrottsbekämpningen. Inom ramen för detta arbete har ett seminarium med alla mängdbrottsåklagare genomförts under hösten 2005. Syftet var erfarenhetsutbyte och insamling av synpunkter och idéer för utvecklingen av det fortsatta arbetet med mängdbrotten.

Åklagarmyndigheten är representerad i såväl styrgrupp som projektgrupper inom Rikspolisstyrelsens mängdbrottsprojekt, som syftar till att öka personuppleringen, dvs. lagföringen av misstänkta personer, vid vissa typer av vanligt förekommande mängdbrott. På den regionala nivån pågår etablering av samarbete mellan åklagarkammare och polismyndigheter för att genomföra projektet.

2.12 Utveckling av det internationella samarbetet

Gränsöverskridande organiserad brottslighet

Arbetet med att utveckla det internationella straffrättsliga samarbetet har fortsatt hög prioritet. Det syftar till en effektiv lagföring, i Sverige eller utomlands, av brottslighet med internationella inslag. Ett särskilt mål är lagföringen av den organiserade gränsöverskridande brottsligheten. Arbetet i den delen bedrivs vid de sex internationella åklagarkammarna. Denna specialisering har skapat förutsättningar för att utveckla nya arbetsmetoder och samverkansformer. Internationella operativa möten i svenska brottsutredningar förekommer t.ex. i större utsträckning än tidigare. Som redovisats tidigare år är likväl utrymmet för åklagarna att arbeta aktivt för att komma åt brottslighetens huvudmän – som oftast finns i ett annat land – begränsat, eftersom det är ett resurskrävande arbetssätt och verksamheten vid kamrarna fortfarande är i hög grad händelsestyrd.

Mot den bakgrunden och för att få ett underlag för en vidare verksamhetsutveckling har verksamheten vid de internationella åklagarkamrarna utvärderats under året. Syftet är att åstadkomma en mer samordnad och rationell bekämpning av den internationella, allvarliga organiserade brottsligheten.

Internationellt rättsligt samarbete

En angelägen uppgift för de internationella åklagarkamrarna är att bistå utländska myndigheter med olika åtgärder inom ramen för utländska brottsutredningar. Internationellt samarbete krävs genomgående i de brottsutredningar som handläggs vid de internationella kamrarna, men ofta även i brottsutredningar vid de allmänna åklagarkamrarna. Genom rättsavdelningen vid riksåklagarens kansli samordnar Åklagarmyndigheten det internationella rättsliga samarbetet för åklagarväsendets del. Genom specialiseringen och den centrala samordningen har effektiva rutiner för det internationella samarbetet kunnat utvecklas. Denna organisation bidrar också till att åklagarväsendet har god beredskap för att på operativ nivå genomföra olika nya internationella åtaganden på området. Ett exempel är den nya ordning för erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningens beslut som trädde i kraft den 1 juli 2005. Under året har fortsatt arbete lagts ner på att utarbeta och vidareutveckla handläggningsstöd till åklagarna för det internationella samarbetet i form av handböcker, checklistor och blanketter. Dessa finns tillgängliga på Åklagarmyndighetens intranät.

Antalet inkommande och utgående ärenden under året och förändringar jämfört med tidigare år redovisas i det följande. Siffrorna bygger i stora delar på uppgifter som tagits fram elektroniskt ur åklagarväsendets diarieföringssystem. Denna möjlighet att ta fram uppgifter togs i bruk från och med det andra kvartalet 2005. Med hänsyn till att systemet är nytt måste siffrorna betraktas som något osäkra. Till det kommer att det inte går att ta fram uppgifter för första kvartalet 2005. Till följd av detta bygger redovisningen liksom tidigare år i viss mån på uppskattningar. Mycket tyder på att det antal ärenden som redovisas i det följande snarare är för låga än för höga.

Ärenden om internationell rättslig hjälp i brottmål Inkommande ansökningar

Antalet ansökningar om rättslig hjälp från stater utanför Norden har ökat jämfört med föregående år. Drygt 300 ansökningar inkom under 2005. Motsvarande antal var 256 år 2004 och 260 år 2003. Av dessa ansökningar var ca 230 från en (utomnordisk) EU-stat (186 år 2004 och 170 år 2003).

En fortsatt ökning har skett av antalet ansökningar som skickades till Sverige från de nordiska länderna, drygt 460 år 2005 mot 326 år 2004 och ca 190 år 2003.

Utgående ansökningar

Svenska åklagare skickade under året omkring 420 ansökningar om rättslig hjälp till utlandet, inklusive till de nordiska länderna. År 2004 uppgick antalet till 370 och år 2003 till 410.

Ärenden om utlämning

Antalet ärenden om utlämning har fortsatt att minska markant. Minskningen har sin förklaring i att överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder (se nedan) tillämpats så gott som fullt ut under 2005.

Utlämning från Sverige

År 2005 inkom ca 15 ansökningar om utlämning från Sverige till ett utomnordiskt land. Motsvarande antal var 40 år 2004 och 50 år 2003. Av de 15 ärendena avsåg ett ärende utlämning till Italien och 6 ärenden utlämning till Tyskland. Anledningen till detta var att Italien genomförde rambeslutet om den europeiska arresteringsordern först den 14 maj 2005 och att den tyska Författningsdomstolen den 18 juli 2005 upphävde den tyska lag som genomförde rambeslutet.

Antalet ärenden om utlämning från Sverige till annat nordiskt land uppgick år 2005 till 68 (motsvarande siffra var 60 år 2004 och 50 år 2003).

Utlämning till Sverige

Under året har det förekommit 9 ärenden om utlämning till Sverige för lagföring från annat land (exklusive de nordiska länderna). Av dessa avsåg ett ärende

Italien och 2 ärenden Tyskland (se ovan angående förklaringen till detta).

Antalet ärenden om utlämning till Sverige från de nordiska länderna uppgick till 11.

Antalet ärenden om utlämning till Sverige inklusive de nordiska länderna uppgick under 2004 till 42 och 2003 till 40.

Ärenden om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder

Antalet ärenden om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder har ökat jämfört med föregående år. Ökningen beror på att den europeiska arresteringsordern – till skillnad från vad som gällde under 2004 – i det närmaste har tillämpats fullt ut under 2005.

Överlämnande från Sverige

Under året har det förekommit ca 35 ärenden om överlämnande från Sverige för lagföring och straffverkställighet. År 2004 uppgick antalet till ca 25.

Överlämnande till Sverige

Svenska åklagare har under året utfärdat drygt 80 arresteringsorder för lagföring. Antalet ärenden om överlämnande till Sverige för lagföring uppgick under året till 30. År 2004 var antalet 20.

Ärenden om överförande av lagföring

Överförande från Sverige

Antalet ärenden om överförande av lagföring från Sverige till annat land har varit relativt konstant över tiden. Antalet ärenden uppgick för år 2004 till ca 90 och år 2003 var motsvarande antal 100. Det antal ärenden som registrerats i myndighetens diarieföringssystem för år 2005 är så väsentligt mycket lägre (17) att siffrorna inte kan läggas till grund för en redovisning. Åklagarmyndigheten har inte anledning att utgå från annat än att antalet ärenden ligger på samma nivå som tidigare år.

Överförande till Sverige

Även i fråga om ärenden om överförande av lagföring till Sverige är det under året registrerade antalet ärenden uppenbart felaktigt (38). Det är här

svårt att göra någon närmare uppskattning av antalet ärenden under 2005 eftersom antalet ärenden ökade väsentligt under år 2004, från cirka 60 år 2003 till ca 110 ärenden.

Internationell straffverkställighet

När det gäller överförande av straffverkställighet till Sverige från annat land har 3 ärenden som involverat åklagare förekommit under året.

Europeiska rättsliga nätverket – EJN

EJN (European Judicial Network) har till uppgift att underlätta och förbättra det internationella rättsliga samarbetet. Kontaktpersonerna i nätverket hjälper till med att upprätta direktkontakt mellan åklagare i olika länder och lämnar information i olika juridiska och praktiska frågor. Sverige har 10 kontaktpersoner i nätverket, medan antalet kontaktpersoner i de andra medlemsländerna varierar. Nätverkets sekretariat finns i Haag och är samlokaliserat med Eurojust.

Nätverkets sekretariat har under året genomfört en stor omstrukturering av hemsidan och de databaser som innehåller rättslig och praktisk information. Respektive medlemsland har nu direktåtkomst till informationen om sitt land, vilket kan förväntas höja kvaliteten i innehållet på hemsidan och i databaserna.

Eurojust

Sverige representerades i Eurojust under 2005 av en nationell medlem som är stationerad på heltid vid Eurojust i Haag, en biträdande nationell medlem som är stationerad vid riksåklagarens kansli samt, under de sista fyra månaderna, av en specialiståklagare från en allmän kammare som tjänstgjorde som "Seconded National Expert". Under året har också en åklagare från en allmän åklagarkammare genomgått en utbildningstjänstgöring vid Eurojust under en månad.

Antalet ärenden som registrerades som samsamarbetsärenden i kollegiet ökade med 54 procent jämfört med 2004 – från 381 ärenden 2004 till 588 ärenden 2005. De vanligast förekommande brotts typerna vid Eurojust är grov narkotikasmuggling,

grovt bedrägeri, penningtvätt och grova våldsbrott inklusive människohandel och människosmuggling. Andelen ärenden med fyra eller fler inblandade länder ökade också jämfört med 2004. Antalet registrerade ärenden hos den svenska nationella medlemmen ökade med 10 procent jämfört med året innan. Näst efter Tyskland, Italien och Frankrike efterfrågar Sverige mest hjälp av alla EU-länder. Sett i proportion till folkmängden intar Sverige i detta avseende en tätposition. Sverige har under 2005 varit delaktigt i 14 operativa samordningsmöten, varav merparten med tre eller fler länder inblandade – mot totalt fem samordningsmöten under 2004. Dessa samordningsmöten rörde främst brotten människohandel, grov narkotikasmuggling samt grovt bedrägeri. Sju av dessa samordningsmöten organiserades av Sverige.

Vid de strategiska möten som Eurojust arrangerat under 2005 har Sverige tagit en aktiv del i planeringen och bidragit med föreläsare vid möten om narkotikasmuggling, människohandel och terrorism. Det svenska ärendet om terroristfinansiering som under hösten 2005 ledde till fällande domar vid Svea hovrätt har via Eurojustsamarbetet rönt mycket stor internationell uppmärksamhet och betecknas som en stor framgång för svenskt åklagarväsende.

Under 2005 slöts samarbetsavtal mellan Eurojust och Norge, Island respektive Rumänien. Sveriges nationella medlem har haft en aktiv roll vid dessa förhandlingar samt också i arbetet med att fördjupa samarbetet mellan Eurojust och Europol.

Internationella konferenser och riksåklagarmöten

Representanter för Åklagarmyndigheten har under året deltagit i ett antal internationella konferenser och seminarier, bl.a. om terrorism, människohandel, den europeiska arresteringsordern och erkännande och verkställighet inom EU av frysningsbeslut. Svenska åklagare deltog i den internationella åklagarföreningens (IAP) konferens som 2005 ägde rum i Köpenhamn och i IAP:s regionala europeiska konferens i Haag. Värdet av att delta i dessa konferenser och seminarier är genomgående mycket stort och av nytta för den operativa verksamheten.

Riksåklagaren har under året deltagit i möten mellan riksåklagarna i Norden, inom östersjöområdet, inom EU – ”Eurojusticekonferensen” – och Europarådet. Vidare har riksåklagaren deltagit vid det Nordiska juristmötet i Reykjavik, FN:s straffrättsliga kongress i Bangkok och den första riksåklagarkonferensen inom ramen för ASEM (Asia-Europe-Meetings) som ägde rum i Shenzhen i Folkrepubliken Kina.

En åklagare har för riksåklagarens räkning under året deltagit i ett flertal möten i den operativa kommittén (OPC) under Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i östersjöregionen. Kommittén har under det finska ordförandeskapet arbetat utifrån ett allt mer operativt perspektiv gentemot de olika organiserade och grova brottsfenomenen inom östersjöområdet. En svensk åklagare har deltagit aktivt i den expertgrupp under OPC som ansvarar för frågor om människosmuggling, med specialinriktning på brottslighet avseende handel med kvinnor och barn för sexuella ändamål inom östersjöregionen.

Av de arbetsgrupper som inrättats under östersjöriksåklagarna hade Sverige under 2005 ansvaret dels för den s.k. Östersjömanualen, som innehåller en sammanställning av östersjöländernas lagstiftning och rutiner för det straffrättsliga samarbetet, dels för nätverket för bekämpning av människohandel för sexuella ändamål.

2.13 Internationellt rättsligt utvecklingsarbete

En chefsåklagare avslutade under sommaren ett ett-årigt EU-uppdrag i Georgien, ”EU Rule of Law Mission to Georgia”, där syftet var att Georgien skall få EU-ländernas stöd och hjälp i arbetet med att förnya det straffrättsliga systemet och regelverket. Tjänstgöringen finansierades av Sida.

En chefsåklagare har deltagit som föreläsare i ett av Europarådet anordnat tre dagars seminarium om ”International Judicial Cooperation” i Sarajevo, Bosnien Herzegovina.

2.14 Riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen

Inledning

Högsta domstolen är sista domstolsinstans bland de allmänna domstolarna och är en ren prejudikatsinstans. Riksåklagaren är ensam allmän åklagare i Högsta domstolen och verkar där för rättsbildning och rättsutveckling. Riksåklagarens uppgift i Högsta domstolen är framför allt inriktad på rättsliga frågor som har stor betydelse i det operativa åklagararbetet. Riksåklagaren kan genom att föra lämpliga mål till Högsta domstolen få fram klargörande besked i frågor som rör den praktiska rättstillämpningen på centrala straffrättsliga områden. Genom verksamheten i Högsta domstolen bidrar riksåklagaren också till att lagstiftarens kriminalpolitiska intentioner får genomslag.

För att fånga upp intressanta prejudikatfrågor och uppmärksamma hela åklagarväsendet på behovet av vägledning och utveckling arbetar riksåklagaren i nära samverkan med Åklagarmyndighetens fyra utvecklingscentrum, som har ansvaret för rätts- och metodutvecklingen på olika brottsområden, och med Ekobrottsmyndigheten. Kartläggningen resulterar i en samlad rättsutvecklingsplan. Synpunkter hämtas in även från företrädare för domarkåren, advokater och rättsvetenskapen.

En sammanställning över aktuella rättsutvecklingsfrågor redovisas i Åklagarmyndighetens utvecklingsplan 2005–2007. Bland de frågor som tas upp där kan nämnas

- våldsbrott och särskilt familjerelaterat våld
- sexualbrott – tillämpningen av den nya sexualbrottslagstiftningen
- människohandel
- narkotikabrott
- hatbrott
- påföljd för brott av ungdomar.

Antalet mål som har förts till Högsta domstolen

Riksåklagaren har under år 2005 överklagat 13 mål till Högsta domstolen. Det är ett lägre antal än de föregående två åren. Ambitionen har ändå varit att

öka antalet överklaganden till Högsta domstolen. Men det är många faktorer som spelar in när det gäller att bedöma om ett mål lämpar sig för Högsta domstolens prövning. Det är viktigt att målet kan leda till ett prejudikat av mer allmänt värde och får inte avse en ren bevisvärderingsfråga eller ett avgörande som har betydelse endast i det överklagade målet. Det gör att det finns begränsningar när det gäller vilka mål som är lämpliga för överklagande till Högsta domstolen. Antalet överklaganden under ett visst år kan därför bero på tillfälligheter.

På samma sätt som för enskilda gällar numera att ett mål som riksåklagaren överklagat tas upp till prövning endast om Högsta domstolen beviljar prövningstillstånd. Högsta domstolen har i ett fall under året avslagit riksåklagarens begäran om prövningstillstånd.

Det bör framhållas att antalet mål som riksåklagaren överklagar inte ger en heltäckande bild av riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen. En stor del av arbetet upptas av mål där riksåklagaren har ställningen som motpart till den dömde som har överklagat en hovrättsdom och där Högsta domstolen begär att riksåklagaren skall komma in med en svarsskrivelse. Ofta avgörs frågan om prövningstill-

stånd först sedan riksåklagaren har svarat i målet. I de allra flesta fall där riksåklagaren har ansett att det inte har funnits skäl för prövningstillstånd har Högsta domstolen inte heller tagit upp målet till prövning. Under året har riksåklagaren yttrat sig också i olika ärenden om resning till förmån för den tilltalade. Generellt sett har ärendena varit komplicerade och tagit stora resurser. Dessutom har flera ärenden avgjorts där resningssökanden har vänt sig direkt till riksåklagaren med begäran att riksåklagaren skall inleda en ny förundersökning i ett redan avgjort mål eller ansöka om resning hos Högsta domstolen till förmån för den dömda.

Analys av hur riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen har påverkat rättsutvecklingen

Till de av statsmakterna prioriterade områdena hör bekämpningen av sexualbrott. Den 1 april 2005 trädde omfattande ändringar av sexualbrottslagstiftningen i kraft. Ett av de övergripande syftena med reformen är att förstärka skyddet för barn och ungdomar. Enligt den nya lagstiftningen skall samlag med barn under femton år normalt bedömas som våldtäkt, även om något hot eller våld inte har använts. I Högsta domstolen finns nu ett par mål som gäller den nya, strängare bedömningen av samlag med unga som ännu inte fyllt 15 år. Utgången kommer att få avgörande betydelse för vilket genomslag denna centrala del av reformen skall få.

Ett närliggande och också prioriterat område är bekämpningen av våldsbrott, särskilt sådana som riktar sig mot kvinnor och barn. Riksåklagaren har fört upp ett mål där den omdiskuterade frågan var om en person som upprepade gånger misshandlat sin hustru inför ögonen på deras gemensamma barn även skulle dömas för grov fridskränkning mot barnen för att han låtit dem bevittna våldet.

Ett annat mål på samma område gäller hur upprepad aga av minderåriga barn skall bedömas, i det här fallet om gärningen skall bedömas som grov fridskränkning eller misshandel och om straffet skall vara fängelse eller om det finns utrymme för en icke frihetsberövande påföljd.

På olika sätt prioriteras bekämpningen av hatbrott. Ett uppmärksammat fall i Högsta domstolen,

där riksåklagaren var klagande, gällde den rättsliga bedömningen av en predikan i pingstkyrkan i Borgholm i juli 2003 som innehöll uttalanden mot homosexualitet och homosexuella.

Påföljden för trafikbrott som begåtts under alkoholpåverkan har diskuterats mycket under senare år. Efter överklagande av riksåklagaren har Högsta domstolen meddelat en dom som gäller straffmätningen vid vållande till annans död i samband med bilkörning i kraftigt alkoholpåverkat tillstånd. Domen gjorde klart att det krävs ny lagstiftning för att få till stånd en strängare straffmätning.

Ett annat mål där riksåklagaren är klagande gäller betydelsen för påföljden att den tilltalade deltagit i försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse. Skall t.ex. den omständigheten att den tilltalade lagt ned egna pengar för att skaffa alkohol göra att annan påföljd än fängelse skall kunna dömas ut?

Det är särskilt viktigt att kunna förhindra att notoriska alkoholmissbrukare kör bil. Ett mål som ännu inte är avgjort gäller möjligheterna att i dessa fall förverka en bil, värd mer än 100 000 kronor, från en person som dömts för upprepade grova rattfyllerier.

I Sverige har gränserna för uppsåtsbegreppet, som är av central betydelse för straffrätten, utvecklats genom praxis och inte genom lagstiftning. Under senare år har en rad viktiga avgöranden på området meddelats av Högsta domstolen. Även under detta år har utvecklingen fortsatt genom nya avgöranden av Högsta domstolen.

På det internationella området uppstår ofta tvistefrågor om förhållandet mellan svensk lagstiftning och internationella regler. Det gäller inte minst EG/EU-rätten. I Högsta domstolen finns för närvarande flera mål som gäller bl. a. om de svenska reglerna om privatinförsel av vin och andra svenska tullregler står i strid med gemenskapsrättsliga regler.

Mål av större betydelse i Högsta domstolen under 2005

Hatbrott – hets mot folkgrupp

En pastor i Pingstkyrkan höll en predikan i Borgholm i juli 2003. I sin predikan gjorde han ett antal uttalanden om homosexuella. Han åtalades för hets

mot folkgrupp och dömdes i tingsrätten till fängelse i en månad. Hovrätten frikände honom. Riksåklagaren förde upp målet till Högsta domstolen. Även Högsta domstolen friade den tilltalade. Domstolen ansåg i och för sig att pingstpastorns uttalanden utgjorde kränkande omdömen om gruppen homosexuella och överskred gränsen för vad som är tillåtet enligt straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp. Men samtidigt måste man också ta hänsyn till Europadomstolens tolkning av Europakonventionen, eftersom den gäller som svensk lag.

Enligt Högsta domstolen har Europadomstolen i sin praxis tagit avgörande hänsyn till om ett uttalande kan karaktäriseras som "hate speech", dvs. uttalanden som uppmuntrar till eller rättfärdigar hat mot en viss grupp. Högsta domstolen menade att det stod klart att det i målet inte var fråga om uttalanden av det slaget. Den åtalade pingstpastorn hade gjort sina uttalanden i en predikan inför sin församling över ett tema som finns i Bibeln. Det var därför sannolikt att en fällande dom i det här fallet skulle betraktas som en otillåten inskränkning av pastorns rätt att förkunna sin på Bibeln grundade uppfattning och därför innebära en kränkning av Europakonventionen. Mot denna bakgrund konstaterade Högsta domstolen att den svenska ansvarsbestämmelsen om hets mot folkgrupp i detta fall borde tolkas mer restriktivt än vad än förarbetena till lagen egentligen visade.

Efter Högsta domstolens dom finns det en viss osäkerhet om samma tolkning skall göras i andra, inte religiösa sammanhang. Riksåklagaren har därför nyligen överklagat ett annat mål som gäller liknande uttalanden, men i en annan situation. Det gäller flygblad som spritts av en högerextremistisk grupp.

Mord – nödvärn

Målet avser en händelse där två narkotikapåverkade, kriminella personer träffades för att "göra upp". Båda var beväpnade med kniv. Efter en kortare ordväxling tog den ene mannen fram sin kniv och högg den andre i bröstet. Denne tog då fram sin kniv och utdelade fem kraftiga knivhugg i bröstet på angriparen. Angriparen avled till följd av skadorna. Tingsrätten och hovrätten ansåg att knivhuggen rymdes

inom rätten till nödvärn och ogillade åtalet för mord.

Med hänsyn bland annat till brottslighetens utveckling, där det finns en tendens till ett ökat antal uppgörelser bland kriminella personer, och till att det saknades en klar praxis för hur nödvärnsinvändningar ska bedömas i dessa situationer överklagade riksåklagaren den friande hovrättsdomen.

Högsta domstolen biföll riksåklagarens överklagande. Domstolen konstaterade att någon rätt till nödvärn inte finns när två eller flera personer kommit överens om att göra upp, om inte någon av dem övergår till ett angrepp som ligger klart utanför ramen för vad de inblandade kan antas ha förutsett. I det här fallet var det inte bevisat att den åtalade redan från början varit inställd på att dödliga vapen skulle komma till användning. Han ansågs därför ha rätt att med våld försöka avvärja den andres knivangrepp. Samtidigt konstaterade domstolen att han skulle ha kunnat dra sig ur situationen utan att döda den andre. Att utdela knivhugg på det sätt han gjort bedömdes därför som uppenbart oförsvarligt. Han kunde därför inte gå fri från straff på grund av nödvärn. I stället dömdes han för dråp till fängelse i två år.

Grovt vållande till annans död och

grovt rattfylleri – påföljd

En kraftigt alkoholpåverkad bilist körde på en kvinna med följd att både hon och hennes barnbarn, som hon körde i barnvagn, omkom. Föraren dömdes både i tingsrätten och hovrätten för grovt vållande till annans död och grovt rattfylleri till fängelse i ett och ett halvt år.

Riksåklagaren överklagade hovrättsdomen och yrkade att straffet skulle skärpas. Föraren hade enligt riksåklagarens uppfattning gjort sig skyldig till ett utpräglat och medvetet risktagande och visat prov på en betydande grad av likgiltighet för följderna. Med hänsyn till lagändringar som trädde i kraft år 1994 och som innebar att synen på trafikbrott som begåtts under påverkan av alkohol skärptes, ansåg riksåklagaren att straffvärdet var betydligt högre än ett och ett halvt års fängelse.

Högsta domstolen fastställde dock hovrättens dom. Enligt Högsta domstolen fanns det inga särskilt

förmildrande eller försvårande omständigheter. Gärningen kunde därför beskrivas som ett "normalfall" av den här typen av brott. Eftersom hovrättens dom återspeglade den påföljdspraxis som gäller i normalfallen fanns det inte skäl till en strängare påföljd.

Högsta domstolens dom är vägledande när det gäller synen på hur straffvärdet ska bedömas och straffmätning ske vid grovt vållande till annans död och grovt rattfylleri. För att få till stånd en straffskärpning krävs därför lagstiftningsåtgärder. I januari 2006 har ett utredningsförslag lagts fram som bl.a. tar upp vilket genomslag 1994 års reform har fått i rättstillämpningen.

Vållande till annans död

I januari 2002 föll ett isblock ner i huvudet på en pojke på Drottninggatan i Stockholm och pojken dog. Högsta domstolen dömde, i linje med riksåklagarens inställning, ägaren av ett plåtslageri för att ha orsakat pojkens död. Domstolen ansåg att han – genom att i avtal med fastighetsägaren åta sig att besiktiga och vid behov röja snö och is från taken och genom att han den aktuella dagen låtit bli att vidta tillräckliga åtgärder till skydd mot skada – genom underlåtenhet hade ådragit sig ett straffansvar för pojkens död.

Grov misshandel – påföljd för 17-åring

Personer som är under 18 år då de begår ett brott får dömas till fängelse bara om det finns synnerliga skäl. Om det finns sådana skäl, bör påföljden i första hand bli vård på ett särskilt ungdomshem, s.k. sluten ungdomsvård.

En tidigare ostraffad 17-åring hade tillsammans med en något äldre kamrat gjort sig skyldig till grov misshandel samt stöld. Misshandeln bestod i att de helt oprovocerat hade dragit ner en 16-årig pojke på marken och sparkat honom flera gånger på kroppen och i huvudet. Offret fick en hjärnskakning, blödningar och blåmärken men däremot inga mera allvarliga skador.

Tingsrätten och hovrätten dömde suttonåringen till tre månaders sluten ungdomsvård. Den dömde överklagade domen. Riksåklagarens inställning var att brottet var så allvarligt att det inte fanns någon

anledning att ändra straffet. Högsta domstolen ansåg dock att varken brottets straffvärde eller art utgjorde tillräckligt starka skäl för att frångå huvudregeln för påföljder för ungdomar. Påföljden bestämdes därför till villkorlig dom med samhällstjänst.

Ofredande – våld inför barn

Hovrätten hade dömt en man för grov kvinnofridskränkning, våldtäkt, grov fridskränkning och misshandel. Åtalet för grov fridskränkning gällde också hans tre barn. Åklagaren hävdade att mannen ofredat sönerna genom att vid ett stort antal tillfällen ha låtit dem bevittna det upprepade våld och de många hot som han utsatt deras mor för. I den delen ogillade hovrätten åtalet. Riksåklagaren överklagade domen.

Högsta domstolen gjorde dock samma bedömning som hovrätten. I och med domen är det nu klarlagt att det inte är att bedöma som ofredande om en förälder låter sina barn bevittna våld och hot mot den andre föräldern. För att barn ska anses som brottsoffer i sådana situationer krävs därför lagändring.

Grovt barnpornografibrott

En man åtalades bland annat för grovt barnpornografibrott. Han hade vid fyra tillfällen framställt pornografiska bilder och filmer genom att fotografera och filma fem flickor som utförde olika handlingar med sexuell innebörd. Samtliga flickor var under 18 år, vilket mannen kände till.

Med barn i det här sammanhanget avses en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under 18 år och detta framgår av bilden och omständigheterna omkring den. Det avgörande är alltså det intryck om åldern som förmedlas av själva bilden. Frågan i målet var nu om mannens vetskap om flickornas ålder i sig skulle medföra att han dömdes för barnpornografibrott.

Tingsrätten och hovrätten fann att det av bilderna inte på något sätt framgick att flickorna var under 18 år. Domstolarna ansåg därför åtalet för grovt barnpornografibrott inte kunde bifallas, även om mannen faktiskt visste hur gamla flickorna var.

Riksåklagaren överklagade hovrättsdomen och anförde att mannens vetskap om flickornas verkliga

ålder var en sådan omständighet som måste vägas in vid bedömningen av vad som avses med barn enligt straffbestämmelsen om barnpornografibrott.

Högsta domstolen fastställde dock hovrättens domslut. Utgången i målet har lett till att en utredning har fått i uppdrag att se över barnpornografibrottet.

Grov stöld – skall avskedande beaktas vid straffmätning?

En man dömdes av hovrätten för grov stöld till två och ett halvt års fängelse. Brottet hade begåtts på mannens arbetsplats och drabbat bland andra arbetsgivaren. Frågan i målet var i vilken utsträckning man vid straffmätningen skulle ta hänsyn till att han avskedats från sin anställning på grund av brottet. Hovrätten gjorde bedömningen att mannen inte skulle få någon straffnedsättning, eftersom brottsligheten avsett även hans arbetsgivare. Högsta domstolen slog fast att avskedandet trots detta skulle beaktas vid straffmätningen. Högsta domstolen sänkte därför straffet till fängelse i två år.

Grovt penninghäleri

Åtalet i målet riktades mot elva personer. Åtta av dessa åtalades för grova skattebrott, bokföringsbrott och försvårande av skattekontroll. De hade i sina företag låtit bokföra fakturor som inte motsvarades av något faktiskt utfört arbete eller levererade varor. Skattebrotten bestod bl.a. i att man i skattedeclarationer yrkat avdrag för ingående mervärdesskatt för fakturabeloppen.

Två personer – A och B – hade mot betalning låtit utfärda fakturorna och åtalades därför för medhjälp till brotten.

C hade tagit emot betalning från de företag som fått de osanna fakturorna. Av pengarna avsåg drygt två miljoner kronor ersättning till A och B för att de låtit ställa ut fakturorna. Hade C gjort sig skyldig till penninghäleri genom att se till att pengarna nådde A och B?

Såväl tingsrätten som hovrätten dömde C för grovt penninghäleri. C överklagade hovrättens dom till Högsta domstolen som i enlighet med riksåklagarens inställning fastställde hovrättens dom.

I och med Högsta domstolens dom är det nu klarlagt att den som förmedlar ersättning till någon som medverkar i ekonomisk brottslighet genom att ställa ut osanna handlingar kan dömas för penninghäleri. Detta är viktigt för bekämpningen av ekobrott.

Narkotikabrott

Riksåklagaren har överklagat två hovrättsdomar om eget bruk av narkotika. I målen hade hovrätten dömt de tilltalade till samma antal dagsböter för bruk av heroin respektive amfetamin. Riksåklagaren yrkade att antalet dagsböter skulle differentieras med hänsyn till preparatens farlighet.

Högsta domstolen fastställde hovrättens domar. Vilken typ av narkotika det var fråga om ansågs inte påverka brottens straffvärde.

Innebörden av domen är att narkotikabrott som avser eget bruk normalt bör föranleda 30 dagsböter oavsett vilket slag av narkotika det gäller.

Förverkande av en bil som har använts vid narkotikasmuggling

En person dömdes av hovrätten för grov varusmuggling. Han hade i sin bil tagit in nära tre kilo amfetamin till Sverige. Hovrätten ansåg att bilen inte kunde förverkas, eftersom den inte hade särskilt ställts i ordning för smuggling.

Efter överklagande av riksåklagaren biföll Högsta domstolen yrkandet om förverkande. Bilen var visserligen inte särskilt anpassad för smuggling, men eftersom den använts vid narkotikasmuggling var den ändå är att se som hjälpmedel vid brott.

Beslag i mål om förverkande av alkoholdrycker

Ett antal svenska privatpersoner beställde kartonger med vin från Spanien. Vinet kördes till Sverige av en självständig transportör. Vid gränsen togs vinet i beslag och förklarades förverkat.

Beslutet om förverkande överklagades av beställarna. De menade att det svenska förbudet mot att privatimportera alkohol stred mot EG-rätten. Högsta domstolen beslutade att begära förhandsavgörande från EG-domstolen.

Klagandena kom därefter in med ett yrkande om att beslaget skulle hävas i väntan på att frågan om förverkande avgjordes.

Högsta domstolen avlog yrkandet. I beslutet konstaterades att Högsta domstolen tidigare beslutat att begära förhandsavgörande från EG-domstolen och att något sådant ännu inte hade meddelats. Enligt Högsta domstolen är det i nuvarande läge inte osannolikt att den slutliga prövningen av målet resulterar i ett förverkande.

Genom beslutet står det klart att privatimporterad alkohol, t.ex. genom beställning över Internet, kan tas i beslag i varje fall till dess EG-domstolen meddelat sitt förhandsavgörande. Detta väntas komma under våren 2006.

Smuggling och brott mot knivlagen

En man importerade och sålde över sin hemsida på Internet bl.a. knogjärn, kastknivar, blyförsedda handskar samt andra typer av stick- och skärvapen. Frågan var om föremålen omfattades av förbudet mot införsel av farliga vapen till Sverige och förbudet i knivförbudslagen mot att bjuda ut farliga vapen till försäljning.

Målet gällde framför allt om förbuden omfattade handskarna med blyinlägg och stickvapen som hålls gömda i handen och där eggen släpps fram mellan knogarna, vilket gör att de kan användas som slagvapen. Sedan hovrätten ogillat åtalet i den delen överklagade riksåklagaren domen. Högsta domstolen gjorde till stora delar samma bedömning som riksåklagaren, bl.a. när det gällde handskarna med bly och stickvapnen.

Miljöbrott

Målet gällde gränsdragningen mellan miljöbrott och grovt miljöbrott och om brottet var så allvarligt att straffet skulle bestämmas till fängelse. Enligt åtalet hade den tilltalade intill ett vattendrag, vilket ökade spridningsrisken, först hållt ut och därefter försökt elda upp farligt avfall i form av betydande mängder bekämpningsmedel/fenoxisyror, burkar med färgrester och spillolja. Av de bekämpningsmedel/fenoxisyror som hanterats på detta sätt var några förbjudna att användas i Sverige.

Tingsrätten och hovrätten bedömde att gärningen utgjorde miljöbrott men inte grovt brott. Tingsrätten dömde till fängelse två månader medan hovrätten bestämde påföljden till villkorlig dom och dagsböter. Riksåklagaren förde upp målet till Högsta domstolen för att få ett vägledande avgörande om påföljdsvalet för miljöbrott.

Enligt Högsta domstolen hade det visserligen varit fråga om beaktansvärda mängder farligt avfall, men domstolen bedömde att brottet trots detta inte skulle bedömas som grovt.

Uppsätlig eller grovt vårdslös hantering av farliga kemikalier på sådant sätt att allvarliga risker kan uppkomma för omgivningen hör enligt Högsta domstolen till de brottstyper som det är särskilt angeläget att motverka. Även andra faktorer – såsom att brott av det slaget kan vara svåra att upptäcka och att fängelsestraff på detta område kan ha större preventiv betydelse än i många andra sammanhang – talade för att det fanns en viss presumtion för fängelsestraff. I det här fallet ansåg dock domstolen att det inte fanns tillräckligt starka skäl för fängelse. Högsta domstolen ändrade därför inte påföljden villkorlig dom och böter.

Domen måste tolkas så att fängelse mer eller mindre är uteslutet som påföljd för miljöbrott som inte är grovt.

Miljömål – tågtunneln genom Hallandsåsen

Högsta domstolen har meddelat dom i det uppmärksammade målet mot företrädare för Banverket som gäller olovlig grundvattenbortledning i samband med byggandet av tågtunneln genom Hallandsåsen.

Målet i Högsta domstolen gällde tillståndsplikten för bortledning av grundvatten genom tunneln. Tingsrätten, vars dom fastställdes av hovrätten, ansåg att något tillstånd inte krävdes och ogillade åtalet. Efter överklagande av riksåklagaren kom Högsta domstolen till motsatt slutsats än tingsrätten och hovrätten.

Grundförutsättningen för bifall till åtalet är uppfyllt genom Högsta domstolens dom. Eftersom varken tingsrätten eller hovrätten behandlat andra invändningar från de tilltalade, bl.a. att ansvaret för tunnelbygget låg högre upp i organisationen, återförvisades målet till tingsrätten.

Ett av de uppmärksammade målen i Högsta domstolen gällde olovlig grundvattenbortledning i samband med byggandet av tåg tunneln genom Hallandsåsen.

Myndighetsföreskrifter och fängelsepåföljd

Särskilt på områden som gäller näringsverksamhet eller miljöskydd är det vanligt att övergripande lagbestämmelser fylls ut genom föreskrifter av myndigheter eller kommuner. En fråga som länge har diskuterats är om det är möjligt att ha fängelse som påföljd för överträdelse av en sådan utfyllande föreskrift.

I en dom under året har Högsta domstolen slagit fast att detta inte är tillåtet enligt regeringsformen. Fängelse är en så ingripande påföljd att det uteslutande bör vara riksdagen eller regeringen som får bestämma om sådana föreskrifter där fängelse skall kunna följa på en lagöverträdelse.

Flera mål av liknande art är uppe för prövning i Högsta domstolen.

Bara på miljöområdet finns ca 600 liknande straffbestämmelser. Domen kommer alltså att få betydande verkningar när det gäller giltigheten av dessa och andra liknande författningar.

Mål som ännu inte har avgjorts av Högsta domstolen

Den nya sexualbrottslagen – våldtäkt mot barn

Den 1 april 2005 ändrades brottsbalkens bestämmelser om sexualbrott på flera punkter. Ett av de främsta syftena med reformen var att stärka skyddet för barn och ungdomar. I motiven framhålls att barn under 15 år har behov av ett absolut skydd mot alla former av sexuella handlingar. Den nya lagstiftningen innebär att den som har samlag med ett barn under femton år skall dömas för våldtäkt mot barn

till fängelse i lägst två och högst sex år. Utgångspunkten är således att samlag med barn under 15 år skall bedömas som våldtäkt, även om något hot eller våld inte har använts. En undantagsbestämmelse finns. Om brottet med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarligt, skall gärningen i stället bedömas som sexuellt utnyttjande av barn. Straffskalan är då fängelse i högst fyra år.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i två mål som gäller samlag med barn under 15 år.

Det ena målet gäller en 25-årig man som vid ett tillfälle i maj 2005 hade samlag med en 13-årig flicka. Flickan fyllde 14 år i juni 2005. Mannen och barnet hade haft en relation under ett antal månader före samlaget. Något våld eller hot förekom inte. Hovrätten dömde mannen för sexuellt utnyttjande av barn till fängelse i sex månader. Riksåklagaren har överklagat domen och yrkat att gärningen ska bedömas som våldtäkt mot barn.

Det andra målet gäller en 24-årig man som vid ett tillfälle i juli 2005 hade samlag med en flicka som då var 14 år. Mannen och barnet hade inte haft någon relation. De var endast flyktigt bekanta och hade som hastigast träffats vid ett par tillfällen i anledning av att mannen hade ett förhållande med flickans mamma. Hovrätten konstaterade att flickan hade varit vaken hela natten och druckit alkohol i en i vart fall inte obetydlig omfattning, vilket mannen var medveten om. Hovrätten dömde mannen för våldtäkt mot barn och bestämde påföljden till fängelse i två år. Den dömde har överklagat domen till Högsta domstolen.

Grov fridskränkning

En mamma hade under två och ett halvt års tid i bostaden på ett systematiskt sätt och vid upprepade tillfällen, i genomsnitt varannan dag, misshandlat sina tre barn, födda 1993, 1995 och 1997 med smärta som följd. Hon åtalades för grov fridskränkning. Hovrätten fann att det var bevisat att hon vid upprepade tillfällen slagit dem med handen och med olika föremål på kroppen och på huvudet, och dragit dem i håret. Mamman dömdes för misshandel av hovrätten till villkorlig dom med samhällstjänst.

Riksåklagaren har överklagat domen och yrkat att kvinnan ska dömas för grov fridskränkning och att påföljden ska bestämmas till fängelse. Högsta domstolen har ännu inte beslutat om prövningstillstånd.

Grovt sexuellt utnyttjande av underårig – kontraktsvård

Riksåklagaren har överklagat en dom genom vilken hovrätten dömt en person som gjort sig skyldig till flera fall av grovt sexuellt utnyttjande av underårig och barnpornografibrott till kontraktsvård. Hovrätten ansåg att straffvärdet motsvarade fängelse i ett år sex månader. I överklagandet yrkar riksåklagaren att den tilltalade skall dömas till fängelse.

Riksåklagaren menar att den behandlingsplan som kontraktsvården grundas på, och som begränsas till samtal med en legitimerad psykolog/legitimerad psykoterapeut, inte alls är så ingripande som man måste kräva för att den skall kunna godtas som en ersättning för det fängelsestraff som annars skulle ha dömts ut. Riksåklagaren anser därför att påföljden skall vara fängelse.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i målet.

Vållande till annans död – ett barn har dött till följd av överdosering av ett läkemedel

En tre månader gammal flicka vårdades på sjukhus för svåra kramper och behandlades med en kramplösande medicin som gavs intravenöst. Medicinen fanns i två koncentrationer, varav en var tio gånger starkare än den andra. Vid beredning av infusionslösningen tog en sjuksköterska av misstag den starkare koncentrationen. Flickan avled till följd av överdoseringen. Den sjuksköterska som berett lösningen uppgav att hon läst fel på förpackningen och trodde att hon tog den svagare koncentrationen.

Sjuksköterskan dömdes av såväl tingsrätten som hovrätten för vållande till annans död till villkorlig dom och dagsböter men har överklagat till Högsta domstolen.

Hur "stor" skall oaktsamheten vara för att straff ska kunna inträda? Och vilken betydelse har det att det också finns ett disciplinärt ansvarssystem som hanteras av Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, HSAN? Enligt sjuksköterskan finns andra liknande fall där HSAN i stället för att överlämna ärendet till åklagare beslutat att inte vidta några åtgärder alls eller stannat vid erinran eller varning. I det här fallet uppmärksammade åklagaren händelserna genom rapporteringen i medierna och ärendet behandlades aldrig i HSAN.

Högsta domstolen har beviljat prövningstillstånd.

Tjänstefel – polisens våldsanvändning

Riksåklagaren har överklagat en friande hovrättsdom som gäller polisens rätt att använda våld.

Händelsen inträffade sedan det i Stockholm varit ett våldsamt upplopp med omfattande förstörelse av egendom och angrepp mot poliser. Den tilltalade polismannen hade som gruppchef för en polisstyrka, sedan kravallerna klingat av, fått i uppdrag att säkerställa ett gripande av en person som skulle vara en av anförarna vid kravallerna. I samband med gripandet beslutade polismannen att avlägsna en 17-årig flicka från platsen. Flickan försökte då springa däri-

från men blev upphunnen av polismannen som tog ett grepp om henne och tryckte henne mot ett järnräcke med ansenlig kraft.

Riksåklagaren menar att polismannen använt mer våld än polislagen tillåter. Högsta domstolen har bara i några få fall behandlat frågan om polisens rätt att använda våld mot person. Den situation som polismannen i målet ställdes inför är också vanligt förekommande. Våldsanvändning vid avvisning och avlägsnande i samband med oroligheter i folksamlingar, t.ex. vid demonstrationer av olika slag, har under senare år ägt rum i ökad omfattning och det är viktigt att gränserna för polisens rätt att använda våld är tydliga, särskilt med hänsyn till att det ofta krävs snabba beslut. Enligt riksåklagaren behövs det därför ett vägledande avgörande om polisens rätt att använda våld.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i målet.

Grovt rattfylleri – alkoholsets betydelse för påföljdsvalet

Riksåklagaren har överklagat en dom där hovrätten dömt en kvinna som gjort sig skyldig till grovt rattfylleri till skyddstillsyn. Enligt riksåklagaren bör påföljden vara fängelse.

Den tilltalade hade framfört en personbil genom centrala Helsingborg under en helgnatt med 2,04 promille alkohol i blodet. För att undgå körkortsindragning hade hon deltagit i en försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse. Som en del i programmet hade hon betalat mer än 40 000 kronor för ett alkoholås till bilen.

Hovrätten fann att straffvärdet fick anses svara mot fängelse en månad. Valet av skyddstillsyn motiverades med att hon frivilligt gått med på ett omfattande kontrollprogram som kostat henne mycket pengar. Det var också angeläget att hon fortsatte att söka hjälp hos alkoholmottagningen.

I överklagandet anför riksåklagaren att den höga alkoholkoncentrationen och omständigheterna vid körningen gör att trafikfaran måste bedömas som stor. Presumtionen för fängelse är därför stark.

Enligt riksåklagaren faller de kontrollåtgärder den tilltalade valt att underkasta sig i syfte att vill-

korligt få behålla körkortet utanför skyddstillsynspåföljden. Det är inte rimligt att ekonomin även ska vara avgörande för om den som gjort sig skyldig till grovt rattfylleri skall dömas till fängelse. När det gäller brott och straff måste principen om allas likhet inför lagen ha särskilt stor betydelse. Riksåklagaren anser därför att man bör bortse från att den tilltalade deltar i försöksverksamheten med alkoholås.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i målet.

Förverkande av bil från en notorisk rattfyllerist

Ett fordon som har använts vid allvarliga trafikbrott får förklaras förverkat, om det behövs för att förebygga fortsatt brottslighet och förverkande inte är oskäligt.

I ett ärende hade en man dömts för grovt rattfylleri vid fyra tillfällen under ett halvår. Ett rattfylleri ägde rum samma dag och direkt efter att han fått lämna blodprov med anledning av ett rattfylleri tidigare på dagen, ett annat samma dag som han fått hämta ut bilen som varit i beslag. Frågan är om det är oskäligt att förverka bilen som värderats till ca 120 000 kronor.

Riksåklagaren har i ett svar till Högsta domstolen anfört, att det är uppenbart att ett förverkande av mannens bil är nödvändigt för att förebygga fortsatt brottslighet. Bilens värde kan inte ensamt göra ett förverkande oskäligt.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i målet.

Djurplågeri

Åtal väcktes för djurplågeri som bestod i mycket allvarlig vanvård av en kreatursbesättning som bl.a. lett till att tiotalet kor självdött. Tingsrätten dömde till sex månaders fängelse. Hovrätten ändrade påföljden till villkorlig dom med samhällstjänst.

Riksåklagaren har överklagat hovrättens dom. Målet gäller om det, som riksåklagaren vill, skall finnas en presumtion för fängelse vid allvarliga fall av djurplågeri.

Högsta domstolen har beviljat prövningstillstånd i målet.

Grovt tullbrott

Hovrätten hade frikänt personer som åtalats för bl.a. grovt tullbrott. Den centrala delen av åtalet gällde att de tilltalade hade importerat lågenergilampor utan att betala s.k. antidumpningstull. Sådan tull skall enligt en EG-förordning utgå på import av lampor med ursprung i Kina. De tilltalade hade låtit lasta om kinesiska lampor i Vietnam och låtit upprätta falska intyg om att de också hade sitt ursprung där.

Riksåklagaren överklagade domen. Målet berör många rättsligt intressanta frågor, bl.a. om de svenska tullbrottsbestämmelserna omfattar antidumpningstullar och i så fall om regleringen är tillräckligt tydlig för att inte komma i konflikt med legalitetsprincipen. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd.

2.15 Samordning av bekämpning av ekonomisk brottslighet

Samordningen av bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten sker på strategisk nivå dels genom det av regeringen tillsatta Ekorådet, dels genom kontakter mellan myndighetsledningarna.

I Ekorådet ingår Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Tullverket, Brottsförebyggande rådet, Finansinspektionen och Bolagsverket. Riksåklagaren är rådets ordförande. Rådet skall följa utvecklingen av den ekonomiska brottsligheten i samhället, tidigt uppmärksamma nya inslag i den ekonomiska brottsligheten samt vara forum för överläggningar som rör övergripande informationsutbyte myndigheterna emellan och sådant utvecklingsarbete som kräver samverkan mellan flera myndigheter. Rådet skall vidare ta initiativ till myndighetsgemensamma aktioner för att förebygga och bekämpa den ekonomiska brottsligheten samt analysera och utvärdera insatserna. Under 2005 diskuterade rådet bl.a. projekt om fusk med bidrag och livsmedelsförsäljning samt projekt för brottsförebyggande insatser.

Under år 2005 har ett löpande samarbete ägt rum mellan ledningarna för Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten (EBM). I maj 2005

möttes ledningarna för en genomgång av konsekvenserna av de nya organisationslösningar som myndigheterna infört. Vidare diskuterades frågor om ett gemensamt utvecklingsarbete, en gemensam utvecklingsplan och ett gemensamt program för rättslig utveckling och styrning samt om gränsdragningsproblematiken med avseende på vilken myndighet som skall handlägga vissa ärenden.

Som ett resultat av detta har utvecklingscentrum Stockholm tillsammans med EBM gjort en gemensam översyn över vilka mål som lämpligen bör handläggas vid EBM, rutiner vid hantering av mål med blandad brottslighet och frågor rörande gemensam samordning av brottsbekämpningen. Översynen skall vara klar i början av 2006.

Utvecklingscentrum Stockholm har i samverkan med EBM vidare genomfört ett erfarenhetsseminarium för att kartlägga vilka problem som finns för ekoåklagarna utanför EBM och hur ekobrottsbekämpningen kan effektiviseras i samverkan med EBM.

2.16 Åtgärder för att uppnå målen med 24-timmarsmyndigheten

Den viktigaste funktionen för medborgarservice 24 timmar per dygn är åklagarnas organisation för jour utanför kontorstid och häktningsberedskap på helgerna. Åklagarmyndigheten har tidigare haft olika former av jour och beredskap men införde vid årsskiftet 2005/2006 en enhetlig organisation i landet där 7–9 åklagare finns i tjänst ständigt utanför kontorstid. Vid behov kan jourorganisationen utökas snabbt. I stort sett alla åklagare från Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten ingår i organisationen. Under dagtid har samtliga åklagarkammare jouråklagare på plats.

Syftet med åklagarjouren är att det vid alla tidpunkter på året och dygnet skall finnas åklagare som kan fatta beslut om olika tvångsmedel som t.ex. anhållanden, besöksförbud och husrannsakan. Jouråklagarna skall också vid alla tider på dygnet

kunna inleda förundersökning i sådana ärenden som inte kan vänta till nästa morgon eller till efter veckoslutet. Under veckoslut och helger fattar åklagare också beslut om häktningsframställning så att anhållna får sin sak prövad i domstol inom lagstadgad tid. Det finns också dels en särskild beredskap för hantering av mål där den misstänkte är polis eller åklagare, dels en för hantering av oljeutsläpp till sjöss. Beredskapsorganisationerna består av specialister på dessa områden.

Åklagarmyndigheten har en webbplats på Internet med grundinformation om åklagarverksamheten och om myndigheten. På denna plats redovisas också löpande pressmeddelanden, remissvar och viktigare styrdokument. Hela webbplatsen är under omkonstruktion för att underlätta för medborgarna att få information om den rättsliga processen i allmänhet och åklagarverksamheten i synnerhet. I samband med omkonstruktionen övervägs också formerna för kontakt med myndigheten via webbplatsen.

Vid varje åklagararbetsplats finns en allmänhetens dator för sökningar i myndighetens diarium. Under 2005 har möjligheter skapats att söka i en nationell databas för det allmänna diariet. Vidare har myndigheten för sina allmänna ärenden infört ett IT-system kallat ALP IM med funktionalitet för webbsökningar i diariet. Med dessa grundinvesteringar kommer myndigheten att kunna överväga möjligheten till tillgång till diarierna via webbplatsen på Internet. En sådan lösning kan dock realiserats tidigast under 2008.

Möjligheterna till sökningar i brottmålsdiariet har varit begränsade då datorerna är kopplade till regionala databaser. Sedan 2003 pågår utvecklingen av ett nytt IT-system kallat Cåbra för diarieföring och hantering av myndighetens brottmålsärenden. Det nya systemet, som kommer att börja införas under 2006, bygger på en databas med information om alla ärenden.

2.17 Omställning av åklagarorganisationen till en myndighet

Organisationsarbetet i stort

Verksamhetsåret 2005 präglades inledningsvis av ett intensivt arbete med att stabilisera och konsolidera den nya organisationsstrukturen med nyinrättade utvecklingscentrum och en ny, mer självständig roll för åklagarkamrarna. Bemanningen från och med årsskiftet av såväl de nya utvecklingscentrumen som de nya funktionerna vid riksåklagarens kansli var väl förberedd. Detta medförde att den nya myndighetsledningen fick en snabb start och att den löpande styrningen påverkades minimalt. Nya former för styrning och uppföljning infördes tidigt och de nya ledningsformerna medverkade redan från början i den fortsatta utvecklingen av organisationen och verksamheten. En viktig förändring mot tidigare var att också kammarcheferna deltog i den centrala ledningen av verksamheten. Processen för planering, budgetering och uppföljning har i stort följt tidigare fastlagda rutiner. Utvecklingen och anpassningen av dessa till den nya organisationens krav och villkor har påbörjats.

Under det andra halvåret 2005 inriktades organisationsarbetet på formerna för den rättsliga styrningen. Ett system för rättslig styrning och uppföljning har utvecklats och börjat tillämpas. I detta ingår en beslutstruktur, bl.a. Åklagarmyndighetens föreskrifter och riktlinjer, riksåklagarens rättsliga promemorior och handböcker.

Såsom angavs i förutsättningarna för organisationsreformen är kammarstrukturen i huvudsak oförändrad. Viktiga förändringar i kammarorganisationen är dock inrättandet av riksenheten mot korruption och riksenheten för polismål. Båda enheterna leds av överåklagare och är bemannade med kvalificerade specialister. Under 2005 genomfördes också en utvärdering av de internationella kamrarnas verksamhet och organisation bl.a. mot bakgrund av den nya organisationen. Utvärderingen kommer att ligga till grund för ställningstaganden om de internationella kamrarna under 2006. Bland annat utreds frågan om en mer samordnad och rationell

bekämpning av den internationella, allvarliga organiserade brottsligheten.

Som ett resultat av de rationaliseringseffekter som skulle uppstå genom omorganisationen redovisade Riksåklagaren i sin organisationsrapport till regeringen i mars 2004 att resurser motsvarande 30 åklagare skulle kunna tillföras den operativa verksamheten. Det var den beräkning som också regeringen angav som ett av skälen till omorganisationen i sin proposition till riksdagen om förslaget till en enmyndighetslösning. Under 2005 har detta mål inte helt kunnat infrias på grund av de budgetrestriktioner som regeringen beslutade om inför 2005. Antalet åklagare har dock ökat under året, och ytterligare åklagarresurser skall tillföras under 2006.

Styrnings- och ledningsformerna

En av de viktigaste frågorna i samband med planeringen av den nya organisationen var hur styrningen skulle ske av 43 åklagarkammare direkt underställda riksåklagaren. I den organisation som gällt från 1996 fanns sex myndigheter under riksåklagaren. Cheferna för dessa var i sin tur ansvariga för 4–8 kammare var. Kamrarna styrdes bl.a. genom regionala ledningsmöten och tillsyn. I den nya organisationen har formerna för styrning och uppföljning av verksamheten och för kontakterna mellan kamrarna och den centrala ledningen anpassats och utvecklats. Ledningsfilosofin bygger på mål- och resultatstyrning, där kammarcheferna har ansvaret för genomförandet av verksamheten med utgångspunkt från de mål som formulerats och inom ramen för sina resurser. Den övergripande arbetsfördelningen regleras genom myndighetens arbetsordning.

Åklagarmyndigheten har som enrådgivningsorgan beslutande ledningsgrupp. De kontaktorgan som inrättats har därför som uppgift att på olika sätt ge råd och synpunkter till riksåklagaren inför beslut i viktiga frågor. De har också som uppgift att föra ut de budskap som är viktiga för verksamhetens utveckling. Följande samverkansformer har bildats:

Regionala samverkansgrupper

Kamrarna har bl.a. som ersättning för de regionala ledningsgrupperna på eget initiativ bildat samver-

kansgrupper för fortsatta kontakter. Det finns fem samverkansgrupper som i huvudsak bygger på geografisk närhet. I dessa grupper diskuteras dels administrativa frågor och resursfrågor men också frågor om verksamhetens utveckling. Varje samverkansgrupp har utsett en talesman som har mandat att företräda kammarcheferna i diskussioner med den centrala ledningen.

Ledningsråd

En gång per månad kallar riksåklagaren och vice riksåklagaren de fem företrädarna för kammarcheferna, de överåklagare som är chefer för utvecklingscentrumen samt avdelningscheferna inom riksåklagarens kansli till ett ledningsråd. I ledningsrådet behandlas såväl den strategiska verksamhetsplaneringen som olika administrativa frågor av större betydelse för myndighetens verksamhet.

Överåklagarmöte

En gång per månad kallar riksåklagaren och vice riksåklagaren de överåklagare som är chefer för utvecklingscentrum, de överåklagare som är avdelningschefer inom riksåklagarens kansli, generaldirektören vid EBM samt informationsdirektören och administrativa direktören till ett möte om tillsyns- och utvecklingsfrågor. I denna grupp diskuteras metodutveckling, kvalitets- och tillsynsfrågor, rättslig utveckling m.m. I detta forum läggs grunden för åklagarväsendets strategiska rättsliga utveckling.

Chefsmöten

En gång per halvår träffas myndighetens alla chefer till ett chefsmöte. Vid dessa möten diskuteras såväl verksamhets- och utvecklingsplaner som administrativa frågor, t.ex. frågor om personalpolitik och arbetsmiljö.

Systematiska kammarchefsbesök

Varje kammarchef besökte under 2005 riksåklagarens kansli under en dag. Under denna dag hade kammarchefen möjlighet att diskutera sin verksamhet med alla avdelningschefer. Kammarchefen träffade också riksåklagaren för ett medarbetarsamtal.

Kammarbesök

Riksåklagaren har under 2004 och 2005 besökt i det närmaste alla åklagarkammare. Besöken har i huvudsak varit kontaktskapande och gett riksåklagaren möjlighet att träffa åklagare och administratörer i deras vardagssituation. Vid besöken har kammarens resultat samt rättsliga utvecklingsfrågor diskuterats.

Planering och uppföljning

Styrningen av 43 åklagarkammare kräver en systematisk planering och uppföljning. Utöver de föreskrifter och riktlinjer som löpande reglerar både rättsliga och administrativa frågor finns två årliga planeringsdokument – en verksamhetsplan och en utvecklingsplan.

Verksamhetsplanen gäller ett år och reglerar inriktningen av verksamheten med prioriteringar och resursramar. I planen formuleras också mål och krav på kamrarnas resultat samt de återrapporteringskrav som gäller. Som underlag för verksamhetsplanen genomförs planerings- och budgetdialoger med ledningarna för samtliga åklagarkammare, utvecklingscentrum och avdelningar inom riksåklagarens kansli.

Utvecklings- och tillsynsplanen är en rullande flerårsplan som reglerar inriktningen av myndighetens aktiviteter när det gäller metodutveckling, rättslig utveckling samt tillsyn. Planen avser i huvudsak utvecklingscentrumens projekt och aktiviteter, men också de centrala avdelningarnas och kamrarnas egna utvecklingsaktiviteter samt deras medverkan i utvecklingscentrumens projekt. Den innehåller också en plan för de rättsfrågor som är särskilt prioriterade att drivas i domstol och särskilt för prövning i Högsta domstolen.

Såväl verksamhetsplanen som utvecklings- och tillsynsplanen följs upp systematiskt och löpande. Ett viktigt uppföljningsinstrument är den omfattande verksamhetsstatistik som produceras och analyseras varje månad. Resultaten sammanfattas kvartalsvis i den resultatmodell som gällt för Åklagarorganisationen under flera år och som till viss del modifierats bl.a. med hänsyn till ändringarna av organisationen. Av denna uppföljning framgår resultat som avser lagföring, genomströmningstider och

balanser både på kammarnivå och per brottstyp. Varje månad upprättas också en ekonomisk rapport med analys och en rapport över personalläget. De analyserade verksamhets- och ekonomirapporterna ligger till grund för justeringar av verksamheten.

Tillsyn och utvärdering

Riksåklagaren och överåklagarna har ansvaret för tillsynen av verksamheten. Den löpande tillsynen sker i två dimensioner. En är funktionell (indelning i brottsområden) och den andra är strukturell.

Med funktionellt ansvar menas att de överåklagare som är chefer för utvecklingscentrum, utöver att vara utvecklingschefer inom Åklagarmyndighetens centrala ledning, med stöd av rättegångsbalken också är ansvariga för tillsynen av verksamheten inom sina ansvarsområden. Det innebär t.ex. att överåklagaren vid utvecklingscentrum Stockholm, med ansvar för bekämpningen av narkotikabrott, också har ett nationellt tillsynsansvar för bekämpningen inom området. Det innebär också att flertalet överprövningar som gäller narkotikabrott hantearas på utvecklingscentrum Stockholm, som då dels kan bygga upp en kunskap om generella brister i brottmålshanteringen, dels har den samlade kunskapen för att bäst kunna avgöra överprövningarna.

Med strukturellt ansvar menas att åklagaravdelningen vid riksåklagarens kansli har ansvaret för den totala kvaliteten hos respektive åklagarkammare. Ansvaret inbegriper såväl ärendehandläggningen som ledningen och styrningen av åklagarverksamheten. Avdelningen svarar också för beredningen av överprövningsbeslut och anmälningar om tjänstefel som avgörs av riksåklagaren samt för nationella tillsynsinsatser som griper över samtliga brottsområden. Till exempel har en särskild tillsynsgrupp gjort en kartläggning och analys av förekomsten av äldre ärenden vid kamrarna. Under året har också ett tillsynsprojekt inletts för att identifiera de faktorer som bidrar till en väl fungerande åklagarkammare med hög kvalitet, hög lagföring och goda verksamhetsresultat i övrigt. Syftet med projektet är att finna goda exempel som kan utgöra en grund för fortsatt förbättringsarbete vid åklagarkamrarna för en ökad kvalitet och en högre lagföring.

Det administrativa arbetet

Förutsättningarna

I den tidigare Åklagarorganisationen hanterades det löpande stödet till åklagarkamrarna i huvudsak av administratörer vid de regionala åklagarmyndigheternas kanslier. Dessa administrerade och lämnade stöd till kamrarna vad gällde ekonomistyrning, personalfrågor, viss utbildning, IT-stöd, lokalfrågor, utrustning samt viss upphandling. Genom övergången till en enmyndighetslösning avvecklades dessa regionala kanslier. Vid myndighetskanslierna arbetade ca 40 administratörer.

Under 2004 förbereddes organisationen för denna förändring. Huvudinriktningen var att identifiera och åtgärda de administrativa processer som var absolut avgörande för den nya myndighetens verksamhet och se till att dessa fungerade. Övriga rutiner har åtgärdats vartefter utrymme funnits. I detta arbete har också ingått att fördela ansvaret för olika administrativa beslut och befogenheter mellan den centrala ledningen och kammarcheferna.

Den administrativa organisationen

På central nivå hanteras de administrativa frågorna inom den administrativa avdelningen vid riksåklagarens kansli. Arbetet leds av en administrativ direktör. Avdelningen består av fem enheter; ekonomienheten, personalenheten, planeringsenheten, IT-enheten och dokumentationsenheten.

För att kunna ge en god service till åklagarkamrarna har den centrala administrationen förstärkts med tio anställda. Vid kamrarna har inga personella förstärkningar gjorts för de administrativa frågorna. Den nya organisationen med den ökade självständigheten för kamrarna ställer dock ökade krav på den administrativa kompetensen. Ett krav vid utvecklingen av den nya organisationen har varit att kammarcheferna inte skulle belastas med fler rent administrativa frågor. Därför har de tidigare kansliföreståndarbefattningarna ersatts av chefsadministratörer för vilka gäller avsevärt ökade kompetenskrav. Flertalet av kansliföreståndarna har valt att övergå till chefsadministratörsbefattningar och kommer att genomgå en omfattande utbildning. Nya chefsadministratörer som anställs har normalt

en akademisk utbildning, t.ex. högskoleekonom.

Omstruktureringen av den administrativa verksamheten har i stort sett gått som planerat. Synpunkterna från kammarcheferna på det centrala administrativa stödet är i huvudsak positiva. Utvecklingen av det administrativa arbetet bl.a. genom en ökad datorisering samt ökad likformighet och en enhetlig organisationskultur, kommer dock att behöva ske i takt med att resurser för detta kan göras tillgängliga.

Personalfrågorna

Förutsättningar och principer

De regionala åklagarmyndigheterna var anställningsmyndigheter och hade personalansvaret för sin personal, även om det formella anställningsbeslutet för åklagare fattades av riksåklagaren. När myndigheterna upphörde gick anställningsansvaret för all personal över till den nya Åklagarmyndigheten. Inför inrättandet av myndigheten fanns två större personalfrågor att hantera, dels avvecklingen av personalen vid de regionala myndighetskanslierna, dels bemanningen av utvecklingscentrumen och de nya avdelningarna vid riksåklagarens kansli. En annan viktig fråga var kompetensen för ledning och administration av de administrativt mer självständiga kamrarna.

Det strategiska beslutet för all hantering av personal var att i så stor utsträckning som möjligt bereda den befintliga personalen anställning i den nya organisationen, även om det för vissa skulle innebära förändrade arbetsuppgifter. En viktig förutsättning var dock att de har den kompetens som krävs för befattningen. En annan viktig utgångspunkt för bemanningen av den nya organisationen var att alla nya befattningar vid riksåklagarens kansli och utvecklingscentrumen skulle tillsättas i konkurrens och med ett transparent förfarande. Omorganisationen innebar inga större förändringar av kamrarnas bemanning. Vid omorganisationen inrättades också riksenheter för polismål respektive mot korruption. Den personal som arbetade med motsvarande verksamhet vid regionkanslierna överfördes till respektive enhet. I den mån personal tillförts har det skett genom ett utlysningförfarande.

Uppsägningar och andra personalåtgärder

Åtta anställda, i huvudsak vid de tidigare regionkanslierna, har sagts upp på grund av arbetsbrist. Övriga anställda vid regionkanslierna har fått fortsatta anställningar. De har ersatt anställda som slutat eller fått anställning på nyinrättade befattningar vid utvecklingscentrumen eller riksåklagarens kansli.

Som angetts ovan var ett viktigt syfte med omorganisationen att frigöra resurser för den operativa verksamheten. Detta skulle ske genom en minskning av administrationen. Genom avvecklingen av de regionala myndighetskanslierna blev den administrativa personalen vid dessa övertalig. Vid tidpunkten för omorganisationen var antalet berörda ca 30.

Ett av målen med omorganisationen var att föra över resurser till den operativa verksamheten genom avveckling av administrativ personal. Antalet uppsägningar har kunnat begränsas genom att myndigheten har satsat på att överföra personal till lediga befattningar och genom kompetenshöjande åtgärder se till att de klarar de nya uppgifterna. I vissa fall har medel avsatts för dubbling av befattningar i avvaktan på en förestående pensionsavgång. De uppsägningar som genomförts har skett i nära kontakt med de berörda och med hänsyn till deras personliga situation. Den stora hänsyn som tagits till de anställda i samband med personalavvecklingen bedöms ha gett positiva företagsekonomiska effekter. Verksamheten har kunnat bedrivas vidare utan stora konflikter och effektivitetsförluster. Vidare är en sådan personalpolitik också en förutsättning för förtroendet för kommande förändringar av både organisationen och verksamheten.

2.18 Verksamheten vid utvecklingscentrumen

En viktig del i Åklagarmyndighetens nya organisation är inrättandet av de fyra utvecklingscentrumen. Centrumen leds av överåklagare och är lokaliserade till Stockholm (ca 10 årsarbetare), Malmö (ca 5 årsarbetare), Göteborg (ca 8 årsarbetare) och Umeå (knappt 5 årsarbetare). Överåklagarna har under

riksåklagaren ansvaret för åklagarverksamheten inom sina respektive ansvarsområden. Ett ansvarsområde är inte geografiskt begränsat utan funktionellt och nationellt. Överåklagarnas ansvarsområden beslutas av riksåklagaren.

Varje utvecklingscentrum svarar inom sitt ansvarsområde för

- rättslig tillsyn och kontroll
- rättslig utveckling
- metodutveckling
- analys och uppföljning
- kunskapsupbyggnad
- intern och extern information
- internationella frågor
- samverkan med andra myndigheter
- utveckling av brottsbekämpningen.

Verksamheten har inledningsvis präglats av uppbyggnad, kunskapsinhämtning och upparbetandet av samverkansrutiner. I enlighet med Åklagarmyndighetens utvecklingsplan för 2005–2007 har också en omfattande projektverksamhet bedrivits. Exempel på denna verksamhet har redovisats i tidigare avsnitt i denna årsredovisning. Syftet har varit att öka lagföringen, höja kvaliteten i verksamheten och åstadkomma en större enhetlighet i handläggning och beslutsfattande. Vissa av åtgärderna bedöms få effekter på kortare sikt, andra på längre. Det är dock efter endast ett år för tidigt att bedöma dessa effekter.

Utvecklingscentrum Stockholm

Ansvarsområdet för utvecklingscentrum Stockholm är förmögenhetsbrott (inklusive ekobrott) och övriga brottsbalksbrott inklusive "säkerhetsbrott", IT-brott, korruption (20 kap. 2§ och 17 kap. 7§ BrB), och generella påföljdsfrågor. Ansvarsområdet motsvarar 4–5 kap., 7–11 kap., 13–15 kap., 18–19 kap. och 21–22 kap. brottsbalken samt viss specialstraffrätt, som skattebrottslagen, lagen om straff för terroristbrott och lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall m.m. Vidare omfattar ansvarsområdet miljöbrott, arbetsmiljöbrott och närliggande specialstraffrätt på livsmedels-

och kemikalieområdet samt s.k. "cites"-brottslighet. Även narkotikastrafflagen samt lagen om förbud mot vissa dopningsmedel (inkl. smuggling) ingår i ansvarsområdet.

I samband med att verksamheten vid utvecklingscentrumet påbörjades överflyttades Riksåklagarens miljöbrottsenhet dit. Förhållandevis mycket resurser har bundits upp kring just detta rättsområde. Det har varit ett strategiskt beslut att den nya organisationen inte skulle medföra att den centrala verksamheten på miljöområdet försvagades.

Utvecklingscentrumet har under 2005 handlagt ca 700 överprövningsärenden. Drygt 40 av dessa (ca

7 procent) har lett till att åklagarens beslut ändrats. Vidare har 35 remisser och 20 underhandsdelningar handlagts.

Projektverksamhet

Människohandel

Under första halvåret 2005 genomförde utvecklingscentrum Stockholm två seminarier om människohandel. Avsikten med dessa var att ta fram specifika problemställningar vid bedrivande av förundersökningar avseende människohandel och koppleri av människohandelsliknande karaktär. Som ett led i utvecklingen av arbetsmetoder och samarbete med berörda myndigheter och frivilligorganisationer deltar Åklagarmyndigheten i ett utvecklingspartnerskap inom Equalprogrammet. Projekttiden är beräknad till tre år.

Miljöbrott

Problem med miljömålen är en jämförelsevis hög andel ogillade åtal och – på vissa håll – stora balanser. Syftet med projektet är att försöka höja andelen bifallna åtal. I projektet ingår att verka för en ökad användning av företagsbot.

Arbetet har till en början omfattat en analys av miljöbrottsdomar för att undersöka om det finns några systematiska problem, t.ex. av beviskaraktär eller på annat sätt av utredningsmässig art. Slutsatserna av denna första del av domsanalysen har redovisats i en rapport. Ytterligare en fråga är hur ökade resurser kan läggas på de mer allvarliga brottsutredningarna. Under året har miljöbrottsenheten dessutom genomfört ett erfarenhetsseminarium med miljöåklagarna i landet och där bl.a. diskuterat resultatet av den första delen av domsanalysen. Utöver detta har enheten genomfört ett flertal tillsynsbesök på olika åklagarkammare i landet.

Arbetsmiljöbrott

Projektet har syftat till att klarlägga rättsläget och höja effektiviteten när det gäller utredningar om arbetsmiljöbrott. I samverkan med Arbetsmiljöverket anordnades därför ett erfarenhetsseminarium, där arbetsmiljöåklagare och jurister från Arbetsmiljöverket deltog.

Miljömålen har en jämförelsevis hög andel ogillade åtal och – på vissa håll – stora balanser.

Narkotikabrott

Under året har projektet "Farlighetsbedömningar av narkotika" avslutats. Syftet med arbetet har varit att skapa vägledning för farlighetsbedömningen. Samtidigt ges ytterligare förutsättningar för ökad enhetlighet över riket när det gäller rubricering och påföljdsfrågor i narkotikabrottmål.

Hösten 2005 anordnade Mobilisering mot narkotika, Rikskriminalpolisen och utvecklingscentrum Stockholm en tvådagars narkotikakonferens på temat "Enhancing the combat of drug related organised crime in the Baltic Sea Region".

I samarbete med polisen i Stockholm har ett arbete påbörjats när det gäller snabbtester av narkotika. Arbetet är inriktat på att ge rekommendationer för i vilka situationer som ett snabbtest av narkotika kan vara tillräckligt.

Bedrägerier

Arbetet inom området har bestått av följande delprojekt.

- Ett tillsynsprojekt som omfattande granskning vid sex åklagarkammare av nedlagda försäkringskassebedrägerier under 2004.
- Genomgång av utbildningsbehov.
- Manualer för bedrägeriutredningar.
- Kontaktåklagare för bedrägerier har utsetts vid varje allmän kammare.
- Rättspraxis beträffande s.k. skimmade kort har sammanställts.
- Ett seminarium om kortbedrägerier, bl.a. skimmade kort, har hållits under hösten 2005 för kontaktåklagarna.
- Ett utkast till riktlinjer för handläggning av bedrägligt beteende, s.k. snyltningsbrott, har tagits fram.

Grova rån

Frageställningar som diskuterats, utifrån bl.a. erfarenheterna av de ogillande domarna i Göteborgs tingsrätt samt i hovrätten över Skåne och Blekinge i det s.k. värdetransportrånålet, är på vilket sätt man framgångsrikt skall kunna driva förundersökningar när det gäller grov organiserad brottslighet. Projektet kommer att avslutas under våren 2006, dels i form av en RättsPM, dels i form av ett seminarium.

Gränsdragningen stöld/snatteri

Ett projekt har genomförts under hösten 2005 för att åstadkomma en mer nyanserad syn på gränsdragningen mellan stöld och snatteri i fråga om organiserade snatterier från butik. I projektet har även City åklagarkammare och City polismästardistrikt deltagit.

Ekobrott

Arbetet har redovisats i avsnitt 2.15.

RättsPM

- 2005:17 Farlighetsbedömning av narkotika, rapport
- 2005:18 Åtalsprövning i miljömål
- 2005:19 Människohandel
- 2005:20 Bedrägerier, projektrapport
- 2005:21 Bedrägerier – en samverkansmodell (socialförsäkringsbedrägerier)
- 2005:22 Bedrägerier – skimmade kort, rättsfalls-sammanställning
- 2005:23 Domsanalys – ogillade åtal enligt 29 kap. 1–2 §§ miljöbalken.

Rapport

Miljöbrott – Effektivare miljöbrottsbekämpning

Handböcker

- Hantering av ärenden rörande olagliga utsläpp från fartyg
- Handbok för en effektivare miljöbrottsbekämpning.

Utvecklingscentrum Malmö

Ansvarsområdet för utvecklingscentrum Malmö är främst hatbrott, frågor om mänskliga rättigheter, trafikbrott, smugglingsbrott utom smuggling av narkotika och dopningsmedel samt all den övriga specialstraffrätt som inte särskilt angivits tillhöra ett annat utvecklingscentrum. Vidare omfattas brotten mot allmän ordning i 16 kap., brotten mot allmän verksamhet i 17 kap. och skadegörelsebrotten i 12 kap. brottsbalken.

Det första årets verksamhet har inneburit ett arbete med att finna lämpliga sätt att samverka med åklagarkamrarna och den operativa åklagarverksamheten. Med hänsyn till att utvecklingscentrum

Malmö inom sitt verksamhetsområde har en mycket stor del av specialstraffrätten är också behovet av externa samverkanspartners påtagligt.

Utvecklingscentrumet har deltagit aktivt i media och i andra offentliga debatter, seminarier och utredningar, t.ex. vad gäller rättssäkerhetsfrågor, mänskliga rättigheter, hatbrott och inte minst inom trafikområdet.

Utvecklingscentrumet har under året handlagt 78 överprövningar. 15 av dessa (ca 19 procent) har lett till att åklagarens beslut ändrats.

Projektverksamhet

Barnpornografi

Under året har ett seminarium ägt rum där åklagare med stor erfarenhet av barnpornografibrott delat med sig av sina kunskaper. En sammanställning av domar är under framställning liksom en handledning för handläggning av ärenden avseende barnpornografibrott.

Hatbrott

Utvecklingscentrum Malmö har under 2005 bedrivit ett omfattande hatbrottsprojekt. Bland annat har ett seminarium för poliser och åklagare anordnats tillsammans med Rikspolisstyrelsen. Projektet har beskrivits närmare i avsnitt 2.10.

RättsPM

- 2005:1 Olovlig körning: Grovt brott? Uppsåt? Påföljd?
- 2005:2 Förverkande enligt 7 § Trafikbrottslagen
- 2005:3 Utländska körkort – några rättsliga frågor
- 2005:4 Hastighetsövervakning – mätning från nya fjärrstyrda kameraskåp
- 2005:8 Påföljd för grovt vållande till annans död och grovt rattfylleri
- 2005:9 Vägledning för den straffrättsliga bedömningen av klotter
- 2005:10 Rödljuskörning – stopplinjens betydelse
- 2005:12 Mopeder – några rättsliga frågor
- 2005:13 Vapenbrott – ett urval överrättsfrågor
- 2005:14 Vapenbrott – nyare underrättsdomar

2005:15 Vapenbrott – praxis och behov av förändringar

2005:16 Hatbrott, projektrapport.

Utvecklingscentrum Göteborg

Ansvarsområdet för utvecklingscentrum Göteborg är våld mot person inklusive sexualbrott. Ansvarsområdet motsvarar 3 kap., 4 kap. 4a och 5 §§ och 6 kap. brottsbalken samt viss specialstraffrätt, som lagen om förbud mot könsstympning av kvinnor och lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster samt lagen om besöksförbud. Undantag görs för 3 kap. 10 § brottsbalken rörande arbetsmiljöbrott, som hanteras tillsammans med miljöbrotten vid utvecklingscentrum Stockholm. Vållande till annans död och vållande till kroppsskada i trafiken hanteras tillsammans med trafikbrotten vid utvecklingscentrum Malmö.

Utvecklingscentrum Göteborg har under året knutit många nya kontakter med myndigheter och intresseorganisationer som arbetar med utvecklingsarbete inom centrumets ansvarsområde. Åklagare vid centrumet har i stor utsträckning deltagit som föreläsare i samband med seminarier och konferenser anordnade av andra myndigheter och intresseorganisationer. Rådgivning till andra åklagare har under det sista halvåret ökat påtagligt och förekommit så gott som dagligen.

Utvecklingscentrumet har redan under det första året kunnat skaffa sig en bra överblick över åklagarnas handläggning av vålds- och sexualbrott i landet och den praxis som för närvarande råder. Detta har bl.a. skett genom den mycket omfattande överprövningsverksamheten.

Utvecklingscentrum Göteborg har under 2005 handlagt ca 750 överprövningar. Cirka 70 av dessa (ca 9 procent) har lett till att åklagarens beslut ändrats.

Projektverksamhet

Den nya sexualbrottslagstiftningen

En utbildning har i samverkan med utbildningsenheten genomförts för att ge åklagarna kunskap om den nya sexualbrottslagstiftningen, som trädde i kraft den 1 april 2005.

Kvinnofrid

Inom ramen för ett kvinnofridsprojekt, som inleddes under sommaren 2005 med en genomgång och analys av statistik, har fyra åklagarkammare varit föremål för tillsyn under året. I samband med tillsynen har information inhämtats om bl.a. organisationen inom kamrarna och hanteringen av aktuella ärenden samt åklagarnas samverkan med polis och andra myndigheter. Sammanlagt har cirka 50 akter infordrats för granskning.

Granskning av brottsutredningar gällande våldtäkt
Projektet har beskrivits i avsnitt 2.7.

Hedersrelaterat våld (regeringsuppdrag)
Projektet har beskrivits i avsnitt 2.7.

Barnahus (regeringsuppdrag)
Projektet har beskrivits i avsnitt 2.8.

RättsPM

- 2005:5 Ny sexualbrottslagstiftning den 1 april 2005
2005:6 Den nya sexualbrottslagstiftningen – en första praxisöversikt
2005:7 Ofredande, våld inför barn – en ny HD-dom.

Rapport

- Granskning av brottsutredningar avseende våldtäkt och grov våldtäkt där brottsoffret är över 15 år (Åklagarmyndighetens och Rikspolisstyrelsens gemensamma inspektion, RPS/ÅM 1/05, Åklagarmyndighetens dnr 2005/0123).

Övrigt

- I samråd med Socialstyrelsen och RPS har Åklagarmyndigheten (utvecklingscentrum Göteborg) tagit fram en broschyr för polis och åklagare om kvinnlig könsstympning. Broschyren har distribuerats till samtliga åklagarkammare.
- Dokumentärfilm om Barnahus på Island.

Utvecklingscentrum Umeå

Ansvarsområdet för utvecklingscentrum Umeå är främst generella straffprocessuella frågor, brottsofferfrågor, utvecklingen av gränssnittet polis/åkla-

gare, samarbete åklagare/domstolar samt brott enligt brottsbalkens 20 kap. om tjänstefel m.m. (utom 2 §).

En viktig uppgift för utvecklingscentrum Umeå under året har varit att sprida kunskap om verksamheten såväl inom som utom åklagarväsendet. Utvecklingscentrumet behöver också kontakter med den operativa åklagarverksamheten för att få kunskap om behov av utvecklingsinsatser. Som ett led i detta har under året ett antal kammarbesök gjorts.

Överprövningsärendena och anmälningarna mot åklagare hänför sig till ett rätt begränsat sakområde – i huvudsak tjänstefel. 310 överprövningar har avgjorts, och 33 av dessa (nära 11 procent) har lett till en ändring av åklagarens beslut.

Projektverksamhet**Granskning av det s.k. Knutbyärendet**

Syftet med granskningen var att ta till vara erfarenheter från brottsutredningen, främst när det gäller samarbetet mellan polis och åklagare. Även frågor som bevissäkring och bevisvärdering, hur extern och intern information hanterades samt vilka särskilda svårigheter som präglade denna utredning omfattades av utvärderingen.

Ungdomsbrott

Projektet har bestått av tre delar;

1. Yttrande över betänkandet (SOU 2004:122) Ingridanden mot unga lagöverträdare.
2. Tillskapande av en ny utbildning för ungdomsåklagare i samarbete med åklagaravdelningen/utbildningscentrum. Den första kursen ägde rum i oktober 2005.
3. Framtagande av nya riktlinjer för handläggning av ungdomsmål. (Se avsnitt 2.9.)

Mängdbrott

Projektet har beskrivits i avsnitt 2.11.

RättsPM

2005:24 Mängdbrottsreformen – en utvärdering.

3 Kompetensförsörjning

3.1 Mål för kompetensförsörjningen

Under 2005 har det personalpolitiska arbetet inriktats på arbete enligt de långsiktiga mål för kompetensförsörjningen som lades fast för den nya Åklagarmyndigheten. Det övergripande målet var att skapa en enhetlig syn på kompetensförsörjningen i Åklagarmyndigheten.

Delmål för arbetet med kompetensförsörjningen har bland annat varit att:

- personellt förstärka de operativa resurserna
- öka andelen kvinnliga chefer
- stimulera till ökad friskvård och minska sjukfrånvaron
- rekrytera för att uppnå en jämnare könsfördelning
- öka antalet medarbetare med annan etnisk och kulturell bakgrund än den svenska
- Åklagarmyndigheten skall vara en av de mest attraktiva arbetsplatserna för de bästa juristerna
- utveckla det administrativa arbetet för att stimulera unga personer att söka sig till Åklagarmyndigheten.

Läget och åtgärderna för att uppnå dessa mål redovisas i kommande avsnitt.

3.2 Personalpolitiska åtgärder

Arbetsmiljö

Åklagarmyndigheten har fortsatt att bedriva ett aktivt arbetsmiljöarbete under 2005. Utifrån myndighetens gemensamma handlingsplan har åklagarkammarna bedrivit ett systematiskt arbetsmiljöarbete. I likhet med 2004 gjordes 2005 en uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Där framkom bland annat att:

- Rehabiliteringsutredningar har genomförts i samtliga fall där så krävs.

- 97 procent anser att det finns en tydlig uppgifts- och ansvarsfördelning för arbetsmiljöarbetet på arbetsplatsen.

En arbetsmiljöenkät som riktade sig till alla anställda genomfördes i slutet av 2005. Av enkäten framgick bland annat att:

- 83 procent av de anställda har haft medarbetarsamtal under året, vilket är en ökning med 6 procent.
- 93 procent av de anställda som är föräldrar ansåg att arbetet inom åklagarmyndigheten går bra eller till viss del bra att förena med ett fungerande föräldraskap.

I likhet med 2004 genomfördes under 2005 en enkätundersökning som riktade sig till chefer. Av denna enkät framgick bland annat att:

- 77 procent av cheferna under året har haft medarbetarsamtal med sin chef, vilket är en ökning med 13 procentenheter.
- 82 procent av landets åklagarkammare regelbundet har arbetsplatsträffar minst en gång i månaden.
- 87 procent av landets åklagarkammare har genomfört arbetsmiljöronder under året.

Under 2005 har Åklagarmyndigheten fortsatt att utveckla och förbättra säkerhetsrutiner och rutiner för att ta hand om medarbetare som utsatts för våld eller hot. En partsgemensam utbildning med samtliga chefer och arbetsplatsombud har genomförts om krisreaktioner och debriefing. Syftet var att skapa grundkunskaper om krisreaktioner samt omhändertagande. Åklagarmyndigheten har även under året skapat en rikstäckande organisation med 20 debriefinghandledare som skall kunna stötta och handleda medarbetare som utsatts för våld eller hot.

Under året har en översyn gjorts av det planverk som reglerar säkerhetsarbetet i Åklagarmyndigheten. Säkerhetsplaner finns vid varje åklagarkammare.

En ny myndighetsgemensam plan är under framtagande och skall gälla från 2006. Vidare har Åklagarmyndighetens krishanteringsplan uppdaterats för att anpassas till den nya myndighetskonstruktionen.

En krisövning genomfördes under 2005 för att öva krisledningsgruppen vid riksåklagarens kansli samt för att pröva planens funktionalitet.

Brottsförebyggande rådet redovisade under hösten 2005 resultatet av den enkät som undersökte förekomsten av våld och hot mot företrädare inom rättsväsendet. Av resultatet framgår att 14,8 procent av åklagarna varit utsatta för allvarliga trakasserier, hot och/eller våldssituationer, vilket är en ökning med 4,8 procentenheter.

Åtgärder för att främja etnisk och kulturell mångfald

För att öka den etniska och kulturella mångfalden inom Åklagarmyndigheten krävs stora insatser och ett långsiktigt arbete. Rekryteringsunderlaget för åklagare utgörs av notariemeriterade jurister. Åklagarmyndighetens möjligheter att öka den etniska och kulturella mångfalden är därför beroende av en ökad etnisk och kulturell mångfald på juristutbildningen och bland dem som genomför notariemeriteringen.

Som ett led i det långsiktiga arbetet med att skapa intresse för åklagaryrket hos personer med annan etnisk och kulturell bakgrund har Åklagarmyndig-

heten under 2005 deltagit vid arbetsmarknadsdagar på de universitet där juristutbildningen finns.

I det nya informations- och presentationsmaterial som ges ut till studenter har Åklagarmyndigheten särskilt velat visa att myndigheten är en organisation som vill öka den etniska och kulturella mångfalden. Åklagarmyndigheten har också fortsatt att genomföra informationsinsatser om åklagaryrket vid gymnasieskolor och högstadieskolor runt om i landet. Landets åklagarkammare har dessutom tagit emot praoelever samt fungerat som mentorer.

Åklagarmyndigheten deltar tillsammans med sex andra myndigheter i ett projekt, som beviljats bidrag från Europeiska socialfonden. Syftet med projektet är att öka mångfalden genom att arbeta med attitydförändringar, olika verktyg och strategier samt att dra nytta av varandras erfarenheter.

I enlighet med regeringens krav i regleringsbrevet för 2005 skall Åklagarmyndigheten redovisa andelen anställda som enligt den officiella statistiken har utländsk bakgrund, fördelat på yrkesgrupper.

Åtgärder för ökad hälsa

Under året har ett fortsatt aktivt arbete med rehabilitering bedrivits inom Åklagarmyndigheten. Vid årets slut har en uppföljning gjorts av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Av uppföljningen framgår bl.a. att rehabiliteringsutredningar för sjukskrivna

Tabell 3.1 Antal och andel anställda efter etnisk bakgrund 2005, per personalkategori och kön.

Bakgrund	Personalkategorier						Totalt
	Administratörer		Åklagaraspiranter		Åklagare		
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	
Utrikes födda med två utrikes födda föräldrar	4 (0,4%)	10 (0,8%)			4 (0,4%)	12 (1,0%)	30 (2,6%)
Inrikes födda med två utrikes födda föräldrar	2 (0,2 %)	4 (0,4%)			5 (0,4%)	5 (0,4%)	16 (1,4%)
Utrikes födda med minst en inrikes född förälder					1 (0,1%)	2 (0,2%)	3 (0,3%)
Inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder	3 (0,3%)	15 (1,3%)	1 (0,1%)	1 (0,1%)	29 (2,4%)	23 (2,0%)	72 (6,2%)
Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	30 (2,6%)	297 (25,9%)	12 (1,0%)	21 (1,8%)	342 (30%)	323 (28,2%)	1 025 (89,5%)
Totalt	39 (3,5%)	326 (28,4%)	13 (1,1%)	22 (1,9%)	381 (33,3%)	365 (31,8%)	1 146* (100,0%)

* Antalet anställda avser bemanningen i början av december 2005 och skiljer sig något från de i kommande avsnitt angivna uppgifterna.

Källa: Statistiska centralbyrån.

har genomförts i samtliga fall där sådan utredning krävs enligt lagstiftning. I rehabiliteringsarbetet har kammarcheferna tagit en aktiv roll med anledning av sina delegerade arbetsmiljöuppgifter.

En arbetsmiljöutbildning för chefer och fackliga ombud har genomförts under året. Syftet med utbildningen var att skapa en gemensam plattform för ett fortsatt partsgemensamt arbetsmiljöarbete, med fokus på det lokala arbetsmiljöarbetet. Innehållet i utbildningen inriktades bl.a. på debriefing, regelsystem och hantering av rehabiliteringsärenden.

Under 2005 har sjukfrånvaron minskat med 0,47 procent till 3,54 procent av möjlig närvaro. Högst sjuktal har som tidigare gruppen äldre kvinnliga anställda. Av den totala sjukfrånvaron utgör frånvaron som överstiger 60 dagar 67 procent. Under året har rehabiliteringsarbete bedrivits med särskild uppmärksamhet på långtidssjukskrivna. Flera personer med lång sjukskrivning har återgått i arbete under året.

Under året har Åklagarmyndigheten tillsammans med flera statliga myndigheter gemensamt bedrivit

ett arbete för att hitta former för arbetet med hälsobokslut. Medel har erhållits från Utvecklingsrådet. Seminarier har genomförts och man har även enats om gemensamma nyckeltal i hälsobokslutet.

Åklagarmyndigheten har fortsatt den satsning på friskvård som startade under 2003. Under 2005 har ett friskvårdsseminarium genomförts med friskvårdsansvariga vid myndighetens olika enheter. Utifrån resultatet av dessa diskussioner har en gemensam friskvårdsplan för Åklagarmyndigheten tagits fram. Vidare har en idrottsförening bildats under året. Syftet är att stödja medarbetarnas friskvårds- och motionsaktiviteter.

Ett av målen i handlingsplanen var att genomföra en för Åklagarmyndigheten gemensam friskvårdsvecka. Varje åklagarkammare och utvecklingscentrum samt riksåklagarens kansli planerade och genomförde under denna vecka ett eget program med gemensamma friskvårdsaktiviteter och information om bland annat kost och hälsa.

Som en del av Åklagarmyndighetens friskvårdssatsning genomfördes en gemensam friskvårdsvecka under hösten 2005. Bilden föreställer en av de lektioner i självförsvar som personalen vid riksåklagarens kansli kunde delta i.

Åtgärder för en ändamålsenlig åldersstruktur och könsfördelning

Åklagarmyndigheten har som målsättning att rekrytera de skickligaste och mest lämpade juristerna. Detta har inneburit att en majoritet av de nya aspiranterna är kvinnor, vilket fått som konsekvens att de flesta åklagarna i åldrarna 30–34 och 35–39 år är kvinnor. Sammantaget innebär detta att antalet kvinnliga och manliga åklagare är lika stort. På sikt kan det dock leda till obalans i åldersstrukturen. Vid rekrytering av administrativ personal har särskild vikt lagts vid att skapa intresse för yngre medarbetare att söka sig till Åklagarmyndigheten. De åtgärder som vidtagits har dock hittills inte nämnvärt påverkat den ålders- och könsfördelning som fanns sedan tidigare.

Åtgärder för att främja jämställdhet

Åklagarmyndigheten har under 2005 fortsatt arbetet med att skapa goda förutsättningar för att förena föräldraskap och arbete.

Under åren 2000 till 2005 har uttaget av föräldraledighet ökat stadigt bland manliga åklagare, från 3,5 dagar per år och anställd år 2000 till 16,9 dagar 2005.

Åklagarmyndigheten har också fortsatt att underlätta för föräldrar att passa tider för hämtning vid förskola och fritidshem. Kammarcheferna har fört diskussion med vissa domstolar om sessionsplanering för att beakta föräldrars situation. Kammarcheferna har även tagit hänsyn till föräldrars situation vid fördelning av förhandlingar samt skapat möjlighet för dem att tillfälligtvis arbeta hemma. Hänsyn tas också till föräldrars situation vid tjänsteresor som medför övernattnings på annan ort än bostadsorten. Vid en del åklagarkammare har föräldralediga getts möjlighet att arbeta en dag/vecka under föräldraledigheten för att upprätthålla kontakten med arbetslivet.

Under året har en partsammansatt arbetsgrupp arbetat med att se över jämställdhetsarbetet och jämställdhetsplanen. En enkätundersökning har genomförts bland medarbetarna för att skapa underlag för kommande jämställdhetsåtgärder och jämställdhetsplan.

Utveckling av chefsrekrytering

Under året har en översyn av chefsrekryteringen genomförts. Den nya utarbetade kravprofilen för chefer har tillämpats vid rekrytering av både kammarchefer och vice kammarchefer. Båda grupperna genomgår tester och intervjuer innan tillsättningsförfarandet inleds.

Arbetet med att tillsätta en chefsförsörjningsgrupp har startat och gruppen kommer att innehålla cirka 15 kandidater jämnt fördelade över hela riket. Särskild vikt kommer att läggas på att utöka andelen kvinnliga chefer. Målgruppen är yngre åklagare som har intresse och förutsättning för ett kommande chefskap.

Chefsförsörjningsgruppen kommer under en tvåårsperiod att genomgå en särskild utbildning inom ledarskap och administration varvad med kortare praktikperioder på någon av landets åklagarkammare. Tjänstgöring vid utvecklingscentrum, alternativt riksåklagarens kansli, finns med i gruppens planering inför kommande chefskap. Ekobrottsmyndigheten kommer att delta med egna kandidater i chefsförsörjningsgruppen.

Diskrimineringsfrågor

Under 2005 har följande åtgärder vidtagits mot diskriminering.

I den årliga arbetsmiljöenkäten som riktar sig till alla anställda har frågor om diskriminering tagits upp. Av den framkom att ingen ansåg sig ha varit utsatt för mobbning eller diskriminering från chefer eller arbetskamrater inom Åklagarmyndigheten på grund av sin etniska eller kulturella bakgrund. Av enkäten framkom vidare att det inte är någon som ansåg sig ha varit utsatt för kränkningar eller trakasserier på grund av sin etniska eller kulturella bakgrund från andra personer som de kommer i kontakt med i arbetet.

Det objektivitetsprojekt som Riksåklagaren tillsammans med Domstolsverket, Advokatsamfundet och Brottsoffermyndigheten startade under 2004 har under 2005 fortsatt med interaktiva teaterföreställningar som skildrar en familjevåldshändelse som leder till en brottsutredning och rättegång samt bl.a. problem som kan uppstå till följd av fördomar och okunskap om andra kulturer.

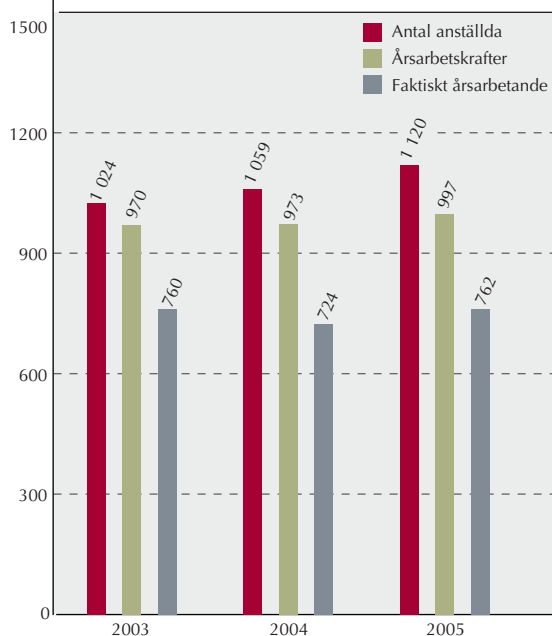
3.3 Personalstatistik

Anställda, årsarbetskrafter och faktiskt årsarbetande

Antalet anställda den 31 december 2005 var 1 120, varav 772 åklagare och 348 administratörer. Antalet anställda har jämfört med samma tidpunkt 2004 ökat med 24 åklagare och 32 administratörer. I jämförelsetalet för 2004 ingår dock inte åklagaraspiranter och extra åklagare. Dessa uppgick till ca 40. Redovisningsprinciperna har för 2005 ändrats så att alla anställda omfattas av redovisningen. Den reella ökningen per 2005-12-31 är således knappt 30 åklagare. Antalet årsarbetskrafter har ökat med 24 jämfört med 2004 samtidigt som antalet faktiskt årsarbetande ökat med 38. Ökningen av antalet faktiskt årsarbetande förklaras av dels minskad sjukfrånvaro, dels fler anställda. Under året har extra åklagare tjänstgjort med varierande tjänstgöringstid. Dessa har främst tagits in för att täcka upp vid framförallt föräldraledigheter och sjukdomar men även som utbytestjänstgöring med domstolsväsendet. 19 per-

Diagram 3.1

Genomsnittligt antal anställda, faktiskt årsarbetande och årsarbetskrafter under 2003–2005

Antal anställda = genomsnittet av antalet anställda vid slutet av varje kvartal
 Årsarbetskrafter = antal anställda omräknat till helårsarbetskrafter minskat med längre sjuk- och tjänstledigheter
 Faktiskt årsarbetande = antal anställda omräknat till helårsarbetskrafter minskat med semester och alla ledigheter

Diagram 3.2
 Ålders- och könsfördelning avseende åklagare (antal anställda 2005-12-31)

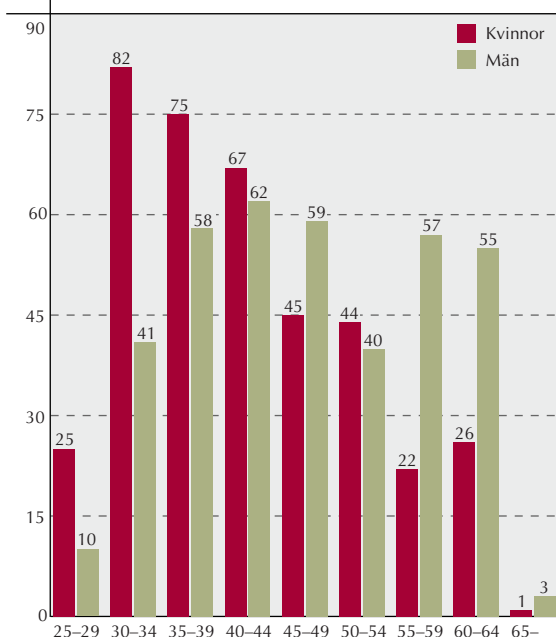
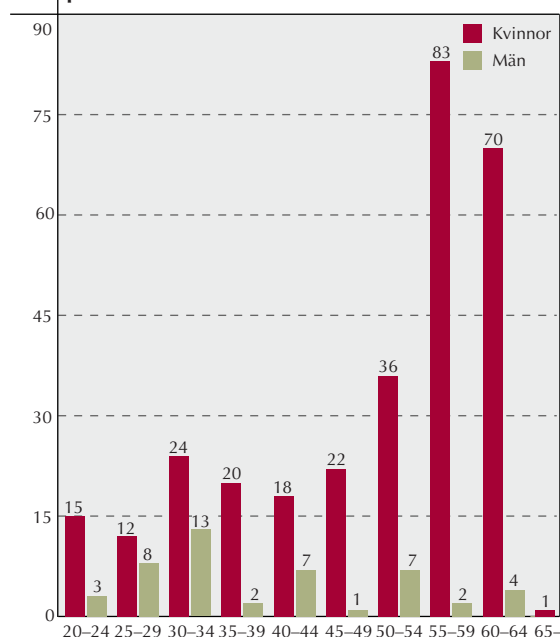

Diagram 3.3

Ålders- och könsfördelning avseende administrativ personal (antal anställda 2005-12-31)

soner har varit anställda som beredningsjurister med en tjänstgöringstid om normalt sex månader.

Antalet delpensionärer (PA 03) omräknat till heltider motsvarar 10,5 årsarbetskrafter, varav 2,5 årsarbetande är administrativ personal och 8 åklagare.

Personalstruktur och personalrörlighet

Sammanfattningsvis kan konstateras att

- Andelen kvinnor i åklagarorganisationen var under året i genomsnitt 61,5 procent, vilket är en ökning med 0,5 procentenheter sedan 2004. Andelen kvinnliga åklagare har sedan 2004 ökat med 2 procentenheter, vilket innebär att andelen kvinnliga respektive manliga åklagare är lika stor. Den administrativa personalen bestod i likhet med tidigare år till huvuddelen av kvinnor.
- Åldersstrukturen inom Åklagarmyndigheten har under 2005 inte förändrats nämnvärt jämfört med 2004. Differensen ligger i att ett antal viss-tidsanställda beredningsjurister har ökat antalet yngre administratörer.
- Andelen kvinnliga chefer har stigit till 38 procent, en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2004. Av Åklagarmyndighetens chefsadministratörer är samtliga kvinnor.
- Medelåldern är för åklagare 44 år, för män 46 år och för kvinnor 41 år.

- Medelåldern för den administrativa personalen är 51 år, för män 48 år och för kvinnor 52 år.

Under året har 45 åklagare fast anställts och 28 åklagare lämnat Åklagarmyndigheten. 16 åklagare slutade med ålderspension och 12 av annan anledning. Av de senare har två lämnat organisationen för arbete vid Ekobrottsmyndigheten och resterande 10 har gått till annan verksamhet.

Under 2005 antogs 33 åklagaraspiranter, varav 12 män och 21 kvinnor. Utöver detta tillfördes organisationen 12 åklagare, 4 från Ekobrottsmyndigheten, 5 från Domstolsorganisationen, 1 från Kronofogdeorganisationen och 2 från annan verksamhet.

Övrig frånvaro

Föräldraledigheterna uppgick under året till 10 041 kalenderdagar, vilket motsvarar 28 heltidsanställda. Under 2004 var dessa ledigheter 15 614 dagar. En minskning har skett med 5 573 dagar, vilket motsvarar 15 heltidsanställda.

Annan tjänstledighet under 2005 motsvarar 17 160 kalenderdagar, vilket är i paritet med föregående år. Här inryms främst ledigheterna för vård av barn. Under 2005 har 26 personer varit lediga för att prova annan anställning.

Sjukfrånvaro

Tabell 3.2 Total sjukfrånvaro 2004–2005 per kön och åldersgrupp (procent av möjlig närvaro)

Kategorier	2003	2004	2005
	Sjukfrånvaro procent	Sjukfrånvaro procent	Sjukfrånvaro procent
Alla anställningar	3,51	4,01	3,54
Alla män	2,17	1,91	1,58
Alla kvinnor	5,94	5,42	4,76
Alla yngre än 30 år	3,61	2,45	1,27
Alla mellan 30-49 år	2,83	2,97	3,07
Alla 50 år och äldre	6,23	5,33	4,33
Alla män yngre än 30 år	1,04	0,34	0,18
Alla män mellan 30-49 år	1,03	1,4	1,15
Alla män 50 år och äldre	3,50	2,56	2,24
Alla kvinnor yngre än 30 år	5,17	3,58	1,66
Alla kvinnor mellan 30-49 år	4,05	4,02	4,32
Alla kvinnor 50 år och äldre	7,87	6,96	5,59

Sammanlagt innebär detta att ledigheterna totalt under 2005 minskat med 5 902 dagar, vilket motsvarar cirka 16 heltidsanställda.

3.4 Utbildning

Grundutbildning

Under 2005 har de obligatoriska grundutbildningarna genomförts som planerat. En ändring i kursplanen har beslutats, som innebär att det från och med höstterminen 2005 görs ett uppehåll på ett år mellan åklagarkurserna III och IV för att ge de nyblivna kammaråklagarna en längre sammanhållen period av kammararbete innan utbildningen i omvärldskunskap äger rum. Under året har därför endast 12 åklagare avslutat sin grundutbildning. Antalet utbildningsdagar har bl.a. på grund av detta minskat sedan 2003, och har under 2005 uppgått till 9 dagar per anställd åklagare.

Vidareutbildning

Åklagarstämma

Efter Åklagardagarna 2004 och inför omorganiseringen diskuterades två frågor som kom att dominera mycket av arbetet under året, dels en satsning på en eller flera utbildningsdagar gemensamma för hela åklagarväsendet, dels ett nytt utbildningsprogram för den administrativa personalen. Den för all personal nya gemensamma utbildningen, Åklagarstäm-

man, genomfördes för första gången i september 2005. Här mötte åklagarväsendet de första stora satsningarna från de nyinrättade utvecklingscentrumen. Även det nya utbildningsprogrammet för administratörer presenterades. Vidare genomfördes en första större orientering om Åklagarmyndighetens nya IT-system, Cåbra.

Övrig vidareutbildning

Under året avslutades seminarieserien kring objektivitet i rättsväsendet. Seminarierna påbörjades under 2004 och sedan dess har alla åklagare beretts tillfälle att se en föreställning av utbildningsföretaget Vardagens Dramatik och delta i en längre efterföljande diskussion. Seminarierna har främst handlat om att skapa insikt hos deltagarna om egna attityder och värderingar och hur dessa kan påverka såväl personer som deltar i en rättegång som arbetskamrater. Seminariet genomfördes vid 15 tillfällen runt om i Sverige.

Under året genomfördes också i samarbete med utvecklingscentrum Göteborg en utbildning för de åklagare som ofta handlägger sexualbrott mot vuxna. Utbildningen omfattade genomgång av den nya sexualbrottslagen och resultatet av den myndighetsgemensamma inspektionen av handläggningen av våldtäktsbrott. Cirka 80 åklagare utbildades och många av dessa har sedan genomfört kortare utbildningar på sina respektive åklagarkammare.

En ny utbildning kallad Övergrepp mot kvinnor

Tabell 3.3 Personalekonomiska nyckeltal 2003–2005

	2003	2004	2005
Medelålder (år)			
Administrativ personal	51	51	52
Kvinnor	52	51	52
Män	47	48	48
Åklagare	45	46	44
Kvinnor	43	43	41
Män	47	47	46
Medellön (kr/mån)			
Administrativ personal	22 858	22 600	23 513
Åklagare	38 662	38 600	38 200
Tjänstledighetsdagar/anställd	24,3	25,2	24,3

Den för all personal gemensamma utbildningen, åklagarstämman, genomfördes för första gången i september 2005.

har utarbetats och genomförts under 2005. Utbildningen behandlar såväl relationsvåld som sexualbrott. Planering och genomförande har skett i samverkan med utvecklingscentrum Göteborg. Utbildningen kommer i fortsättningen att ingå i det fasta kursutbudet.

Åklagarmyndigheten har sedan 2004 utvecklat en utbildning för ungdomsåklagare, som färdigställts under hösten 2005. Även denna utbildning kommer i fortsättningen att ingå i det fasta kursutbudet.

Som nämnts tidigare har ett tredagars seminarium genomförts för hatbrottsåklagare och poliser. Utvecklingscentrum Malmö har ansvarat för innehållet. Vidare har i samverkan med Arbetsmiljöverket en tvådagars utbildning genomförts för arbetsmiljöåklagare och verkets jurister på lokal och central nivå.

En tredagars utbildning har genomförts för kursledare och lärare som är åklagare i grundutbildningen.

Högre utbildning

Inom den högre utbildningen har samtliga basblock, kurserna Förundersökningsledning och -styrning, Inhämtnade av bevis och bevissäkring, Förhöret och IT-brottskursen genomförts en gång per termin.

Inom specialistkurserna har Narkotikabrott, Övergripp mot barn och Samhällshotande grupperingar genomförts en gång per termin. Narkotikaåklagare har också deltagit i en konferens kring narkotikabrottslighet tillsammans med representanter för polismyndigheterna.

Härutöver har ett antal åklagare deltagit i den av Ekobrottsmyndigheten anordnade sexveckors grundläggande ekobrottskursen. Flera åklagare har vidare deltagit i den grundläggande miljöbrottskursen, som anordnats och genomförts av Polishögskolan i samverkan med Uppsala universitet. Fyra åklagare har också beretts tillfälle att delta i en kurs kring IT-brottslighet anordnad av Polishögskolan. Kursen avser att skapa en hög specialiseringsnivå hos en mindre grupp av åklagare.

För samtliga åklagare vid de internationella åklagarkamrarna har tvådagars erfarenhetsseminarier anordnats.

För mängdbrottsspecialisterna och utsedda åklagare från de kammare som saknar mängdbrottspecialist har ett tredagarsseminarium genomförts. Vid konferensen ägnades särskild uppmärksamhet åt ett förslag till nya riktlinjer för verksamheten.

För polismålsåklagarna har tillskapats en inledande utbildning som kommer att kunna genomföras på nytt vid behov, men som inte ingår i det fasta kursprogrammet.

Administrativ utbildning

I samband med övergången till en ny myndighet identifierades ett stort behov av utbildning av myndighetens administrativa personal. Behovet avser såväl utbildning för den nyrekrytering som krävs med anledning av kommande pensionsavgångar som utbildning för de befintliga administratörer som får mer kvalificerade uppgifter.

Ett led i denna satsning var genomförandet av åklagarstämman, vid vilken också administratörerna deltog. Vid åklagarstämman presenterades också en grundstruktur för en ny administratörsutbildning. Den är densamma som för åklagarna och omfattar en introduktion vid riksåklagarens kansli, en grundutbildning, vidareutbildningar och specialistutbildningar samt en möjlighet till gemensamma utbildningar för åklagare och administratörer. Under hösten har ett kursprogram utvecklats, som bl.a. innehåller en grundutbildning och en kurs för beredningssekreterare. Dessa kurser beräknas kunna genomföras under 2006.

Under 2006 har 21 kurser i diarieföring och arkivering genomförts som ett led i övergången till ny myndighet och nya system. Vidare har utbildning i bl.a. ekonomi- och löneadministration genomförts för de nya chefsadministratörerna.

4 Ekonomiskt resultat

Genom att förutsättningarna för den ekonomiska planeringen förändrades före och under budgetåret uppstod ett oplanerat överskott på 14 miljoner kronor för 2005. Överskottet beror främst på senareläggning av nyrekryteringar.

De totala kostnaderna för 2005 ligger i stort sett på samma nivå som 2004. Jämfört med 2004 har personalkostnaderna och de övriga kostnaderna ökat medan lokalkostnaderna minskat. Kostnaderna för handläggning av våldsbrott, miljöbrott och bötesbrott har ökat, medan de minskat för andra brotts typer.

De ekonomiska förutsättningarna för Åklagarmyndigheten för 2005 var ett anslag på 844 miljoner kronor. I förhållande till de ekonomiska ramar som aviserats i budgetpropositionen blev Åklagarmyndighetens tillgängliga resurser enligt regleringsbrevet för 2005 väsentligt lägre. Förändringarna innebar en generell besparing för alla myndigheter på 0,6 procent av anslaget. Anslagssparandet från 2004 "frysades" och fördes till regeringens disposition. Den anslagskredit på 3 procent av anslaget som myndigheterna årligen har haft möjlighet att disponera drogs dessutom in. För Åklagarmyndighetens del innebar detta en minskning med 46 miljoner kronor av det ekonomiska utrymmet i förhållande till förutsättningarna enligt budgetpropositionen.

Genom de ändrade ekonomiska förutsättningarna fick Åklagarmyndigheten förändra den planering som gjorts för 2005 och som arbetats fram under budgetprocessen hösten 2004. Härigenom försenades en omfattande rekryteringsomgång av åklagaraspiranter vilket innebar minskade utgifter för året. Under året visade det sig även att utgifterna för statens avtalsförsäkringar minskade i förhållande till den prognos för 2005 som meddelats från Statens Pensionsverk.

Förändringarna i resurstilldelningen och kanske främst indragningen av anslagskredit, som normalt utgör en viktig reserv, medförde svårigheter att pla-

nera för ett fullt utnyttjande av anslaget. Utgifterna, dvs. avräkningen mot anslaget, uppgick därmed vid året slut till 830 miljoner kronor vilket resulterade i ett oplanerat anslagssparande på 14 miljoner kronor.

I den nya organisationen för Åklagarmyndigheten har budgetansvar fördelats till cheferna vid de 43 åklagarkamrarna, till cheferna vid utvecklingscentrumen och till ansvariga vid riksåklagarens kansli. Av **tabell 4.1** framgår budget och utgifter för verksamheten vid åklagarkamrarna, vid utvecklingscentrumen och vid riksåklagarens kansli. Budget och utgifter för riksåklagarens kansli omfattar förutom verksamheten vid kansliet även stora gemensamma utgifter för hela myndigheten, varav de största är utgifter för lokaler, central utbildning, jour- och beredskap samt IT-utveckling, IT-förvaltning och IT-utrustning.

Av tabellen framgår att det anslagssparande som redovisas vid årets slut har genererats i åklagarkamrarnas verksamhet. Som redovisats tidigare är detta främst en följd av den senarelagda rekryteringen och de lägre avgifterna för avtalspensionerna.

Tabell 4.1 Utgiftsutfall 2005 (tkr)

	Budget	Utfall	Utgående balans
Åklagarkamrarna	604 096	590 420	13 676
Utvecklingscentrumen	25 994	26 572	-578
Myndighetsgemensamma utgifter inkl riksåklagarens kansli	213 751	212 882	869
Totalt	843 841	829 874	13 967

Tabell 4.2 Kostnader och intäkter 2003–2005 (tkr)

År	Kostnader Löpande priser	Intäkter Löpande priser
2003	784 829	790 169
2004	832 795	823 208
2005	830 673	837 900

4.1 Kostnader och intäkter – övergripande

Kostnader

De totala kostnaderna för 2005 ligger i stort sett på samma nivå som 2004. Jämfört med 2004 har andelen personalkostnader och övriga kostnader ökat medan lokalkostnaderna minskat något. I **diagram 4.1** redovisas kostnadsfördelningen 2005 avseende personal, lokaler och övriga kostnader.

Personal

Personalkostnaderna har ökat med knappt 2 miljoner kronor i förhållande till 2004. Ökningen avser kostnader för lönerevisionen och för ökningen av personalresurserna under året. Minskningen avser främst lägre kostnader för statens avtalspensioner, den centrala utbildningen, pensionsersättningar, företagshälsovården samt förändringar av kostnader för uppsagd personal i samband med övergången till ny organisation.

Lokaler

Hyreskostnaderna har minskat med knappt 4 miljoner kronor. I hyreskostnaderna för 2004 ingick en avsättning för uppsagda lokaler till följd av omorganisationen. Merparten av lokalerna har kunnat avvecklas under 2005, vilket har inneburit en minskning av uppbokade kostnader.

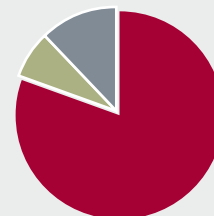
Vid utgången av året disponerade Åklagarmyndigheten en lokalyta på 35 984 kvadratmeter. För det ökade antalet anställda har lokalfrågan lösts genom en marginell ökning av lokalytan, men främst genom en förtätning av befintliga lokaler. Lokalytan har därmed minskat med 2 kvadratmeter per anställd i förhållande till 2004.

Övrigt

Övriga kostnader ligger totalt på ungefär samma nivå som 2004. Kostnaderna för resor har ökat till följd av den nya organisationen, med ett större antal kontakter och besök mellan riksåklagarens kansli, utvecklingscentrumen och åklagarkamrarna. Kostna-

Diagram 4.1 Kostnadsfördelning 2005

■ Personalkostnader 668 748 tkr
■ Lokalkostnader 61359 tkr
■ Övrigt 100 566 tkr

derna har minskat för avskrivningar som rör IT-system och IT-utrustning.

Intäkter

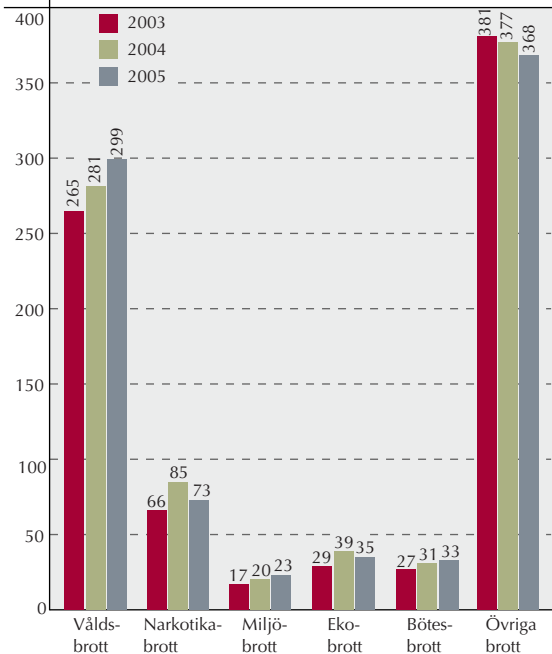
Intäkterna har ökat med drygt 17 miljoner kronor i förhållande till 2004. Ökningen beror enbart på en motsvarande ökning av anslagsbelastningen.

4.2 Kostnader och intäkter per brottstyp

Personalen vid åklagarkamrarna rapporterar sin arbetade tid i ett tidredovisningssystem. Den tid som används för direkt operativ verksamhet samt övrig tid redovisas per brottstyp, dvs. våldsbrott, narkotikabrott, ekonomisk brottslighet, miljöbrottslighet, bötesbrott och övriga brott inklusive övriga ärenden. En fördelning av verksamhetens kostnader i proportion till utfallet i tidredovisningen ger kostnader per brottstyp.

Av **diagram 4.2** framgår att kostnaderna ökat för våldsbrottsligheten, miljöbrotten och bötesbrotten medan kostnaderna för övriga brottstyper minskat sedan 2004. De ökade kostnaderna för våldsbrotten beror främst på att antalet avslutade ärenden av denna brottstyp ökat under året. Kostnaderna för miljöbrotten har ökat med ca 3 miljoner kronor trots att antalet avslutade miljöbrott minskat. Kostnaderna för narkotikabrott har minskat väsentligt

Diagram 4.2 Kostnader per brottstyp 2003–2005 (Mkr)

trots att antalet avslutade narkotikabrott ökat med 17 procent. En anledning till detta är att de enkla och därmed inte så resurskrävande narkotikaärendena; brott mot narkotikastrafflagen, innehav respektive bruk, ökat både antalsmässigt och procentuellt sedan 2004. Ekobrottskostnaderna har minskat

något 2005, trots att antalet avslutade ärenden ökat. Anledningen till detta har berörts i avsnittet om genomströmningstider; ekobrottsärendena har varit mindre komplicerade 2005 än 2004 och därmed mindre kostnadskrävande. Kostnaderna för övriga brott och ärenden som rör annat än ansvar för brott har minskat i ungefär samma omfattning som minskningen av antalet avslutade ärenden.

En ungefärlig kostnad per ärende får man genom att dividera den totala kostnaden med antalet avslutade ärenden. De mest tidskrävande och därmed mest kostsamma ärendena är ekobrotten som i genomsnitt kostar 18 600 kronor. I jämförelse med 2004 är det en minskning med nästan 6 000 kronor. Ett bötesärende kostar i genomsnitt 1 400 kronor att handlägga och är därmed den ärendetyp som är minst resurskrävande. Ett våldsbrott kostar i genomsnitt 10 400 kronor att handlägga, ett narkotikabrott 4 900 kronor och ett miljöbrott 6 500 kronor. Den genomsnittliga handläggningsskostnaden för ett ärende var 4 400 kronor år 2005. Denna kostnad är oförändrad jämfört med 2004.

Verksamhetens intäkter kan fördelas på brottstyper efter samma princip som beskrivits ovan för kostnaderna. Detta redovisas dock inte särskilt eftersom intäkterna nästan uteslutande består av anslagsmedel.

5 Finansiell redovisning

5.1 Resultaträkning belopp i tkr

	not	2005	2004
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		829 652	812 346
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	6 458	8 672
Intäkter av bidrag	2	1 560	1 500
Finansiella intäkter	3	230	690
Summa verksamhetens intäkter		837 900	823 208
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-668 748	-666 824
Kostnader för lokaler		-61 359	-64 873
Övriga driftkostnader		-84 258	-80 309
Finansiella kostnader	5	-482	-921
Avskrivningar och nedskrivningar		-15 826	-19 868
Summa verksamhetens kostnader		-830 673	-832 795
Verksamhetsutfall		7 227	-9 587
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		221	0
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		0	13
Lämnade bidrag		-221	-13
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring		7 227	-9 587

5.2 Balansräkning <small>belopp i tkr</small>	not	2005-12-31	2004-12-31
Tillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	6	34 592	17 290
Licenser, rättigheter m.m.	7	5 778	8 076
Summa immateriella anläggningstillgångar		40 370	25 366
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	8	3 734	4 224
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	9	33 986	38 283
Summa materiella anläggningstillgångar		37 720	42 507
Fordringar			
Kundfordringar		44	15
Fordringar hos andra myndigheter	10	6 799	7 126
Övriga fordringar		20	29
Summa fordringar		6 863	7 170
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader		18 881	22 108
Upplupna bidragsintäkter		437	472
Summa periodavgränsningsposter	11	19 318	22 580
Avräkning med statsverket	12	-13 967	-15 770
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	13	14 577	31 199
Kassa, postgiro och bank		78	92
Summa kassa och bank		14 655	31 291
Summa tillgångar		104 959	113 144
Kapital och skulder			
Myndighetskapital			
Balanserad kapitalförändring	14	-63 973	-54 386
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	15	7 227	-9 587
Summa myndighetskapital		-56 746	-63 973
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	16	5 828	7 905
Övriga avsättningar	17	170	2 200
Summa avsättningar		5 998	10 105
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	18	39 257	40 854
Skulder till andra myndigheter		18 329	20 755
Leverantörsskulder		23 609	24 808
Övriga skulder	19	16 822	22 450
Summa skulder m.m.		98 017	108 867
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader		53 934	58 123
Oförbrukade bidrag		3 756	0
Övriga förutbetalda intäkter		0	22
Summa periodavgränsningsposter	20	57 690	58 145
Summa kapital och skulder		104 959	113 144
Ansvarsförbindelser:		Inga	Inga

5.3 Anslagsredovisning belopp i tkr

Redovisning mot anslag 2005

Anslag Utgiftsområde 4. Rättsväsendet <small>not 21</small>	Ingående över- föringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överförings- belopp
4:3 Åklagarorganisationen						
ap. 1 Ramanslag	0	843 841		843 841	829 874	13 967
Ingående överföringsbelopp på anslag med ny underindelning *)						
4:3 Åklagarorganisationen	15 770		-15 770	0		

*) Anslagssparande från 2004 omfördelat till anslag 4:3 ap. 2 till regeringens disposition.

Villkor

Anslagskredit	0
Utnyttjad	0
Låneram	80 000
Utnyttjad lån Riksgäldskontoret	39 257
Utnyttjad finansiell leasing	2 914
Räntekontokredit	82 600
Maximalt utnyttjad under året	32 588

5.4 Finansieringsanalys belopp i tkr not 2005 2004

			2005	2004
Drift				
Kostnader	22		-818 815	-809 036
Finansiering av drift				
Intäkter av anslag		829 652		812 346
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	23	6 458		8 417
Intäkter av bidrag		1 560		1 500
Övriga intäkter		230		690
Summa medel som tillförts för finansiering av drift		837 900	837 900	822 953
Minskning (+) av kortfristiga fordringar			3 569	-6 974
Minskning (-) av kortfristiga skulder			-3 886	20 574
Kassaflöde från drift			18 768	27 517
Investeringar				
Investeringar i immateriella tillgångar		-17 553		-19 687
Investeringar i materiella tillgångar		-8 631		-15 291
Summa investeringsutgifter		-26 184	-26 184	-34 978
Finansiering av investeringar				
Lån från Riksgäldskontoret		10 054		19 916
amorteringar		-11 651		-13 326
Andra långfristiga lån				1 412
amorteringar		-4 300		-7 314
Försäljning av anläggningstillgångar				619
Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar		-5 897	-5 897	1 307
Förändring kortfristiga skulder avseende investeringar			-1 521	1 801
Kassaflöde till investeringar			-33 602	-31 870
Transfereringsverksamhet				
Lämnade bidrag		-221		-13
Utbetalningar i transfereringsverksamhet		-221	-221	-13
Finansiering av transfereringsverksamhet				
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		221		0
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag		0		13
Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet		221	221	13
Kassaflöde från/till transfereringsverksamhet			0	0
Förändring av likvida medel			-14 834	-4 353
Specifikation av förändring av likvida medel				
Likvida medel vid årets början			15 521	19 875
Minskning (-) av kassa och postgiro		-14		-9
Minskning (-) av tillgodohavande hos Riksgäldskontoret		-16 622		3 467
Ökning (+) av avräkning med statsverket		1 802		-7 811
Summa förändring av likvida medel		-14 834	-14 834	-4 353
Likvida medel vid årets slut			687	15 522

5.5 Tilläggsupplysningar och noter

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar är värderade till det belopp som beräknas bli betalt. Skulder är upptagna till nominella belopp.

Som periodavgränsningspost bokförs händelser med belopp överstigande 10 tkr.

Värdering av anläggningstillgångar

Tillgångar avedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst 10 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd på tre år eller längre definieras som anläggningstillgångar.

Anläggningstillgångar skrivs av linjärt över den ekonomiska livslängden.

Följande avskrivningstider tillämpas:

Persondatorer och servrar	3 år
Bilar, kontorsmaskiner, systemprogramvaror	5 år
Möbler, telefonväxlar, larmanläggningar, datanät	10 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet	Anpassas till hyreskontraktets längd eller till förväntad nyttjandeperiod

Noter till redovisningen belopp i tkr

	2005	2004
Not 1. Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen		
Ekobrottsmyndigheten, utlåning personal	1 376	1 600
Ekobrottsmyndigheten, övriga driftkostnader	4 002	6 460
Övriga intäkter av avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen	740	118
Övriga intäkter	340	494
Summa intäkter av avgifter och andra ersättningar	6 458	8 672
Not 2. Intäkter av bidrag		
Bidrag från myndigheter, EU:s institutioner m.m.	1 560	1 500
Summa intäkter av bidrag	1 560	1 500
Not 3. Finansiella intäkter		
Ränta på räntekontot hos Riksgäldskontoret	228	655
Övriga finansiella intäkter	2	35
Summa finansiella intäkter	230	690
Not 4. Kostnader för personal		
Lönekostnader, exklusive avgifter	430 582	415 569
Övriga personalkostnader	238 166	251 255
Summa kostnader för personal	668 748	666 824
Not 5. Finansiella kostnader		
Ränta på lån i Riksgäldskontoret	715	830
Ränta avseende räntekonto i Riksgäldskontoret	26	3
Aktiverad räntekostnad för egentutveckling av anläggningstillgångar	-417	-216
Ränta för finansiell leasing m.m.	158	304
Summa finansiella kostnader	482	921
Not 6. Balanserade utgifter för utveckling		
Tillgångarnas anskaffningsvärde	37 382	25 653
Årets balanserade utgifter för utvecklingsverksamhet	17 302	11 729
Årets avskrivningar	0	-1 601
Ackumulerade avskrivningar (IB)	-20 092	-18 491
Bokfört restvärde	34 592	17 290

Not 7. Licenser, rättigheter, m.m.		
Tillgångarnas anskaffningsvärde	17 827	9 870
Tillkommande tillgångar (årets anskaffning)	250	7 957
Årets avskrivningar	-2 548	-2 816
Ackumulerade avskrivningar (IB)	-9 751	-6 935
Bokfört restvärde	5 778	8 076
Not 8. Förbättringsutgifter på annans fastighet		
Tillgångarnas anskaffningsvärde	6 815	6 477
Tillkommande tillgångar (årets anskaffning)	267	974
Avgående tillgångar (sålda, utrangerade tillgångar)	-254	-636
Årets avskrivningar	-757	-793
Ackumulerade avskrivningar (IB)	-2 591	-2 376
* Korrigering av tidigare års avskrivningar	254	578
Bokfört restvärde	3 734	4 224
* Korrigering av tidigare års avskrivningar avser utrangerade och sålda inventarier		
Not 9. Maskiner, inventarier, installationer, m.m.		
Tillgångarnas anskaffningsvärde	84 553	83 701
Tillkommande tillgångar (årets anskaffning)	8 363	14 317
Avgående tillgångar (sålda, utrangerade tillgångar)	-13 642	-13 465
Årets avskrivningar	-12 521	-14 658
Ackumulerade avskrivningar (IB)	-46 270	-44 420
* Korrigering av tidigare års avskrivningar	13 503	12 808
Bokfört restvärde	33 986	38 283
* Korrigering av tidigare års avskrivningar avser utrangerade och sålda inventarier		
<i>I bokfört värde ingår datorutrustning finansierad genom finansiell leasing</i>		
	2 914	7 215
Not 10. Fordringar hos andra myndigheter		
Mervärdesskattefordran	5 603	6 857
Övriga fordringar hos andra myndigheter	1 196	269
Summa fordringar hos andra myndigheter	6 799	7 126
Not 11. Periodavgränsningsposter		
Förutbetalda hyror	13 987	15 376
Övriga förutbetalda kostnader	4 894	6 732
Upplupna bidragsintäkter	437	472
Summa periodavgränsningsposter	19 318	22 580

Not 12. Avräkning med statsverket		
Ingående balans	-15 770	-7 958
Avräknat mot statsbudgeten:		
Anslag	829 874	812 346
Avräknat mot statsverkets checkräkning:		
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-828 071	-820 158
Utgående balans	-13 967	-15 770
Not 13. Behållning räntekonto i riksgäldskontoret		
Summa behållning på räntekonto (anlagsmedel)	14 577	31 199
Varav kortsiktigt likviditetsbehov	-14 577	-31 199
Ekonomiska villkor		
Av regeringen beviljad kreditram	82 600	81 985
Not 14. Balanserad kapitalförändring		
Periodiseringsdifferenser	-63 973	-54 386
Summa balanserad kapitalförändring	-63 973	-54 386
Not 15. Kapitalförändring enligt resultaträkningen		
Årets kapitalförändring består av periodiseringsdifferenser i anslagsfinansierad verksamhet		
Amorteringar	15 951	20 641
Avskrivningar	-15 826	-19 868
Förändring semesterlöneskuld och löneskuld	894	-6 125
Förändring av övriga periodiseringsposter	6 208	-4 235
Summa kapitalförändring enligt resultaträkningen	7 227	-9 587
Not 16. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
Avsättning för pensioner		
Ingående avsättning	7 905	6 564
Årets pensionskostnad	2 124	4 172
Årets pensionsutbetalningar	-4 201	-2 831
Summa utgående avsättning för pensioner	5 828	7 905
Not 17. Övriga avsättningar		
Framtida åtaganden för uppsagda lokaler		
Ingående avsättning	2 200	0
Årets hyresutbetalningar avseende uppsagda lokaler	-2 030	2 200
Summa utgående övriga avsättningar	170	2 200

Not 18. Lån i riksgäldskontoret		
Ingående skuld	40 854	34 264
Lån upptagna under året	10 054	19 916
Årets amorteringar	-11 651	-13 326
Summa lån i Riksgäldskontoret	39 257	40 854
Ekonomiska villkor		
Låneram	80 000	70 000
Utnyttjad i Riksgäldskontoret	39 257	40 854
Utnyttjad finansiell leasing	2 914	7 215
Not 19. Övriga skulder		
Ingående skuld finansiell leasing	7 215	13 117
Årets finansiell leasing	0	1 412
Årets amorteringar finansiell leasing	-4 301	-7 314
Summa skuld finansiell leasing	2 914	7 215
Personalens källskatt	13 908	15 235
Summa övriga skulder	16 822	22 450
Not 20. Periodavgränsningsposter		
Upplupna löner	4 463	8 412
Semesterlöneskuld	49 471	46 416
Oförbrukat bidrag från Regeringskansliet	3 756	0
Övriga periodiseringsposter	0	3 317
Summa periodiseringsposter	57 690	58 145
Not 21. Anslagsredovisning		
Årets tilldelning enligt regleringsbrev:		
Tilldelning enligt regleringsbrev för budgetåret 2005, regeringsbeslut 2004-12-16	843 841	819 874
Summa årets tilldelning enligt regleringsbrev	843 841	819 874
Not 22. Finansieringsanalys: kostnader		
Summa verksamhetens kostnader enligt resultaträkningen	830 673	832 795
Förändring avsättning för pensioner	2 077	-1 341
Förändring avsättning framtida lokalkostnader	2 030	-2 200
Realisationsförlust sålda anläggningstillgångar	-139	-350
Avskrivningar och nedskrivningar	-15 826	-19 868
Summa	818 815	809 036
Not 23. Finansieringsanalys: intäkter av avgifter och andra ersättningar		
Summa intäkter av avgifter och andra ersättningar enligt resultaträkningen	6 458	8 672
Realisationsvinst sålda anläggningstillgångar	0	-255
Summa	6 458	8 417

Ersättningar enligt 7 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner som betalats ut under räkenskapsåret samt för dessa personer uppdrag som styrelseledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag

Uppdrag år 2005 utöver Åklagarmyndigheten anges med kursiv stil

Belopp i tkr

	2005	2004
Ledande befattningshavare hos Åklagarmyndigheten		
Fredrik Wersäll	992	609
Catharina Bergqvist Levin	907	800
Sven-Erik Alhem	835	881
Björn Ericson	880	905
Birgit Thunved <i>Suppleant, Dentlaw AB</i>	897	906
Peter Hertting <i>Ledamot, Brottsoffermyndighetens nämnd</i>	866	850
Agneta Blidberg	964	859
Nils Rekke	814	817
Tjänsteförslagsnämnden		
Birgit Thunved	6	15
Guntra Åhlund	6	12
Peter Hertting	6	12
Gertrud Holm	4	10
Margaretha Hofvenstam	6	12
Gunnar Stetler	4	4
Leif Görts	6	8
Agneta Blidberg	25	10
Gudrun Antemar	2	4
Anders Jacobsson	4	0
Christina Greiner	2	0
Rådgivande Nämnden		
Helena Frisk <i>Ledamot, BRÅ:s styrelse</i>	10	10
Ragnwi Marcelind	5	4
Jeppe Johnsson <i>Ledamot, Kriminalvårdsstyrelsen</i>	5	6
Lena Blixt	7	10
Rolf Olsson <i>Ledamot, Socialstyrelsens Rättsliga Råd</i>	4	6
Helena Hillar Rosenqvist	4	6
Johan Linander	6	6
Torkild Strandberg	1	0

6 Sammanställning av väsentliga uppgifter

Belopp i tkr	2005	2004	2003	2002	2001
Låneram					
Beviljad i regleringsbrevet	80 000	70 000	63 000	63 000	63 000
Utnyttjad	42 171	48 069	47 381	54 819	56 141
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrevet	82 600	81 985	78 831	74 175	73 000
Maximalt utnyttjad	32 588	14 223	37 603	24 544	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	228	655	304	508	1 346
Räntekostnader	26	3	248	213	0
Intäkter av avgifter och andra ersättningar					
Budget i regleringsbrevet	0	0	0	0	0
Utfall	6 458	8 672	8 690	10 425	10 293
Anslagskredit					
Beviljad i regleringsbrevet	0	24 596	11 824	22 252	21 893
Utnyttjad kredit	0	0	0	20 521	0
Anslag					
Anslagssparande	13 967	15 770	8 242	0	4 462
Varav in-tecknat belopp för personal och lokaler	5 998	10 105	6 564	0	2 308
Medeltal under året					
Årsarbetskrafter	997	973	970	981	965
Faktiskt årsarbetande	762	724	760	758	782
Anställda	1 120	1 059	1 024	1 047	1 062
Driftkostnad					
Per årsarbetskraft	817	834	783	766	762
Per faktiskt årsarbetande	1 069	1 122	1 000	991	940
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	7 227	-9 587	5 340	265	-14 914
Balanserad kapitalförändring	-63 973	-54 386	-59 726	-59 991	-45 077

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

Åklagarmyndigheten, Box 5553, 114 85 Stockholm
Tel: 08-453 66 00, e-post: registrator.riksaklagaren@aklagare.se